

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN OKUL DIŞI ÖĞRENME
YAKLAŞIMINA VE UYGULAMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ

KEVSER ŞAHİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PROF. DR. BAHATTİN AYDINLI

TEMMUZ - 2023
KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Keyser ŞAHİN

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN OKUL DIŞI ÖĞRENME
YAKLAŞIMINA VE UYGULAMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ****KEVSER ŞAHİN****KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ****TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI****OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI****DANIŞMAN: PROF. DR. BAHATTİN AYDINLI**

Okul öncesi dönem; merak, keşfetme arzusu ve öğrenmenin en yoğun olduğu dönemlerden biridir. Son yıllarda bu bileşenlerin karşılanabilmesi, öğretim ortamlarının dört duvarın ötesine taşınması gerekliliğini doğurmuştur. Araştırmanın amacı okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme faaliyetlerinin planlanma ve uygulanması açısından var olan durumu saptamak ve okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme yaklaşımına yönelik tutum, davranış ve görüşlerini etkileyen faktörleri ortaya koymaktır. Bu amaçla nitel bir araştırma yöntemi olan durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Anakara ili merkez ilçelerinde görev yapan 13 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcı öğretmenler, amaçlı örneklem türlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesi yoluyla belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarını belirli bir amaca yönelik kavram ve kazanımlarla ilişkili olarak kullandıkları ortaya çıkmıştır. Okul dışı öğrenme ortamına karar verirken katılımcılar tarafından öncelikle ortamın çocuğa uygunluğu ve öğretim sürecine katkısı ön planda tutulmuş, hava koşulları ve ortamda rehberin bulunması da belirleyici olarak görülmüştür. Okul dışı öğrenmeye ilişkin gidilen ortamda sınıf hâkimiyetinin zorlaşması ve güvenlik riskleri en fazla karşılaşılan güçlükler olarak görülmüştür. Gelişim alanlarına yönelik çeşitli beceri ve değerlerin geliştirilmesi ile öğretim sürecine olan katkıları açısından okul dışı öğrenmeyi sıklıkla kullanan katılımcı öğretmenlerin en çok tarihi ve kültürel alanları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Okul dışı öğrenme ortamlarına ulaşım ve giriş ücretinin ödenekle desteklenen bütçe kalemlerinden veya yerel yönetimlerce karşılanması, çocuk dostu şehirlerin daha çok ön plana çıkarılması ve resmî işlemlerde öğretmenlerin okul idarelerince desteklenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER:Okul Dışı Öğrenme Ortamları, Okul Öncesi Eğitim, Non-formal Öğrenme, Okul Öncesi Öğretmeni

Temmuz 2023, 109 Sayfa

ABSTRACT**MSC THESIS****EXAMINATION OF PRE-SCHOOL TEACHERS' OPINIONS ON THE
APPROACH AND APPLICATION TO OUT OF SCHOOL LEARNING****KEVSER ŞAHİN****KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE****DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION****EARLY CHILDHOOD EDUCATION****SUPERVISOR:PROF. DR. BAHATTİN AYDINLI**

Preschool period; It is one of the most intense periods of curiosity, desire to explore and learning. In recent years, meeting these components has led to the necessity of moving the teaching environments beyond the four walls. The aim of this research is to determine the current situation in terms of planning and implementation of out-of-school learning activities in preschool education and to reveal the factors affecting the attitudes, behaviors and opinions of preschool teachers towards out-of-school learning approach. For this purpose, a case study, which is a qualitative research method, was used. The study group of the research consists of 13 pre-school teachers working in the central districts of the mainland province. Participating teachers were determined by the maximum diversity sampling method, one of the purposive sampling types. The data obtained as a result of face-to-face interviews with a semi-structured interview form were analyzed using the content analysis method. As a result of the research, it was revealed that preschool teachers use out-of-school learning environments in relation to concepts and acquisitions for a specific purpose. While deciding on the out-of-school learning environment, the suitability of the environment for the child and its contribution to the teaching process were prioritized by the participants, and the weather conditions and the presence of a guide in the environment were also seen as determining factors. Difficulty in classroom dominance and security risks were seen as the most encountered difficulties in the environment of out-of-school learning. It has been determined that participatory teachers, who frequently use out-of-school learning in terms of developing various skills and values for development areas and their contribution to the teaching process, prefer historical and cultural areas the most. It has been concluded that transportation and entrance fees to out-of-school learning environments should be covered by budget items supported by appropriations or by local governments, child-friendly cities should be emphasized more, and teachers should be supported by school administrations in official transactions.

KEYWORDS:Out-of-School Learning Environments, Pre-School Education, Non-formal learning, Pre-School Teacher

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde bana inanarak çalışmamı öneri, ilgi ve bilimsel katkılarıyla destekleyen danışmanım sayın Prof. Dr. Bahattin AYDINLI'ya, desteğini ve ilgisini her daim hissettiğim sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Burcu ÖZTÜRK'e, Jüri olarak değerlendirmeleri ile çalışmama katkı sunan Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif CİNGİ'ye çok teşekkür ederim.

Veri toplama sürecinde araştırmaya destek olan okul müdürleri ve katılımcı öğretmenlere, desteklerini benden esirgemeyen birlikte görev yaptığım okul müdürüm Ramazan ÖBEKÇİ ve çalışma arkadaşım Havva ARSLAN'a çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca ve bu süreçteki akademik, yol gösterici ve manevi desteğinden dolayı sevgili ablam Gülpembe YERLİKAYA'ya, küçük yaşına rağmen beni anladığı, uzun süren çalışmalarımda bana sabrettiği ve destek olduğu için canım kızım Elif Su'ya, bana ve hayatıma katkılarından dolayı emeklerini ödeyemeyeceğim anne ve babama çok teşekkür ederim.

Hayat boyu sürecek olan öğrenme yolculuğumda dışardan gelen olumsuz tepkilere aldırış etmeyerek bu yaştan sonra başıma icat çıkardığım için en çok da kendime teşekkür ederim.

KEVSER ŞAHİN

Kastamonu, 2023

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAYI	ii
TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ.....	x
TABLolar DİZİNİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	5
1.2 Problem Cümlesi	5
1.3 Alt Problemler	6
1.4 Araştırmanın Amacı	6
1.5 Araştırmanın Önemi	6
1.6 Araştırmanın Sayıtları	7
1.7 Araştırmanın Sınırlılıkları	8
1.8 Tanımlar	8
2. GENEL BİLGİLER	9
2.1 Okul Dışı Öğrenmeye Genel Bir Bakış	9
2.1.1 Formal, İnfomal ve Nonformal Öğrenme.....	10
2.2 Okul Dışındaki Öğrenme Ortamları	12
2.2.1 Okul Dışı Öğrenmenin Değerlendirilmesi	13
2.3 Okul Dışındaki Öğrenme Ortamlarının Çeşitleri	15
2.3.1 Müzeler	16
2.3.2 Bilim Merkezleri ve Gökevləri	17
2.3.3 Hayvanat Bahçesi	17
2.3.4 Botanik Bahçesi	18
2.3.5 Akvaryum	19
2.3.6 Kütüphane	19
2.3.7 Millî Park	20
2.3.8 Doğal Anıt.....	21
2.3.9 Sanat Atölyeleri, Sanat Galerileri, El Sanat İşçilikleri Sergileri ve Tasarıma Yönelik Stüdyolar	21
2.3.10 Antik Kentler	22
2.3.11 Sağlık Kurumları.....	22
2.3.12 Spor Merkezleri	22
2.4 Okul Dışında Öğrenme Süreci	23
2.4.1 Gezi Öncesinde Hazırlık Süreci.....	23
2.4.2 Gezi Esnasında Dikkat Edilmesi Gereken Durumlar	26
2.4.2.1 Gezi sırasında gerçekleştirilebilecek faaliyetler.....	28
2.4.3 Geziden Sonraki Süreçte Değerlendirme Yapma ve Dikkat Edilmesi Gereken Durumlar	30
2.5 Okul Dışı Öğrenmeye Yönelik Kullanılan Materyaller	32

2.6	Okul Dışındaki Öğrenme Ortamlarının Katkı Sağladığı Durumlar	32
2.7	Okul Dışındaki Öğrenme Ortamlarının Kullanımında Karşılaşılan Güçlükler	32
2.8	Okul Öncesi Eğitime Yönelik Olarak Okul Dışındaki Öğrenme Ortamları.....	33
2.9	Yurt Dışında Gerçekleştirilmiş Çalışmalar	36
2.10	Yurt İçinde Gerçekleştirilmiş Çalışmalar	38
3.	YÖNTEM	43
3.1	Araştırma Modeli	43
3.2	Çalışma Grubu.....	43
3.3	Veri Toplama Araçları.....	45
3.4	Veri Toplama Süreci	45
3.5	Verilerin Analizi	46
4.	BULGULAR	47
4.1	Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	47
4.2	İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	49
4.2.1	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Durumları.....	49
4.2.2	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Amaçları.....	51
4.2.2.1	Öğretim programının desteklenmesi	52
4.2.2.2	Gelişim alanlarının desteklenmesi	54
4.3	Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	55
4.3.1	Okul Dışı Öğrenme Ortamına Karar Verme Sürecini Etkileyen Hususlar	55
4.3.1.1	Çocuğa uygunluk	56
4.3.1.2	Öğretim planlama süreci	57
4.3.1.3	Güvenlik unsurları.....	59
4.3.1.4	Eğitim ortamları	60
4.3.2	Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Okul Dışı Öğrenme Ortamları	60
4.3.2.1	Kapalı/iç mekânlar	62
4.3.2.2	Açık hava/dış mekânlar.....	63
4.4	Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	64
4.4.1	Çocuklar Açısından Gerçekleştirilen Hazırlıklar.....	66
4.4.2	Güvenlik Önlemleri Açısından Gerçekleştirilen Hazırlıklar	66
4.4.3	İzinler ve Resmî İşlemler Açısından Gerçekleştirilen Hazırlıklar.....	68
4.4.4	Diğer İşlemler Açısından Gerçekleştirilen Hazırlıklar	69
4.5	Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	69
4.5.1	Hazırlık Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler	69
4.5.2	Uygulama Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler.....	70
4.5.3	Değerlendirme Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler	74
4.6	Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	77
4.6.1	Uygulama Öncesi Karşılaşılan Güçlükler.....	78
4.6.2	Uygulama Sırasında Karşılaşılan Güçlükler.....	80
4.6.3	Uygulama Sonrası Karşılaşılan Güçlükler.....	83
4.7	Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	83
4.7.1	Bilişsel Gelişim Alanı.....	85
4.7.2	Sosyal-Duygusal Gelişim Alanı	87
4.7.3	Motor Gelişim Alanı.....	90

4.7.4 Dil Gelişim Alanı	90
4.7.5 Öz Bakım Becerileri.....	90
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	92
KAYNAKLAR	97
EKLER.....	106
EK A Araştırma İzin Yazısı	107
EK B Etik Kurul İzni.....	108
EK C Görüşme Soruları	109

ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1 Formal Öğrenme, Non-Formal Öğrenme ve İnfomal Öğrenme Arasındaki Farklar.....	12
Şekil 2.2 Okul Dışı Öğrenmede Karşılaşılabilecek Zorluklar	33

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1 Okul Dışı Öğrenme Etkinlikleri İş Akışı Tablosu	35
Tablo 3.1 Çalışma Grubuna Yönelik Bilgiler	44
Tablo 4.1 Okul Dışı Öğrenmeye Dair Okul Öncesi Öğretmenlerinin Algıları	47
Tablo 4.2 Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Durumu.....	50
Tablo 4.3 Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Amaçları	52
Tablo 4.4 Okul Dışı Öğrenme Ortamına Karar Verme Sürecini Etkileyen Hususlar.....	56
Tablo 4.5. Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Okul Dışı Öğrenme Ortamları.....	61
Tablo 4.6. Okul Dışı Öğrenme Ortamına Gidilmeden Önce Gerçekleştirilen Hazırlıklar.....	65
Tablo 4.7 Hazırlık Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler	69
Tablo 4.8 Uygulama Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler.....	70
Tablo 4.9 Değerlendirme Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler	74
Tablo 4.10 Okul Dışı Öğrenmede Karşılaşılan Güçlükler	77
Tablo 4.11 ODÖO'nun Katkı Sağladığı Alanlar.....	83

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
ODÖO	: Okul Dışı Öğrenme Ortamı
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
yy.	: Yüzyıl
MR	: Manyetik Rezonans
OBADER	: Okul Öncesi Eğitimle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi

1. GİRİŞ

Bireyin doğumundan itibaren altı yaşına kadar olan süreyi içine alan okul öncesi dönem, kişilik oluşumu ve gelişiminde, temel manada bilgi, beceri ve alışkanlıkların edinilmesinde yaşamın daha sonraki yıllarına olan etkisi bakımından yaşamın en kritik dönemlerinden kabul edilmektedir. Gelişimsel temellerin atıldığı bu kritik dönemde verilen eğitim, çocuğun geleceğine yön vermesi açısından can alıcı niteliktedir. Buna bağlı olarak çocuğun çevresinin zengin uyarıcılarla sistemli ve bilinçli bir şekilde desteklenmesi gerekmektedir (Akduman, 2016).

Değişen çağ ve evrilen çocukluk ile birlikte sadece sınıfta yapılan etkinliklerin çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına, meraklarını gidermeye ve çeşitli yaşantılarla öğrenme deneyimleri kazanmalarına yetmediği gözlenmektedir. Doğal öğrenme ihtiyaçlarını sınıf ortamında karşılayamayan çocuklara “doğal bir öğrenme fırsatı oluşturmak için öğretmenler tarafından uyarıcıların zengin olduğu bir çevre sağlanmalıdır. Çocuk bu çevrede bizzat birden fazla duyuşsal alanda deneyimleyerek birçok şeyi öğrenir” (Aktaş-Arnas vd., 2012).

Son dönemlerde değişen ve gelişen eğitim-öğretim süreçlerinin yanı sıra öğretme yöntem ve tekniklerinde de gelişmeler yaşanmıştır. 2023 Eğitim Vizyonu ve yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla birlikte, zengin öğrenme fırsatı sunan okul dışı mekânların okullarda uygulanan öğretim programlarıyla ilişkilendirilerek değerlendirilmesi gerektiği düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu düşünceden hareketle duvarların ötesinde, sınıf içi öğrenmelerin bir parçası ve zenginleştiricisi olan okul dışı öğrenme yaklaşımına eğitim kurumlarında yer verilmeye başlanmıştır. Sınıfın içinde veya okulda olduğu düşünülen öğrenme ortamlarının kapsamı genişleyerek okul dışı ortamlar da kullanılmaya başlanmıştır (Şimşek, 2011).

Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan okul dışı öğrenmede malzeme ve programdan da önemli olan asıl öge öğretmendir. Öğrenmenin çok yönlülüğü, öğrenme etkinliğinin çeşitliliği, öğrenme uyarıcılarının kontrol edilmesi gerekliliği ve her öğrencinin farklı öğrenebildiği düşünüldüğünde, okul öncesinden başlayarak okul dışı öğrenmenin öğretim programındaki yeri ve önemi gün geçtikçe daha belirgin

hâlde ortaya çıkmaktadır. Okulda verilen eğitimin temel belirleyicisi olan öğretmen, ders kazanımları ile ilişkilendirerek okul dışı öğrenme ortamlarını öğretim programına dâhil etmesi, çocukların zengin uyarıcılarla desteklenmesini ve deneyimleri yoluyla öğrenmelerini sağlamaktadır. Okul dışı öğrenme faaliyeti uygularken dikkat edilecek hususlar, amaca uygun okul dışı öğrenme ortamları belirleme, uygulamada yaşanabilecek zorluklar ve alınması gereken tedbirler, öğretim programlarında yer verme ve yasal düzenlemelerle ilgili öğretmenin yeterli düzeyde bilgiye sahip olması okul dışı öğrenme faaliyetinin daha sağlıklı ve amaca yönelik gerçekleşmesine hizmet edecektir. Bu çalışmada okul dışı öğrenmenin okul öncesi eğitim kurumlarında yaygınlaşması ve nitelikli bir şekilde uygulanması açısından kritik bir öneme sahip olan okul öncesi öğretmenlerine rehberlik etmesi amaçlanmıştır.

Belirli bir zaman periyodunda okullarda gerçekleştirilen formal öğrenmede, tek bir mekân çerçevesinde sınırlı öğrenmeler söz konusudur. Oysaki öğrenme, tek bir alana sığamayacak kadar geniş kapsamlıdır. Okul dışında yer alan kişi, kurum, kaynak ve mekânların kullanılması; öğretim faaliyetlerini destekleyerek niteliğini artırmakta ve öğrenmenin kapsamını genişletmektedir. Şen'e (2019) göre yaşam becerileri, bilime yönelik ilgi ve tutum geliştirmede yalnızca öğretim programı ve kitapları yeterli olarak görmek gerçekçi bir tutum değildir. Eğitimin her kademesinde öğrencinin seviyesine uygun okul dışı eğitim ortamları keşfetmek, öğrenmeyi de hayatın içine taşımak anlamına gelmektedir. Okulun bahçesi, parklar, bilim merkezleri, müzeler, hastane, fırın gibi birçok mekân okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılabilir. Okuldan tamamen bağımsız olmayan bu ortamlarda dersin amaçları ve buna bağlı olarak gerçekleştirilecek kazanımlar planlanarak uygun bir yöntemle işlenir. Şen (2019), okul dışı öğrenmeyi bu yönüyle derslerin işlenmesinin bir diğer formu olarak ifade etmektedir.

Okul dışı öğrenmenin bileşenleri: Öğrencinin öğreneceği ile özgün buluşması, mekânsal çevrenin doğrudan incelenmesi, aktif katılım ve içeriğin bireysel olarak algılanmasıdır. Okul dışı öğrenmeyi oluşturan bileşenler yapılandırmacı eğitim anlayışıyla örtüştüğü görülmektedir. 2005 yılı itibariyle uygulanan yapılandırmacı (oluşturmacı) yaklaşıma göre önceki bilgilerle yeni öğrenilen bilgilerin çocuk tarafından zihinde yapılandırılması söz konusudur. Kazanılan her bilgi bir sonraki

bilginin inşa edilmesine zemin oluşturmakta ve bu sayede öğrenme; mevcut olanlarla yeni edinilen öğrenmeler arasında bir bağlantı kurma ve yeni her bilgiyi var olan bilgilerle bütünleştirme sürecine dönüşmektedir. Çocukların okul dışında zengin uyaranlarla karşı karşıya getirilmesi, bu yapılandırma sürecine katkı sunacağı düşünüldüğünden öğretim programı içerisinde okul dışı öğrenme etkinliklerine yer verilmeye başlanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk merkezli eğitim etkinliği olarak uygulayabilecekleri öğretim metotlarından biri olan okul dışı öğrenme, öğrenmeyi daha etkili ve kalıcı hâle getirmektedir (Şimşek, 2011).

Öğrenmenin etkili ve kalıcı olması etkinliğin uygulanma şekliyle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda okul dışındaki öğrenme ortamları, program dahilinde olmayan, plansız bir şekilde kendiliğinden gerçekleşen öğrenmelerin olduğu alanlar değil, önceden belirlenmiş amaçlara yönelik düzenlenen etkinlikler ve geziler olarak değerlendirilmektedir (Şimşek, 2011). Daha önceden yapılan amaçsız gezilerin yerini ders içi kazanımları tamamlayıcı nitelikte fırsatlar sunan okul dışı öğrenme faaliyetleri almıştır. Zaman içinde çocukların serbest bırakıldığı, konu ve kavramlara ilişkin bir amaç ve öğrenmenin hedeflenmediği geziler yerine, planlanan kazanım ve göstergeler dahilinde, öğrenme hedeflerine yönelik uygulanan ve öğrenme çıktılarının değerlendirildiği okul dışı öğrenme etkinlikleri uygulanır hâle gelmiştir (Erata, 2018).

Salmi (1993), formal öğrenme kazanımları için informal ortamların kullanılmasını “okul dışı öğrenme” olarak tanımlamıştır. Alan yazında en sık okul dışı öğrenme ifadesi kullanılmaktadır. Bu yeni öğrenme anlayışıyla çocuğun aktif olarak katıldığı çocuk merkezli etkinlikler okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Çocukların merak duygularının artmasına ve gözlem yapmalarına yardım eden görme, duyma, koklama, tatma, dinleme ve dokunma duyularına ilişkin zengin duyuşsal deneyimler duvarların ötesine taşınmıştır (Aktaş-Arnas vd., 2012).

ABD’de, 1996’da yayımlanan Ulusal Bilim Eğitim Standartları olarak “okullardaki bilim programının toplumun kaynaklarını da içermesi için okulun duvarlarını aşması” gerektiği vurgulanmıştır. Benzer şekilde henüz okula başlamadan uzay çağının bireyleri olmaya başlayan çocukları “duvarsız derslikler” olarak adlandırabilecek ortamlar vasıtasıyla eğitmenin zorunlu bir hâle geldiğini ifade eden Özsoy (2001),

dünya ile birçok açıdan bir bağ kurmuş olan bir öğrenci, sadece dersliklerle ve kitaplarla sınırlandırılmış bir eğitim ortamında tatmin edici seviyede bir öğretim görmesinin imkanı olmadığını vurgular. Bu bağlamda okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılması ve uygulama sürecinde öğretmenin elini güçlendirecek müfredat ve mevzuat içerikleri de Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanıp öğretmenin kullanımına sunulmuştur.

Öğrenmeyi dikte etmek yerine, öğrencinin kendisinin tecrübe etmesini sağlamak, eğitimde gerçekleştirilen etkinlikleri çocuğun günlük yaşamıyla ilişkilendirmek, somut olmayan konuların anlaşılması açısından önem arz etmektedir (Şimşek, 2011). Okul dışı öğrenme ortamlarının vazgeçilmez olduğunu fark eden ve gerekliliğini önemseyen öğretmenlerin uygulamalarına destek olmak amacıyla bu çalışma hazırlanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk merkezli eğitim etkinliği olarak uygulayabilecekleri öğretim metotlarından biri olan okul dışı öğrenme, öğrenmeyi daha etkili ve kalıcı hâle getirmektedir (Korkmaz, 2020). Belirli bir zaman periyodunda okullarda gerçekleştirilen formal öğrenmede, tek bir mekan çerçevesinde sınırlı öğrenmeler söz konusudur. Oysaki öğrenme, tek bir alana sığamayacak kadar geniş kapsamlıdır. Okul dışında yer alan kişi, kurum, kaynak ve mekânların kullanılması; öğretim faaliyetlerini destekleyerek niteliğini artırmakta ve öğrenmenin kapsamını genişletmektedir.

Okul öncesi eğitimi alanında okul dışı öğrenme ortamları giderek ön plana çıkmaktadır. Alanda konu ile ilgili yeterli çalışmanın olmayışı, öğretmenlerin okul dışı öğrenmeye ilişkin düşüncelerinin incelenmesine yönelik araştırma yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu araştırmayla okul dışı öğrenme çeşitli boyutları ile ele alınacak ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri neticesinde elde edilen veriler değerlendirilecektir. Okul öncesi eğitimde formal eğitimin tamamlayıcısı olan okul dışı öğrenmenin geliştirilebilmesi, uygulama, planlama ve değerlendirme aşamalarında yaşanan sıkıntıların tespit edilerek çözüme kavuşturulması noktalarından hareketle bu çalışma gerçekleştirilmektedir.

1.1 Problem Durumu

İnsan yaşamının ilk yılları kişilik gelişimi açısından kritik bir dönemi ifade etmektedir. Özellikle 0 ile 6 yaşlarını içeren bu seneler okul öncesi dönem şeklinde isimlendirilmektedir. Bu döneme bakıldığında çocukların sosyal, bilişsel ve fiziksel gelişiminin en hızlı olduğu dönem olması açısından önem teşkil etmektedir. Çocukların okul öncesi dönemdeki tecrübeleri onun temel olarak beceriler, alışkanlıklar ve bilgiler kazanmasıyla birlikte bunları ileriki senelere aktarmasına vesile olmaktadır. Bundan dolayı çocuklara verilmesi planlanan okul öncesi eğitimlerin özelliklerinin iyi bilinmesi gerekmektedir.

İş birliği içerisinde, tecrübeler doğrultusunda ve yaparak yaşayarak öğrenmenin sadece okullar içerisinde sağlanması güç olmaktadır. Buna yönelik olarak okul dışı öğrenme ortamlarının önemi her geçen gün daha çok artmaktadır. MEB Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu içerisinde okul dışı öğrenme ortamına yönelik olarak şu husus ifade edilmektedir;

“Eğitim/öğretim programları kapsamında yer alan konu ve kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin kendi bölgelerinin üretim, kültür, sanat ve coğrafi kapasitesini keşfetmesine; bitki ve hayvan türlerini, yöresel özelliklerini, oyun ve folklorunu tanımalarına; derslerle bütünlük veya ders dışı etkinlik olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine imkân sağlamak amacıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yerler”

Okul dışı öğrenme ortamlarının öğretime katkısının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Okul dışı öğrenme ortamlarının sınıfta gerçekleştirilemeyen ortamları sağlamada, çocukların birden fazla duyu organına hitap ederek kalıcı ve etkin öğrenmeyi sağlamada kritik bir öneme sahip olduğu bilinmektedir.

1.2 Problem Cümlesi

Bu çalışmanın problem cümlesi; “Okul dışı öğrenme yaklaşımı ve ortamlarına yönelik okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde ortaya koyulmuştur. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenleri ile görüşme yapılarak düşünceleri alınmıştır.

1.3 Alt Problemler

Bu çalışma içerisinde aşağıda yer alan sorulara yönelik olarak alt problemler sunulmuş ve sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır;

1. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme yaklaşımına yönelik algıları nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme faaliyetlerine öğretim programlarında yer verme durumları nedir?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri nelerdir?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamına gitmeden önce gerçekleştirdikleri hazırlıklar nelerdir?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme aşamalarında uygulanan etkinliklere (Planlama-Uygulama-Değerlendirme) ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ile ilgili güçlük çektiği hususlar nelerdir?
7. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme faaliyetlerinin çocuklara etkisi hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.4 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme faaliyetlerinin planlanma ve uygulanması açısından var olan durumu saptamak ve okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme yaklaşımına yönelik tutum, davranış ve görüşlerini etkileyen faktörleri ortaya koymaktır.

1.5 Araştırmanın Önemi

Çocuktaki öğrenme potansiyelinin en üst seviyede olduğu, zihinsel yeteneklerinin ve temel alışkanlıklarının en hızlı gelişim gösterdiği ve biçimlendiği dönem okul öncesi dönemidir (Duman ve Karademir, 2020). Okul öncesi eğitimin niteliğini ve çocuğun gelişimini etkileyerek en temel nitelikteki belirleyicilerden biri olan öğretmen (MEB, 2013), okul dışındaki öğrenmeyi hem planlayan hem de uygulayan konumunda olduğu

için, kritik bir role sahiptir. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenine düşen görev, yapılandırmacı ve çocuk merkezli olan bu öğrenme yaklaşımını etkinlik planlamalarında kullanarak çocukları zengin öğrenme fırsatları ile buluşturmak. Öğretmenlerin çoğu okul dışı öğrenme etkinliklerini nasıl gerçekleştireceğini, nelere dikkat edilmesi gerektiğini ve yasal sorumluluklarını tam olarak bilmemeleri gibi nedenlerle öğretim programında okul dışı faaliyetlere daha az yer vermektedir.

Okul öncesi eğitimde birçok kavram ve kazanımla ilişkilendirilerek etkili bir öğrenme sunan okul dışı öğrenmenin okul öncesi eğitim kademesinde son yıllarda yapılan çalışmalarda daha çok yer verildiği görülmektedir. Bu araştırmada tespit edilen faktörlerin ve elde edilecek verilerin daha sonraki yapılacak çalışmalara ve gerekli düzenlemelere katkı sunacak olması bu araştırmayı önemli kılmaktadır. Öğretmen, okulda verilen eğitim sisteminin en temel ögesi konumunda yer almaktadır. Bu açıdan öğretmen görüşleri önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, sahada bulunan okul dışı öğrenmenin uygulayıcısı okul öncesi öğretmenleriyle bire bir görüşmeler gerçekleştirilerek okul öncesi eğitimde uygulanan okul dışı öğrenme derinlemesine incelenecektir. Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme faaliyetlerinin uygulanmasındaki eksiklerin tespit edilmesi, giderilmesi, amacına uygun okul dışı öğrenme etkinliklerinin gerçekleştirilmesi, okul öncesi dönem çocuğuna uygun okul dışı öğrenme ortamlarının belirlenmesi, yaşanan güçlüklerin ortaya konulması noktasında elde edilecek olan verilerin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.6 Araştırmanın Sayıtları

Bu çalışma içerisinde;

1. Kullanılan görüşme soruları araştırmanın amacına hizmet etmektedir.
2. Katılım sağlayan okul öncesi öğretmenlerinin görüşme sorularına samimi şekilde cevap verdiği varsayılmaktadır.

1.7 Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Ankara'nın merkez ilçelerinde görev yapan ve okul dışı öğrenmeyi kullanan okul öncesi öğretmenlerinden elde edilen veriler ile sınırlı tutulmaktadır.
2. Bu araştırmadaki veriler, görüşme formundaki sorular ile sınırlıdır.
3. Okul öncesi eğitim kademesiyle sınırlıdır.

1.8 Tanımlar

Okul Dışı Öğrenme: Okul dışı öğrenme; sınıfın dışında, duvarların ötesinde yapılan planlı ve amaca yönelik öğrenme faaliyetleridir (Şen, 2019). Bamberger ve Tal (2007) okul dışı öğretimi, öğretmen ve öğrenci arasında hiyerarşik ilişkinin olmadığı, öğretim süreci içinde yerel kaynaklara dayalı, öğrencilerde bireysel öğrenme deneyimlerinin geliştiği bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır.

Okul öncesi eğitim: 0-66 aylık çocukların gelişimlerine paralel yönde zengin uyaranların olduğu bir çevre imkânı sunan, yaratıcılıklarının gelişimine katkı sağlayan, tüm gelişim alanlarını destekleyen, yaşadıkları toplumun sosyo-kültürel değerleri ile mevcut evrensel değerleriyle birbirine ters düşmeyecek şekilde kazandırmayı hedefleyen katılımın zorunlu olmadığı planlanmış bir eğitim sürecidir (Ak vd., 2016).

Okul Öncesi Eğitim Programı: Okul öncesi eğitimin hedeflerini gerçekleştirmek üzere eğitim kurumlarında 0-72 aylık çocuklar için belirlenen amaçlara yönelik kazanımlar doğrultusunda sistemli ve planlı eğitim yaşantıları oluşturarak, sonucunda kazanımlara hangi ölçüde ulaşıldığına ilişkin değerlendirme faaliyetlerini de kapsayan çalışmaların bütünüdür (Aral vd., 2002).

Okul Öncesi Eğitim Kurumları: 0 ila 6 yaş aralığındaki çocukların bütünsel gelişimlerini düzenli ve sağlıklı fiziksel şartlar içinde toplumun kültürel yapısı dikkate alınarak desteklenen, çocuklarda kişilik gelişimine, sosyalleşmesine ve kendini ifade etmesine yardımcı olan alanında uzman eğitimci kadrosu ile ana fonksiyonu eğitim olan kuruluşlardır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Okul Dışı Öğrenmeye Genel Bir Bakış

Okul dışı öğrenme, öğretim programı içerisinde bulunan kazanımlara yönelik olarak belli bir hazırlık ve plan doğrultusunda okul haricinde bazı faaliyetler ile öğrenilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Yöresel olarak öğretme ve öğrenme görevleri okullarda verilmektedir. Okulların belli bir sistemi, zamanlaması ve öğrenim yeri kısıtlıdır ve bu alanlarda verilen eğitimlere formal eğitim biçimi denir. Fakat okullarda gerçekleştirilen eğitim sadece bir mekânla kısıtlanmayacak kadar büyüktür. Öğrenciler farklı beceri, ilgi, bilgi ve tutum yönünden daha iyi geliştirmek istendiğinde bunun sadece okullardaki öğretim planları ve kitaplarla sağlanması imkansızdır (Şen, 2019).

Okul dışı öğrenme denildiği zaman teknoparklar, üniversiteler, fabrikalar, tarihi ve kültürel bölgeler, sanat ve bilim merkezleri, botanik bahçeler ve müzeler akla gelmektedir. Çocukların zamanlarının büyük bir dilimini okul dışında geçirdikleri düşünüldüğünde okul dışı alanların çocuklar için ne kadar önemli olduğu görülmektedir (Eshach, 2007).

Okul dışı öğrenme ortamları, gelecek kuşakların kültürel ve tarihi mekanları tanımasını sağlayan ve yaparak yaşayarak öğrenmelerin gerçekleştirildiği ortamlardır. Bunun yanı sıra okul dışı öğrenme ortamları karmaşık ve soyut olguların somut şekilde değerlendirilmesini sağlamaktadır (Şen, 2019). Bu yönüyle okul dışı öğrenme, okul öncesi eğitimde çocuklara verilecek kazanımlara zemin oluşturması ve onların gelişim alanlarını desteklemesi açısından oldukça önemlidir.

Okul haricinde gerçekleştirilmesi planlanan eğitim içerisinde hedeflenen sonuçların elde edilmesi tesadüfler doğrultusunda gerçekleşmemektedir. Okul dışı öğrenmelerin planlanması ve etkili olarak yapılandırılması önem teşkil etmektedir.

2.1.1 Formal, İnfomal ve Nonformal Öğrenme

İnsan davranışlarının çoğu öğrenilmiş davranışlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla öğrenme hayatın her alanında var olan bir kavramdır. Öğrenme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ilk çağlardan itibaren araştırılmış ve pek çok tanımlanmıştır. Genel anlamda öğrenme, yaşantı sonucu bireyin davranışlarında ortaya çıkan nispeten kalıcı değişiklikler olarak ifade edilmektedir (İlhan, 2011). Değişen dünya ve bilgi sistemlerinin sonucu olarak öğrenme kavramının tanımı ve kapsamı da değişmektedir. Yeni öğrenme tanımları öğrencilerin bilgiyi içsel süreçlerle deneyimleyebildiği, öğrenirken aktif ve özerk oldukları, *“önceki edinimlerin ve bilgilerin zamanla yeni deneyimlere transfer edildiği zihnin yeniden yapılandırılması süreci”* (Falk ve Dierking, 2000) olarak ele alınmaktadır. Öğrenme; formal öğrenme, informal öğrenme ve non-formal öğrenme olmak üzere üç başlıkta değerlendirilmektedir.

Formal öğrenme, belli hedefler doğrultusunda, belirlenmiş bir zaman dilimini kapsayacak şekilde, bir program dahilinde planlı, kasıtlı, örgütlü ve kontrollü olarak bireyin çeşitli bilgi ve becerileri kazanması şeklinde tanımlanmaktadır (Laçin-Şimşek, 2011). Okullarda gerçekleştirilen öğrenme türü olan formal öğrenmenin en belirgin özelliği, yapılandırılmış ve organize edilmiş bir çevrede oluşan bir öğrenme olmasıdır. Formal öğrenme etkinlikleri ise önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmak adına planlı ve programlı ve kontrollü faaliyetleri içermektedir (Zawodowego, 2008).

İnfomal öğrenme, doğumdan itibaren bireyin çevresi ile etkileşim kurması sonucu oluşan, belli bir plan, program uygulanmayan, kontrollü ve örgütlü olmayarak yaşamın içinde kendiliğinden gerçekleşmekte olan öğrenmelerdir. Kendiliğinden gerçekleşmesi ve birden fazla duyuya hitap etmesi açısından etkili ve motive edicidir. Genellikle deneyimle öğrenme söz konusudur. İnfomal öğrenme, yapısı itibarıyla esnek, belirli bir programın olmadığı, hayat boyunca devam eden bir süreçtir (Şen, 2019). Hayatın akışı içinde gözlem, taklit ve etkileşim yoluyla; okulun dışında aile içinde, sokakta veya sinemada, her an her yerde öğrenme kendiliğinden gerçekleşmektedir (Eshach, 2007; Senemoğlu, 2011). Kitle iletişim araçları ve medya aracılığı ile de informal öğrenme söz konusu olabilmektedir. İnfomal öğrenme, Dewey, Gessner ve Lindeman'ın belirttiği üzere eğitim, hayata bir hazırlık süreci

değil, hayatın bizzat kendisi olduğu ve hayat boyunca öğrenmenin sürdüğü felsefesi üzerine inşa edilmiştir (Türkmen, 2010).

Formal Olmayan (Non-formal) Öğrenme; okul binasının dışındaki kurumlarda ve ortamlarda, okul süresi dahilinde öğretim programı ile paralel nitelikte gerçekleşen öğrenmeler olarak tanımlanmaktadır (Hannu, 1993). Okul dışı öğrenme etkinlikleri ise okul duvarlarının dışında yapılan planlı, programlı, dersin kazanımları doğrultusunda yapılan etkinliklerdir. Bazı araştırmacılar informal öğrenme kavramı yerine non-formal öğrenme kavramını kullanmaktadır (Türkmen, 2010). Bu kavramların birbirinin yerine kullanılması, öğrenmenin okul dışında benzer ortamlarda gerçekleşmesine bağlanabilir.

Eshach (2007) açısından öğrenme okul içinde ve okul dışında olmak üzere iki türlüdür. Okuldaki öğrenmeler formal; okul dışındakiler ise non- formal öğrenmedir. Formal, non-formal ve informal öğrenmenin özellikleri Şekil 2.1’de tablo hâlinde sunulmuştur (Eshach, 2007).

Formal	Non-Formal	İnformal
• Genellikle okulda • Baskıcı olabilir • Genellikle önceden planlanmıştır. • Yapılandırılmıştır. • Motivasyon genel olarak daha dışsaldır. • Zorunludur. • Öğrenme değerlendirilir. • Öğretmen merkezlidir. • Ardışıktır.	• Okul dışında • Genellikle destekleyici • Genellikle önceden planlanmıştır. • Yapılandırılmıştır. • Motivasyon dışsal olabilir fakat genellikle daha içseldir. • Genellikle gönüllü gerçekleşir. • Öğrenme genellikle değerlendirilmez. • Öğretmen veya rehber merkezli olabilir. • Genellikle ardışık değildir.	• Her yerde • Destekleyici • Kendiliğinden gerçekleşir. • Yapılandırılmamıştır. • Motivasyon çoğunlukla içseldir. • Gönüllülük esastır. • Öğrenme değerlendirilmez. • Genellikle öğrenen merkezlidir. • Ardışık değildir.

Şekil 2.1 Formal Öğrenme, Non-Formal Öğrenme ve İnformal Öğrenme Arasındaki Farklar

İnformal, non-formal ve formal öğrenme arasında okul içi ve dışında gerçekleşmesinin ötesinde; planlama, motivasyon, sosyal etkileşim, ilgi, değerlendirme, öğrenen ve öğretmenin konumu gibi farklar da söz konusudur. Non-formal öğrenme, formal öğrenme ve informal öğrenmeden farklı olarak, formal öğrenme ortamlarının dışında kalan bir öğrenme ortamında gerçekleştirilen bir amaç dahilinde ve planlı olan öğrenmelerdir

2.2 Okul Dışındaki Öğrenme Ortamları

Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik sürece bakıldığında amaçlanan kazanımlara yönelik olarak öğretmenlerin belli planlar çerçevesinde hazırlıklar yapması ve söz konusu hazırlıklar bağlamında adım adım uygulamalar yürütülmesi gerekmektedir. Okul dışı öğrenme ortamları eğitim kademelerine ve çocukların yaş grubuna göre değişiklik gösterebilmektedir.

Okul dışı öğrenme ortamlarına dair etkinliklerin öğrenme çıktılarından bağımsız ve öğrencilerin okul dışı ortamlarda serbest bırakılması gibi uygulama söz konusu olmamaktadır. Okul dışı öğrenme ortamları, yaparak yaşayarak, otantik, anlamlı, işbirlikçi veya bireysel öğrenme, resmi eğitimin tamamlayıcısı olma, öğrencinin döngüye sürekli eşlik etmesi (devinimsel, duyuşsal, bilişsel) ve farklı disiplinler arasındaki yakınlaşmaya olanak vermesi açısından öğrenciyi odak noktasına alan nitelikler barındırmaktadır. Bu alanlar, okulun dışında olan eğitim çalışmalarını içermektedir (Şen, 2019).

Bu açıdan okul dışı öğrenme ortamlarında derslerini işleyecek öğretmenlerin ilk olarak kendi görev ve yükümlülüklerini bilmesi ve öğrencilerini uygun şekilde yönlendirmesi önem arz etmektedir. Okul dışı öğrenme alanlarına, son dönemlerde eğitim faaliyetlerinde daha da fazla yer verilmeye başlandığı görülmektedir. Bu düzlemde 2018 senesinde yeniden düzenlenen öğretmenlik alanları lisans çalışmalarında “okul dışı öğrenme ortamları” ve “müze eğitimi” dersleri istek ders olarak sınıflandırılmıştır (Şen, 2019). Ayrıca Türkiye Bilimsel ve Bilim Araştırma Kurumu, toplum çalışmaları altında, doğal yaşam bilinci oluşturmak için doğa eğitimleri verilmektedir. Bilim ve Toplum çalışmaları ile bilginin günlük yaşama uyarlanarak topluma katılması ve katılımcıların basit detaylardan oluşan bilimsel bulguları fark etmesi, öğrenme, merak ve araştırma isteklerinin artması planlanmaktadır.

2.2.1 Okul Dışı Öğrenmenin Değerlendirilmesi

Okul dışı öğrenme; sınıfın dışında, duvarların ötesinde yapılan planlı ve amaca yönelik yapılan öğrenme faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu bağlamda her yer bir öğrenme ortamı olarak değerlendirilebilmektedir (Şen, 2019). Bamberger ve Tal (2007) okul dışı öğretimi, öğretmen ve öğrenci arasında hiyerarşik ilişkinin olmadığı, öğretim süreci içinde yerel kaynaklara dayalı, öğrencilerde bireysel öğrenme deneyimlerinin geliştiği bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır. Okul dışı öğrenme ortamlarına düzenlenen ziyaretler formal eğitimin bir alternatifi olarak değil, formal eğitim kapsamındaki öğrenmeleri destekleyici ve tamamlayıcı olarak değerlendirilmelidir (Eshach, 2007).

Öğrenme sürecine öğrencinin dahil edildiği ve bu sayede bireysel öğrenmelerin gerçekleştiği okulun dışındaki öğretim, okul dışındaki kişileri, alanları, kurumları kaynakları kapsamaktadır. Okul dışı öğrenmede bireysel öğrenmenin yanı sıra takım hâlinde, iş birlikçi öğrenme de desteklenmektedir. Okul bahçesi, müzeler, bilim merkezleri, fabrikalar, resmî kurumlar, parklar, doğanın kendisi bir öğrenme ortamı olarak değerlendirilebilir. Okul dışı öğrenmeyi okulun dünyaya açılan kapısı olarak nitelendiren Şen (2019), okul dışı öğrenmede disiplinler arası bir yaklaşımla diğer alanlarla bağlantı kurulabileceğini ifade etmektedir.

Öğrenmede, formal eğitimin, informal olan öğrenme ortamlarıyla desteklenmesi bireylerde istendik davranışların kazandırılmasını kolaylaştırdığı bilinmektedir (Buyurgan vd. 2005). Birçok alanda gelişimsel katkılar sunan okul dışı öğrenme ortamları son yıllarda önem kazanmıştır. Okul dışı öğrenme ortamları zengin öğretim olanakları sunmasının yanı sıra öğrencilerin öğrenmeye karşı ilgilerini arttırdığı, öğrenmeyi kalıcı ve etkili hâle getirdiği ulusal ve uluslararası çalışmalarda bildirilmektedir (Braund ve Reiss, 2006).

Araştırmalar ayrıca okul dışında gerçekleştirilen eğitimin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal hem de devinışsel öğrenme alanlarına olumlu katkılar sağladığını göstermektedir (Şen, 2019). Bu durum, öğrenmeyi formal eğitime nazaran daha eğlenceli ve verimli hâle getirmektedir.

Okul dışı öğrenme etkinlikleri okul öncesi dönem çocuklarında problem çözme becerilerine ve sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocuklar etkinlik boyunca inceleme ve gözlem yoluyla çeşitli deneyimler edinmekte ve yeteneklerinin gelişiminde gerçek dünya ile iç içe birebir öğrenme imkanı yakalamaktadırlar. Ayrıca yaşadıkları çevre ile kurdukları etkileşim, sosyalleşmelerine imkân sağlamaktadır.

"Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları" kapsamında "Okul Dışı Öğrenme Ortamları" ve "Müze Eğitimi" dersleri "Meslek Bilgisi Seçmeli Dersleri" arasında yerini almıştır. Okul öncesi lisans ve lisans üstü eğitim programlarında da 2 kredi Okul Dışı Öğrenme Ortamları dersi yer almaya başlamıştır.

MEB (2013) Okul Öncesi Eğitimi Programında, günlük eğitim akışı içinde çocukların gelişim alanlarını desteklemek üzere; Türkçe, Drama, Oyun, Fen Alan gezileri, Matematik, Sanat, Hareket, Müzik ve Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmaları önerilmektedir. Bireysel, küçük ve büyük grup şeklinde planlanabilen bu çalışmaların okul dışı öğrenme ortamlarında uygulanması; Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları yönetmeliği ve Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği ile desteklenmiştir.

Okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılması ve uygulama sürecinde öğretmenin elini güçlendirecek müfredat ve mevzuat içerikleri de Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanıp öğretmenin kullanımına sunulmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği ve Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde yükseköğretim kurumları, il müdürlükleri, belediyeler, işletmeler, sivil toplum kuruluşları, spor kulüpleri ile diğer resmî ve özel kurum veya kuruluşlarla işbirliği yapılarak her türlü araç-gereç, öğretim elemanı ve diğer imkânlardan yararlanılabileceği ve bu kişi, üniversite, kurum, kuruluş ve diğer paydaşlarla iş birliği veya protokoller düzenlenebileceğinin önü açılmıştır. Bireysel, küçük ve büyük grup etkinlikleri şeklinde planlanabilen bu çalışmaların okul dışı öğrenme ortamlarında uygulanması; Okul Dışı Öğrenme Kılavuzları başlıklı resmi yazı, Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları yönetmeliği ve Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği ile desteklenmiştir.

2.3 Okul Dışındaki Öğrenme Ortamlarının Çeşitleri

Okul dışı öğrenme ortamları, öğretim programına yönelik konuların işlenmesi ve kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin kendilerini keşfetmelerine, bitkileri ve hayvan türlerini öğrenmelerine, yöreye özgü özelliklerini tanımasına; derslerle bütünleştirilerek deneyim yoluyla öğrenmelerine fırsat oluşturmak amacıyla eğitim ve öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği yerler olarak tanımlanmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Okul Dışı Öğrenme Kılavuzuna göre okul dışı öğrenme ortamları aşağıdaki şekilde belirtilmektedir (Batman ve Durukan, 2022);

- a) Özel ve resmî müzeler
- b) Kütüphaneler,
- c) Teknoparklar,
- ç) Bilim ve sanat merkezleri,
- d) Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı tarihi ve kültürel alanlar,
- e) Doğal sit alanları ve ören yerleri,
- f) Fabrikalar,
- g) Millî, tematik park ve bahçeler
- ğ) Üniversiteler

Bu mekânların yanı sıra yakın çevre keşif gezileri; itfaiye, hastane, postane gibi kurumsal öğrenme ortamları; stüdyolar, fuarlar, sergiler, atölyeler, el sanatları işlikleri gibi sanat içerikli mekânlar; bilim merkezlerine ek olarak gökevi (planetaryumlar) ve akvaryumlar, okul dışı öğrenme ortamları olarak kabul edilmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların çok yönlü gelişim ihtiyacı göz önünde bulundurulduğunda; ulaşım, maliyet, yakınlık, zaman ve çocukların yaş grubu açısından avantajları olan okul bahçesinin okul dışı öğrenme ortamı olarak öncelikli ve aktif kullanılması gerekmektedir. Okul bahçesiyle sınırlı kalmayıp formal öğrenmeyi destekleyecek daha birçok mekân, öğretmen tarafından okul dışı öğrenme ortamı olarak tasarlanabilir ve eğitim faaliyetlerinde kullanılabilir.

2.3.1 Müzeler

Müze; sanat eserlerinin ve bilimsel eserlerin, sanat ve bilime faydalı eşyaların halka gösterilmek için sergilendiği, saklandığı kurumdur. Müzeler, çağdaş toplumların önemli kültürel merkezleri olarak değerlendirilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafınca 2009 yılında başlatılan “Çocuk Dostu Müze” projesi ile müzelerin daha ilginç hâle gelmesi ve bu alanlarda çocukların düşünce ve yaratıcılıklarının artırılması planlanmıştır (Çakır-İlhan, 2019). “MEB Okul Müzeleri Yönetmeliği” Eğitim Tarihi Müzeleri kurulmasını 2017 senesinde gündeme getirmiş ve 60 şehirde İl Eğitim Tarihi Müzelerinin açılması sağlanmıştır.

Müze ziyaretlerinin etkin olması açısından üç aşamanın gerekli olduğu ifade edilmektedir. Bu aşamalar sırayla şu şekildedir;

- Ön hazırlık,
- Müze ziyaretinin gerçekleşmesi,
- İzleme faaliyetleri.

Müze ziyaretleri çocuklarda çeşitli becerilerin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu becerilerin; hayal gücü, kurallara uygun şekilde hareket etme, duyguları açığa çıkarma, kültürel değerleri anlama, ekip çalışmalarını en uygun şekilde gerçekleştirme ve iş birliği yapma olduğu gözlemlenmektedir.

2.3.2 Bilim Merkezleri ve Gökevləri

Bilim merkezleri; matematik, jeoloji, fen, astroloji ve coğrafya gibi farklı bilim dallarının ana ilkelerinin tanıtımı için kurulan yerlerdir (Bozdoğan, 2020). Ülkemizde Ankara’da Feza Gürsey Bilim Merkezi 1993’te kurulan ilk bilim merkezimizdir. Bilim merkezlerinde deneyler bilimsel olgu ve olayları incelemek, bilime ilgiyi teşvik etmek, bilimsel becerileri artırmak, duyuşsal özellikleri hissettirmek ve motor yetenekler kazandırmak içindir (Çıgırık, 2016).

Bilim merkezleri, okul dışı öğrenme alanı olarak okullardaki eğitim ve öğretim verimlerini destekleyici ve tamamlayıcı bir kapasiteye sahiptir (Çıgırık, 2016; Bozdoğan, 2020; Metin-Göksu ve Sökmen, 2020). Bu alanlar, çeşitli duyu organlarının eğitim sürecine katılması ve somut deneyimlerin çoğalmasını sağlamaktadır (Çıgırık, 2016). Ayrıca bilim merkezleri, bilime karşı merakın ve temel bilimsel bilgilerin artırılması açısından etkili olmakla birlikte fen konularının eğitiminde de kullanılabilmektedir.

2.3.3 Hayvanat Bahçesi

Hayvanat bahçesi, “Her cins hayvanın doğal yaşam şartlarına göre korunduğu, beslendiği, sergilendiği büyük bahçe” şeklinde tanımlanmaktadır. Hayvanat bahçeleri bir diğer açıdan bizlerin doğal yaşamla vakit geçirmelerine olanak sağlayan

sakinleştirici ortamlardır (Metin-Göksu ve Sökmen, 2020). Hayvanat bahçelerinin beş temel amacı vahşi hayatın araştırılması, hayvanat bahçelerinin hayvanlar için doğal hâle dönüştürülmesi, hayvanların insanlar tarafından gözlemlenmesi için sergilenmesi, yaşamın çeşitliliği hakkında bilgi sahibi olma, nesli tükenmekte olan hayvanların korunması şeklinde ifade edilmektedir (Türkmen, 2019).

Okul öncesi dönemden üniversite dönemine kadar eğitim kademelerinin hepsinde hayvanat bahçelerinde ziyaretçiler yer almaktadır. Hayvanat bahçesi ziyaretlerinin çocuklara kazandırdığı beceriler arasında sosyal beceriler de yer almaktadır. Çocuklar hayvanat bahçelerinde duyu organları aracılığıyla gözlemlerini gerçekleştirmektedir. Bunun yanı sıra hayvanların niteliklerini öğrenmekle beraber akranlarıyla grup içerisinde paylaşımlar yapmaktadır. Hayvanat bahçelerinin gelişimde ve eğitimde var olmasının birçok yararı vardır. Bunlardan ilki, çocukların genellikle günlük yaşam alanlarında göremeyecekleri canlıları öğrenme ve görme şansı olmasıdır ve de çocuklar, canlıların özellikleri ve çevre konularıyla alakalı bilgi edinebilirler (Metin-Göksu ve Sökmen, 2020). Başarılı bir yerleşim düzeni yapıldığında hayvanat bahçeleri çocuklarda öğrenme sürecine aktif olarak katılımın sağlandığı, eğlenerek kalıcı öğrenmelerin gerçekleştiği ortamlara dönüşmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar hayvan haklarının korunması açısından bilgiler edinerek ve arkadaşları ile iş bölümü yaparak buna yönelik sosyal becerileri geliştirmektedir.

2.3.4 Botanik Bahçesi

Botanik bahçeleri, çeşitli bitki türlerinin koruma altına alındığı ve belli bir sınıflama doğrultusunda düzenlendiği yerlerdir. Botanik bahçeleri şu maddeler açısından bilimsel araştırmalara katkı sağlamaktadır:

- Bilimsel çalışmalar,
- Bitkileri doğal yaşam alanlarında tanıma fırsatı,
- Botanik hakkında bilgiler,
- Bitki türleri arasındaki akrabalık ilişkileri.

Botanik bahçeleri, doğa sevgisinin ve çevre bilincinin oluşmasında da etkilidir. Bu alanlarda çocuklar, bitkilerin devamlılığı ve bakımına ilişkin araştırma ve sorunların fark edilmesi, bu sorunlara yönelik farklı çözümler bulma, araştırma yapma ve araştırma sonucuna göre çözümler bulma ve çözümleri paylaşma, kullanma ve tartışma gibi yöntemleri kullanabilir (Nuhoglu, 2020).

2.3.5 Akvaryum

Akvaryumlar; suda yaşamını devam ettiren canlıların hayatlarını düzenli bir biçimde devam ettirmeleri ve üremeleri için yaratılan ortamdır (Oktay, 2019). Genel olarak tematik niteliklere sahip olan akvaryumların çeşitli türlerde su canlısını içinde barındırmaktadır. Akvaryumların ziyaretçilere su dünyası kapsamında ilginç bilgiler sunduğu gözlemlenmektedir. Bu açıdan ziyaretçiler doğal ortamda gözlem yaptıkları su canlılarına yönelik bilgi sahibi olmakla beraber eğlenceli vakit geçirme şansına da sahip olur.

Akvaryumlar, su canlılarının kontrollü şekilde yaşatılmasının ya da üremesinin sağlanması amacıyla oluşturan su ortamlarıdır. Eğitim alanı olarak da kullanıma açılan akvaryumlar, su altı canlılarının yaşamının anlaşılabilmesi, fen konularının incelenmesi, biyoçeşitlilik konularının incelenmesi ve canlıların korunmasının öğrenilmesi için önemli ortamlardır (Çingil-Barış ve Acar-Şeşen, 2002). Sonuç olarak akvaryumlar; çocukların su altında yaşayan canlılarla ilgili bilgi edinmelerine, hayvanlara karşı koruma duygusu geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Ülkemizde akvaryumlar yaygın olarak kullanılmamaktadır. Eğitsel aktivitelere yönelik okul dışı öğrenme ortamları içerisinde akvaryumların bulunması önem arz etmektedir.

2.3.6 Kütüphane

Gelişmekte olan teknoloji ile beraber kütüphanelerin yerini internet almış olsa da kütüphanelerin yeri farklı olmaktadır. Bu alanlar çocukların hayatı boyunca devam edecek okuma isteği ve sevgisi oluşturmaya katkı sağlar (Yılmaz, 2008). Kütüphaneler; elde edilen bilgilerin saklanması, toplanması ve okuyucuya sunulabilmesi amacıyla kurulmuş kurumlardır (Kurulgan ve Çekerol, 2008). Her yaşa sahip insanların erişebileceği kütüphaneler eğitimin önemli bir parçasıdır.

Beyazıt Devlet Kütüphanesi (İstanbul) ülkemizde devlet tarafından kurulan ilk kütüphanedir. Geçmiş 18. yüzyılın ortasına kadar uzanan Rami Kışlası, aslına uygun olarak yapılan restorasyon sonucunda modern kütüphanecilik anlayışı ve “yaşayan kütüphane” konseptiyle 2023 yılında kullanıma açılmıştır. Bebek ve çocuk kütüphanesinin de yer aldığı Rami Kütüphanesi, İstanbul’un en büyük kütüphanesidir. Ankara’da ise 2020 yılında açılan kütüphaneler şu şekilde belirtilmektedir (Yıldız, 2022):

- Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi,
- Gençlik Kütüphanesi,
- Nasrettin Hoca Çocuk Kütüphanesi,
- Ses ve Görüntü Kütüphanesi,
- Okuma Kütüphanesi,
- Okuma Salonu.

2.3.7 Millî Park

Millî parklar taşıdıkları özellikler bakımından devletler tarafından koruma altına alınmış bölgelerdir. Millî parklar; gelecek nesillere aktarılacak amacı doğrultusunda koruma altında tutulan ve ulusal gururun simgesi olan coğrafi alanlar olma özelliği barındırmaktadır. Bir alandaki doğal yaşamın (hayvanlar ve bitki örtüsünün) ya da tarihi eserlerin korunması amacıyla belirlenen millî parklar, içerisinde doğal kaynakları, arkeolojik eserleri (tarihi yapı, kalıntı, kültürel ve mimari) ve benzeri kaynakları barındırmaktadır.

Ülkemizde bulunan bazı millî parklar şu şekildedir:

- Kuş Cenneti Millî Parkı,
- Altındere Vadisi Millî Parkı,
- Yedigöller Millî Parkı,
- Göreme Tarihi Millî Parkı,
- Nene Hatun Millî Parkı,
- Başkomutan Tarihi Millî Parkı.

Okul dışı öğrenme ortamı olarak değerlendirilen milli parklar değerli materyaller bulundurmakta ve çocuklara birçok katkı sunmaktadır. Milli parklar şu becerilerin gelişmesine olanak sağlamaktadır (Çilengir-Gültekin, 2019):

- Analitik düşünme,
- Doğa sevgisi,
- Gözlem yapma,
- Eleştirel düşünce,
- Çevre bilinci,
- Çeşitli düşünme.

2.3.8 Doğal Anıt

Doğal anıt, coğrafya içerisinde görülmesi gereken orman, kaynak, mağara ve kaya gibi doğal varlıklar şeklinde tanımlanmaktadır. Dünyanın varoluşunda iç ve dış etkenlerle oluşan, doğal döngülerin sonucunda değişen ve az görülen doğal yapılanmalardır. Doğal yapılar uzun bir sürede meydana gelirler ve eski dönemler hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlar. Bu sebeple doğal anıtlar doğa araştırma merkezine de benzetilebilir.

Okul dışı öğrenme alanı olarak da kullanılabilen doğal anıtlar yer yüzü şekillerinin oluşması, bitki örtüsü, canlılar, jeolojik zamanlar ve benzeri konuların öğrenilmesine olanak sağlamaktadır (Laçın-Şimşek, 2020).

2.3.9 Sanat Atölyeleri, Sanat Galerileri, El Sanat İşçilikleri Sergileri ve Tasarıma Yönelik Stüdyolar

Sanat atölyeleri, çocukların atölye ortamı içerisinde görsel materyalleri de kullanarak sanat aracılığıyla kendilerini ifade etmelerine olanak sağlamaktadır. Atölye çalışmaları ile beraber yaratıcılığı geliştirme, yeni malzemelerle düşünceyi görselleştirme egzersizleri gerçekleştirilmektedir. Türkiye’de gün geçtikçe çoğalan sanatçı atölyeleri, sanat galerileri ve tasarım stüdyoları el sanatı işçilikleri öğrenme alanı olarak öğretimde kullanılabilir. Bu alanlarda verilen eğitimle çocukların el becerileri ve yaratıcılıklarında artış olduğu söylenebilir. Bu yapıların çocukların eleştirel düşünme ve estetik duyularının gelişimine faydası bulunmaktadır (Özsoy, 2019).

2.3.10 Antik Kentler

Eski zamanlardan günümüze kadar gelen binlerce senelik kent niteliklerine sahip tarihî ve kültürel kalıntılar antik kent şeklinde tanımlanmaktadır. Belirli bir zamanı çağrıştırmakla beraber o dönemde kullanılmış olan, maddi ve manevi değerleri belirten, bugüne kadar varlığını devam ettirebilmiş kıymetli eserler antika şeklinde değerlendirilmektedir. Bu alanlar çocuklara görerek, dokunarak bilgiyi deneyimleme fırsatı sunması açısından önemli bir okul dışı öğrenme ortamı olarak değerlendirilmektedir.

2.3.11 Sağlık Kurumları

Sağlık Bakanlığınca ruhsatı verilmiş özel işletmeler veya kamuya ait yataklı ve/veya ayakta tanı, tedavi hizmetlerini veren hastane, tanı merkezi, laboratuvar, doktor muayenehaneleri, poliklinik ve eczane gibi kurumlar sağlık kurumları olarak geçmektedir. Okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılan ve çocukların farklı konularda ders deneyimlerine erişimlerine olanak tanıyan hastaneler araç-gereçler bakımından oldukça zengindir. Hastanelere kalabalık grupla gidildiğinde ekstra güvenlik tedbirlerinin alınması gerekir. Radyoaktif, fiziksel ve kimyasal zararlardan korunmak için güvenlik tedbirlerine uyulmalıdır (Şen ve Ekinci, 2019).

2.3.12 Spor Merkezleri

Spor salonu, beden eğitimi, atletizm ve jimnastik yapmak için oluşturulan kapalı mekânlardır. Çoğunlukla Gençlik Spor Genel Müdürlüğü sorumluluğunda olan spor merkezleri, yerel yönetimlerce ve özel bir biçimde yönetilebilmektedir. Spor merkezlerinin kuruluş nedeni, halkı egzersiz yapmaya teşvik etmek ve sporu sevmelerini sağlamaktır. Bu nedenle spor merkezleri öğrenme alanı olarak da kullanılabilir.

Spor merkezlerine tur düzenlendiğinde çocuklar, spor yapma ve spor dallarını tanıma imkanına sahip olurlar. Buna ek olarak bu alanlarda uygulanan aktivitelerde çocuklar daha etkin, sağlıklı ve hareketli olurlar (Bulca ve Demirhan, 2019).

2.4 Okul Dışında Öğrenme Süreci

Okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan gezilerin başarılı olması için geziye çıkmadan, gezi esnasında ve gezi sonrasında dikkate alınması gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Bunlar alt maddeler hâlinde aşağıda verilmiştir.

2.4.1 Gezi Öncesinde Hazırlık Süreci

Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kazanım-göstergeler ve çocukların gelişim özellikleri doğrultusunda gidilebilecek yerlerin sene başında listesi yapılır. Listeyi oluştururken; alan araştırmalarından, çocukların beklenti ve önerilerinden, öğretmenlerden, velilerden, İl Millî Eğitim Müdürlüklerinin yayımlamış olduğu Okul Dışı Öğrenme Kılavuzlarından yararlanılabilir. Listelenen mekânlar, eğitim-öğretim yılı içinde konu, kavram ve hedeflenen kazanımlarla ilişkilendirilerek ziyaretler gerçekleştirilir.

Okul dışı öğrenme ortamının mümkün olması hâlinde önceden ziyaret edilmesi gerekmektedir. Mekândaki görevlilere etkinliğin amacını anlatmak, varsa risk faktörlerine karşı gerekli tedbirleri almak, gezi sırasında yapılacak aktiviteleri ve dikkat çekilecek hususları belirlemek açısından önemlidir.

Ziyaret edilecek yere kaç kişinin geleceği, yaş grubu ve bu ziyaretin amacı belirtilerek randevu alınır. Ziyaret sırasında rehberlik edecek kişi tespit edilerek yardım edebileceği konular veya gerçekleştirebileceği etkinlikler belirlenir. Gidilecek ortama ilişkin ulaşım giderleri ve varsa giriş ücreti de hesaba katılarak maliyet hesabı yapılır. Bununla ilgili olarak okul yönetimi ile temasa geçilip özellikle ücretsiz giriş için yazışmalar yapılabilir (Şen, 2019).

Ailelere okul dışı öğrenme etkinliğinin yeri, içeriği, amacı, maliyeti, gerekli araç gereçler, tarih ve saati hakkında bilgi verilir. Veli izin belgesi doldurmaları istenir. Geziye katılmak isteyen veliler belirlenir ve katılımları konusunda teşvik edilir. Acil durumlar için ailelerin telefon numaraları kaydedilir. Ayrıca gezi sırasında çocukların çekilen fotoğraflarının diğer ailelerle, okulun resmî hesaplarında paylaşılması veya okulda sergilenmesi için izin (açık rıza onayı) alınır.

Zaman çizelgesi ve akış planı hazırlanmalıdır. Okul dışı öğrenme ortamına gidiş-dönüş için ulaşım araçlarına karar verilmelidir. Servis şoförüyle önceden yer ve saat bilgisi paylaşılır. İl içi ve il dışı gezilerde öğrencilerin kaza sigorta işlemleri, geziye gidilecek araçların seçilmesi ve diğer konularda, Okul Gezileri Çerçeve Sözleşmesinde belirtilen hükümlere uygun şekilde sözleşme yapılır. Bu sözleşmenin her etkinlikte tekrarlanmasına gerek yoktur. Eğitim öğretim yılı başında yapılan sözleşmeler yıl içinde kullanılabilir.

Yıl içinde okul dışı öğrenme ortamlarına planlanan geziler ders saati içinde ve okul müdürlüğünün onayı ile gerçekleşmektedir. Sosyal etkinlik kapsamında olan geziler ders saati dışında ve il/ilçe milli eğitim müdürlüğü onayı ile gerçekleşmektedir. Okul idaresine gezi planı, gezi listesi ve veli izin formlarının en az 7 gün önceden teslim edilmesi gerekmektedir.

Gezi öncesinde çocuklara okulun adı ve telefon numaralarının bulunduğu tanıtıcı gezi önlüğü giydirilmeli veya kolluk, yaka kartı takılmalıdır ve çocuklar birbiriyle eşleştirilerek birbirinden sorumlu olmaları sağlanmalıdır. Ayrıca başka bir öğrenci grubu ile karışmaması için ayırt edici fosforlu önlükler de kullanılabilir.

Okul dışı öğrenme etkinliği öncesinde gidilecek mekân ile ilgili öğrencilerin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Gidiliş amacı, ortamda uyulması gereken kurallar ve hangi aktivitelerin yapılacağı çocuklara açıkça anlatılmalıdır. Bu bilgilendirmenin etkinlikten önce yapılması, etkinlik sırasındaki bilgi aktarımını azaltarak çocukların aktif öğrenmelerine fırsat sağlamaktadır. Bilgilendirme çalışmaları, okul dışı öğrenme ortamına dair kitap, resim, poster, broşür, video, slayt gibi çeşitli görsellerin sunumu veya oyun, deney, sanat gibi etkinliklerin uygulanması yoluyla gerçekleştirilebilir.

Okul dışı öğrenme ortamında uygulanacak etkinlikleri ve etkinliğe dair araç-gereçlerin belirlenmesi gerekmektedir. Sınıfta kaynaştırma öğrencisi veya özel gereksinimli bir çocuk varsa ailesinin refakatinde etkinliğe katılması teşvik edilir. Bu çocukların katılımlarını desteklemek ve özel ihtiyaçlarını gidermeye yönelik önceden ek tedbirler alınması gerekmektedir. Sınıftaki diğer çocuklar hakkında korku, kaygı, hastalık,

alerji, yol durumu vs. ile ilgili bilinmesi gereken özel durumlar varsa velilerden bilgi alınmalıdır.

Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi diğer yaş gruplarına kıyasla bazı ek tedbirler almayı gerektirmektedir. Çocukların kişisel sırt çantası bulundurması, hava koşullarına ve gidilecek mekâna göre uygun kıyafetler seçilmesi, yedek kıyafet bulundurulması, ıslak mendil, peçete gibi basit temizlik malzemelerinin olması faydalı olacaktır. Ayrıca ulaşımın nasıl olacağının belirlenmesi, öğretmenin gezi bölgesini önceden ziyaret etmesi ve hazırlanan planın öğrencilere sunulması da önem teşkil etmektedir. Çocukların kısa zaman aralıklarında su ve yemek ihtiyacı olduğu için bu ihtiyaçların da gidilecek mekâna ve kalınacak süreye göre planlanması gerekmektedir. Bunun yanı sıra okul dışı öğrenme ortamında yapılacak etkinliğin çocukların ön bilgi edinmeleri açısından daha önce sınıfta yapılması gerekmektedir.

Yardımcı personel ve velilerin desteğinden yararlanılabilir. Etkinlik organizasyon ve koordinasyonundan öğretmen sorumludur. Gezi esnasında öğretmene destek olmaları için öğrenci velilerinin de geziye katılmaları istenebilmektedir. Öğretmen ortamda bulunan görevlilerden ortamla ilgili destek alabilir. Onlara söz hakkı verip işin uygulama sürecini bir süreliğine devredebilir. Ancak bu aşamada bile gerektiğinde sorularla rehberlere eşlik ederek sürece katkı sağlamalıdır (Şen, 2019).

Okul dışı öğrenme ortamlarındaki aktivitelerin verimli olması için geziden önce hazırlıkların dikkatli bir biçimde yapılması önemlidir. Bu amaçla gezi öncesinde olması gereken hazırlıkları şöyle sıralanmaktadır (Küçük ve Yıldırım, 2019; Özsoy, 2019; Şen, 2019; Türkmen, 2019; Korkmaz, 2020; Laçın-Şimşek, 2020; Metin-Göksu ve Sökmen, 2020):

1. Planlanan gezinin amacı belirlenmelidir.
2. Gezi planı yapılmalıdır.
3. Geziye gidecek öğrenciler belirlenmelidir.
4. Okul dışı öğrenme ortamı öğrencilerin yaş ve gelişim seviyesine uygun olmalıdır.
5. Okul dışı öğrenme ortamı deneyimlere uygun olmalıdır.

6. Gezinin dersle olan bütünlüğü kazanım ve göstergeler açısından belirlenmelidir.
7. Okul dışı öğrenme ortamında yapılacak aktivite belirlenmelidir.
8. Ortamda ihtiyaç olacak materyaller hazırlanmalıdır.
9. Öğretmen uygulanacak aktiviteye iyi hazırlanmalıdır.
10. Gezi esnasında öğrencilerin dikkatini çekebilecek ve meraklarını giderebilecek sorular hazırlanmalıdır.
11. Gezi esnasında destek alınacak eğitmen ve yardımcı personel belirlenmelidir.
12. Gezi esnasında öğretmene destek olmaları için öğrenci velilerinin de geziye katılmaları istenebilir.
13. Hava şartlarına dikkat edilmelidir.
14. Ulaşımın nasıl olacağı belirlenmelidir.
15. Öğretmen, gezi bölgesini önceden ziyaret etmelidir.
16. Öğrencilere geziyle alakalı bilgi verilmelidir. Bilgilendirme esnasında gezinin hedefi, gezi sırasında ne yapılacağı, bunların hangi konularla bağlantılı olduğu ve gidilen kurumda uyulması gereken kurallar belirtilmelidir.
17. Okul dışı öğrenme ortamında yapılacak etkinlik, çocukların ön bilgileri edinmeleri açısından daha önce sınıfta yapılmalıdır.
18. Gezi için gidilecek alandan randevu alınmalı ve muhatap olunacak kişi belirlenmelidir.
19. Güvenlik ve acil durum önlemleri alınmalıdır.
20. Velilerden alınacak izinler ve resmi izinler tamamlanmalıdır.
21. Öğrencilerin sağlık durumları (alerji, özel durum vs.) ile ilgili detaylı bilgi alınmalıdır.
22. Acil durumlar için öğrenci velilerin telefon numaraları önceden not edilmelidir.
23. Gerekliyse yeme içme için gerekli tedarikler sağlanmalıdır.
24. Hava şartlarına uygun kıyafet seçilmelidir.
25. Geziye katılacak öğrenciler arasında özel gereksinimli öğrenci varsa ihtiyaçlarını dikkate alarak tedbirler alınmalıdır.

2.4.2 Gezi Esnasında Dikkat Edilmesi Gereken Durumlar

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinlikleri uygularken diğer öğretim kademelerine kıyasla daha fazla zorluk yaşamaları olasıdır. Bu yüzden okul dışı

öğrenme etkinliği planlarken okul öncesi öğretmenlerinin daha özenli ve titiz davranmaları gerekmektedir. Okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan geziler sadece bir eğlence amaçlı gezinti, güzel zaman geçirme aracı veya “basit bir ziyaretten ibaret olmamalıdır”. Planlanmış ve programla ilişkilendirilmiş bir okul dışı öğrenme faaliyeti bir gezintinin çok ötesindedir. Okul dışı öğrenme ortamlarına düzenlenen geziler, konu ve kavramlarla bütünleştirilerek sınıftaki öğrenmelerin tamamlayıcısı niteliğinde olmalıdır. Amaca yönelik öğrenme deneyiminin kazanılması ve gidilen ortamdan yüksek oranda faydalanılması yapılacak gezilerin önce ve sonrasında etkinliklerle desteklenmesi ile mümkündür. Bu etkinliklerin planlanması ve uygulanması çocuğu merkeze alan bir öğretim yaklaşımı ile okul dışında yapılan gezileri daha nitelikli hâle getirmektedir (Griffin ve Symington, 1997).

Çocukların güvenlik ve sağlıkları en önemli konudur. Güvenlik ve sağlık açısından risk oluşturmamasına dikkat edilerek okul dışı öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Okul öncesi dönem çocuklarının yaşları, gelişim seviyeleri, ilgi ve ihtiyaçları okul dışı öğrenme ortamına karar verme sürecinde belirleyicidir. Bu noktada okul dışı öğrenme etkinlikleri ilgi uyandırmalı, çocukların yaşantılarına anlamlı katkılar sunmalı ve öğretim faaliyetlerini çeşitlendirmelidir (MEGEP, 2006).

Okul dışı etkinliklerin uygulanması; etkinlik öncesinde gerçekleştirilen hazırlıklar, etkinliğin uygulanması ve etkinliğin değerlendirilmesi olmak üzere üç aşama şeklinde gerçekleştirilmelidir (Şen, 2019).

Hazırlıklar bittikten sonra eğitimin gerçekleştirileceği okul dışı öğrenme ortamına gidilir. Okul dışı öğrenme ortamındayken aşağıdaki durumlara dikkat edilmesi gerekir (Şen, 2019; İleritürk ve Küçükoglu, 2020; Laçın-Şimşek, 2020; Çalışkan ve Yıldırım, 2021):

- Gezi, amacına ve kazanımlara göre yürütülmelidir.
- Etkinlikte kullanılacak materyaller hazır olmalıdır.
- Her an ihtiyaç olabileceği için ilk yardım çantası hazır olmalıdır.
- Öğrencilerin gezi için uygun kıyafete sahip olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- Güvenlik araçları hazır bulundurulmalıdır.

- Öğrencilerin gözlem yapmalarına ve gezinin bir kısmında öğrencilerin serbest gezmelerine izin verilmelidir.
- Öğretmenler, gezi sürecinde öğrencilere fazla sorumluluk yüklememelidir.
- İş-zaman çizelgesine uyulmalıdır.
- Öğrencilerin sürece aktif katılımları desteklenmelidir.
- Gezi ile ilgili tüm resmi ve resmi olmayan belgeler gezi sürecinde öğretmenin yanında olmalıdır.
- Öğretmenler gezi sürecinde anlayışlı ve pozitif olmalıdır.
- Öğrencilerin etkinliğe dahil olmaları ve ortaya ürün koymaları sağlanmalıdır.

Etkinliğin uygulama aşamasında okul dışı öğrenme ortamlarında okul öncesi yaş grubuna yönelik çocuğun severek ve aktif olarak katılacağı uygun yöntem ve teknikler ile yapılabilecek birtakım etkinlikler gerçekleştirilebilir. Eğitim faaliyetlerinden çocukların zevk almaları sağlanmalıdır. Hedeflenen kavram ve kazanımlara ulaşılabilmesi için gerektiği durumlarda yönlendirici sorular sorulabilir.

Etkinlik sırasında yardımcı personel veya bir veliden fotoğraf çekmesi istenebilir. Çekilen fotoğrafların sınıf içinde tekrar incelenmesi ve tartışılması çocukların hem kaçırdıkları detayları görmelerini sağlamakta hem de kalıcı öğrenmeleri desteklemektedir.

Öğretmen okul dışı öğrenme ortamında çocuklara refakat etmek ve yönlendirmek amaçlı yetişkin kişilerin olmasına özen gösterilmelidir. Yaş grubu ne kadar küçükse yetişkin sayısı o oranda artırılmalıdır (Kızıлтаş, 2016).

2.4.2.1 Gezi sırasında gerçekleştirilebilecek faaliyetler

Okul dışı öğrenme ortamlarındaki faaliyetler formal eğitim olarak değerlendirilmektedir. Bu boyutta bir okul dışı öğrenme ortamında etkinlik uygularken, yöntem-ortam-içerik uyumuna ait olarak kavram, beceri ve bilgi kazanımları artar (Şen, 2019). Etkinlik yapılmadan önce şu hususlara dikkat edilmelidir (Bulca ve Demirhan, 2019; Şen, 2019; İleritürk ve Küçükoğlu, 2020):

- Ders planının herhangi olası durumlara karşı esnek olması gerekmektedir.
- Öğretmenler, okul dışı etkinliğin gerçekleşeceği ortam ile ilgili bilgilere sahip ve ortama hâkim olmalıdır.
- Faaliyetlere hazırlık aşamasında öğrencilerin tavsiyeleri ve düşünceleri gezi açısından önemli olmaktadır.
- Öğrenciler yapılacak etkinliklerle ilgili bilgilendirilmelidir. Bilgilendirme esnasında gezinin hedefi, gezi sırasında ne yapılacağı, bunların hangi konularla bağlantılı olduğu ve gidilen kurumda uyulması gereken kuralların belirtilmesi önem arz etmektedir.
- Planlanan etkinlik amaca ve kazanıma yönelik seçilmelidir.
- Öğrencilerin hangi becerilere sahip olduğu ve olması gerektiği belirlenmelidir.
- Etkinlik esnasında öğrencilerin gözlemlerini not almaları için yanlarına not defteri, kâğıt ve kalem almaları söylenmelidir.
- Öğretmenler, programdaki konular ile katılımcıların ihtiyaçlarını dengelemelidir.

Etkinlik yapılmadan önce dikkate alınması gereken konuların yanında aktivite esnasında bazı durumlara dikkat etmek gerekmektedir (Küçük ve Yıldırım, 2019; Şen, 2019; İleritürk ve Küçükoğlu, 2020):

- Faaliyetler içerisindeki görevlerin direkt bilgi aktarımından ziyade düşüncelerin ve tartışmaların yansıtmasını kapsamalıdır.
- Öğrencilere faaliyetlerin nasıl gerçekleşeceği gibi durumlar açısından bilgi verilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin etkinliklere katılımı üst seviyeye çıkarılmalıdır.
- Öğrenci seviyesine uygun olmayan materyallerin kullanımı sırasında bir rehberden yardım alınmalıdır. Etkinlik esnasında ailelerin de onayı alınarak geziye katılması mümkün olabilmektedir.
- Etkinliğin uygun aşamalarında öğrencilerin çalışma kâğıtlarını doldurmaları için zaman tanınmalıdır.
- Öğrencilerin dikkatini çekme ve ön bilgilerini ölçme amaçlı çalışmalar yapılmalıdır.

Okul dışı öğrenme alanlarında uygulanan aktivitenin değerlendirilmesi, aktivitenin yapıldığı gezi sonrasında okulda veya sınıfta yapılır. Değerlendirme aşamasında yapılabilecek en basit ölçme yöntemi, soru-cevap ya da tam anlaşılamayan noktaların ortaya çıktığı sohbet yöntemidir. Ayrıca kavram/zihin haritaları, gazete/poster/bulmacalar broşür hazırlama, fotoğraf sergisi, mektup yazma / kompozisyon gibi tamamlayıcı değerlendirme biçimleri de kullanılabilir. Bunun yanı sıra öğretmenin hazırladığı ve de kaynaklarda görülen değerlendirme kalıpları da öğrencilerin aktiviteyi yorumlaması için kullanılır (Şen, 2019). Etkinlik yorumlanırken, etkinliğin başarılarına ilişkili ve yeterli bilginin olup olmamasına bakılmalı. Etkinliğin son bulması ve eğitim araçlarının meydana çıkması için gerekli zaman verilmelidir. Ayrıca etkinliğin hedefine ulaşp ulaşmadığı tespit edilmelidir (İleritürk ve Küçüköğlu, 2020).

2.4.3 Geziden Sonraki Süreçte Değerlendirme Yapma ve Dikkat Edilmesi Gereken Durumlar

Gezi sonunda gezi içinde yapılan aktiviteler ölçümlenir. Bu ölçümleme esnasında şu hususlara dikkat edilmelidir (Küçük ve Yıldırım, 2019; Özsoy, 2019; Çalışkan ve Yıldırım, 2021; Korkmaz, 2020; Laçın-Şimşek, 2020):

- Alternatif değerlendirme teknikleri kullanılmalıdır.
- Gezide çekilen fotoğraflar okuldaki panolarda sergilenebilir.
- Ölçme ve değerlendirme araçları öğrencilerin yaş seviyesine uygun olmalıdır.
- Ürün değerlendirilmesi yapılmalıdır.
- Öğrencilerin gezi esnasındaki deneyimlerini diğer arkadaşlarıyla paylaşması sağlanabilir.
- Etkinliklerin kazanımlara ulaştırma durumu ve verimliliği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Gezi sonrasında beyin fırtınası, tartışma ortamı oluşturulabilir.
- Hem süreç hem ürün değerlendirilmelidir.
- Değerlendirme tüm gelişim alanlarına yönelik olmalıdır.
- Birden fazla değerlendirme aracı birlikte kullanılmalıdır.

Sağlıklı bir değerlendirme daha sonraki senelerde düzenlenecek etkinlikler için tedbirlerin alınmasına olanak sağlayacaktır (Laçın-Şimşek, 2020; Çalışkan ve Yıldırım, 2021).

Okul dışı öğrenme etkinliğinin sonuçlarını görmeye yönelik bir değerlendirmenin yapılması esastır. Okul dışı öğrenme etkinliğinin hazırlık ve uygulama evreleri kadar değerlendirme evresi de oldukça önemli olmasına rağmen genellikle bu aşama atlanmaktadır. Aslında okul dışı öğrenme faaliyetini bir geziden ayıran en önemli faktörlerden biri de değerlendirmedir. Değerlendirmenin etkinliğin hemen ardından yapılması kavram yanılgılarının önüne geçmekte ve yeni deneyimlerin pekişmesini sağlamaktadır. Değerlendirme yapılırken gezi sırasında toplanan materyaller, tutulan notlar ve çekilen fotoğraflar ayrıntılı olarak değerlendirilme sürecine dahil edilmelidir.

Etkinlik esnasında gözlenenler, yaşananlar, edinilen deneyimler, özel isimler, teknik terimler ve ortamda öğrenilen bilgilerin günlük hayattaki yeri ile ilgili çocukların kendi deneyimlerini paylaşabileceği bir grup sohbeti sağlanabilir. Böylece, sınıftaki çocuklardan bazılarının gözünden kaçırdığı noktaları, arkadaşlarının deneyimlerini aktarması ile fark etmesi sağlanabilir (Şimşek, 2011).

Okul dışı öğrenme ortamında çekilen fotoğraflar ve videolar incelenerek tartışılmalıdır. Çocukların fotoğraflardan veya etkinliğin bütününden hikâyeler oluşturmaları sağlanmalı, drama ve resim yapmalarını destekleyecek öğrenme süreci oluşturmalıdır. Gezi sonrasındaki faaliyetler, bir proje çalışmasına ve sergiye dönüştürülebilir. Okul dışı öğrenme ortamında yapılan bir çalışmanın okulda sergilenmesi, çocukların ortamda neler yaptıklarını okuldaki diğer çocuklara anlatmaları öğrenilen bilginin pekişmesine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda ziyaret esnasında afiş, broşür vb. materyaller edinildiyse sergi alanına bunlar da eklenebilir (Kızıлтаş, 2016).

Ziyarete gidilen yere teşekkür mesajı gönderilebilir. Eğitim öğretim yılı içinde farklı etkinliklerle yeni çalışmalar yapma fikri değerlendirme sonucunda çıkacak fikirlerle geliştirilebilir. Gerçekleştirilen okul dışı öğrenme faaliyetine yönelik deneyim ve ortamla ilgili bilgileri zümre öğretmenlerle de paylaşılmalıdır.

Etkinlik sonrasında kazanımlar ve buna bağlı göstergelere ne derece ulaşıldığı sorgulanmalıdır. Etkinlik sırasında meydana gelen aksaklıklara bir sonraki planlamada dikkat edilmelidir. Öğretmenin okul dışı öğrenme etkinliğinin tüm aşamalarını gözden geçirerek süreci kendi içinde değerlendirmesi gerekmektedir.

2.5 Okul Dışı Öğrenmeye Yönelik Kullanılan Materyaller

Materyaller öğretmenin verimliliğini ve öğrencilerin çabalarını çoğaltan önemli işlerdir. Materyaller sayesinde eğitim daha pratik, ilginç, ilgi çekici ve gerçekçi olmaktadır. Öğrencilerin eğitime etkin katılımını sağlayarak eğitimin verimliliğini çoğaltan materyaller, farklı duyu organlarına hitap ederek ilgili konunun daha somut ve anlaşılır olmasını sağlar. Okul dışı öğrenme ortamlarında olan doğal materyaller, iyi bir öğretim materyali olmaktadır. Doğal materyaller şu şekilde ifade edilmektedir; taşlar, toprak, su, yapraklar, çiçekler, ağaçlar, bitkiler, meyveler, kumlar. Doğal materyallerin yanı sıra görsel, sesli veya dijital başka materyaller de kullanılabilmektedir.

2.6 Okul Dışındaki Öğrenme Ortamlarının Katkı Sağladığı Durumlar

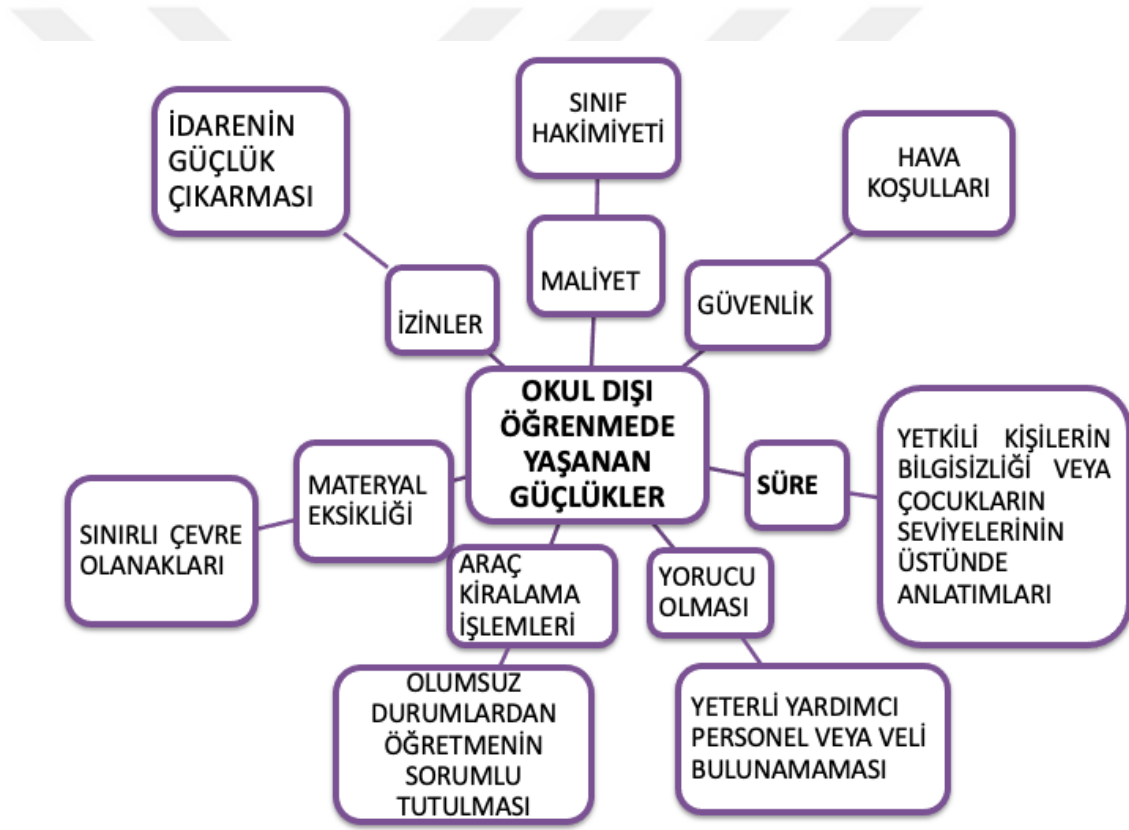
Okul dışında gerçekleşen öğrenmeler, çocuklarda tüm duyuların kullanılmasına ve çocukların kişisel tecrübeler edinmesine olanak sağlayan aktivitelerden meydana gelmektedir (Taşdan ve Kaya, 2020). Farklı duyu organlarına hitap etmesi açısından zengin uyaranların olduğu bir ortam çocuklarda öğretilmek istene konu ve kavramların daha iyi anlaşılmasının yanı sıra bilgilerin kalıcılığını da olumlu yönde etkilemektedir. Okul dışı etkinliklerle dokunarak, yaparak, yaşayarak gerçekleşen öğrenmelerin kalıcılığı da artmaktadır (Tösten, 2020).

2.7 Okul Dışındaki Öğrenme Ortamlarının Kullanımında Karşılaşılan Güçlükler

Okul dışı öğrenme ortamlarının faydaları olduğu gibi kullanım sürecinde zorluklar da yaşanabilmektedir. Bu zorluklar, aşağıdaki şekilde ifade edilebilir (Şen, 2019; Çalışkan ve Yıldırım, 2021):

- Resmî işlerin zorunlu ve zaman alıcı olması nedeniyle öğretmenlerin uğraşmak istememeleri,
- Etkinliklere hazırlık süreci için gerekli olan emek ve süre,
- Öğretmenin ya da rehberin okul dışı öğrenme ile ilgili bilgi ve deneyimlerinin yetersiz olması
- Maliyetler (para, personel, ulaşım, konaklama, yeme-içme vs.),
- Okul dışında öğretmene daha fazla sorumluluk yüklenmesi,
- Sınıf yönetiminin okul dışında daha zor olması.

Okul dışı öğrenmede karşılaşılabilecek güçlükler Şekil 2.2’de belirtilmektedir.

Şekil 2.2 Okul Dışı Öğrenmede Karşılaşılabilecek Zorluklar

2.8 Okul Öncesi Eğitime Yönelik Olarak Okul Dışındaki Öğrenme Ortamları

Okul öncesi eğitim kademesi, çocukların gelişim alanlarının desteklenmesinde ve kişilik oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Erken yaşta çocukların doğada gerçekleştirilen etkinliklere dahil olmaları, doğada zaman geçirmeleri doğaya yönelik farkındalık geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Çevreye saygılı bireyler yetiştirmede

okul öncesinde verilen eğitimin okulun dışındaki ortamlarda gerçekleşmesi önemli görülmektedir (Daş vd., 2021). Çevre duyarlılığının yanı sıra okul dışı öğrenme ortamlarında sanatsal, kültürel ve bilimsel birçok faaliyet gerçekleştirilmesi mümkündür.

Okul Öncesi Eğitim Programında çocuklarda çok fonksiyonlu eğitim düzeyi, geniş kapsamlı öğrenme tecrübeleriyle sosyal-duygusal, bilişsel, motor ve dil gelişim becerilerinin artması, öz bakıma yönelik becerilerini geliştirmeleri ile ilkokula hazır bir hâle gelmeleri amaçlanmıştır. Okul dışı öğrenme ortamları ile okul öncesi eğitim programının bütünleştirilmesi, eğitim sürecinin daha verimli hâle getirilmesine ve çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerinin desteklenmesine katkı sağlamaktadır (MEB, 2019).

Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel müdürlüğü tarafından Okul Öncesi Eğitim Programı ile bütünleştirilerek “Etkinlik Kitabı” ve “(OBADER) Aile Destek Eğitim Rehberi” oluşturulmuştur. Öğretmenler için hazırlanan Etkinlik Kitabı kazanım ve göstergelere uygun 376 etkinlikten oluşmuştur. OBADER ve Etkinlik Kitabında bulunan okul dışı etkinliklerin öğrenme üzerinde olumlu etkileri söz konusudur (Aşkar, 2021).

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği çerçevesinde öğretmenler İçin Ankara Rehberi başlıklı yayınlı bağlantılı olarak adım adım okul dışı öğrenme etkinliği iş akışı listelenmiştir:

Tablo 2.1 Okul Dışı Öğrenme Etkinlikleri İş Akışı Tablosu

Okul Dışı Öğrenme Etkinliği Uygulama Aşamaları	
1. adım	- Kazanımlarınıza uygun çevrenizdeki okul dışı ortamları tespit ediniz. - Tespit ettiğiniz mekanların listesini oluşturarak aylık planlarınıza dahil ediniz.
2. adım	- Aylık planınıza aldığınız gezilerin ders saati ve okul müdürlüğünün onayı ile düzenlenebileceğini unutmayınız! - Velilere gerekli bilgilendirmeyi ve duyurularınızı yapınız.
3. adım	- Veli izin belgelerini alınız. - Katılımcıları ve etkinlik sırasında size destek olacak kişileri belirleyiniz.
4. adım	- Gidilecek okul dışı öğrenme ortamını mümkünse önceden ziyaret ediniz. - Gerekli sağlık ve güvenlik tedbirlerini alınız. - Mekândaki görevlilere gezinizin amacını anlatınız ve randevu alınız.
5. adım	Gezi Listenizi, Gezi Planınızı ve “Veli İzin Belgelerinizi okul müdürlüğüne en az yedi (7) gün öncesinden teslim ediniz.
6. adım	- Gidilecek okul dışı öğrenme ortamı hakkında çocuklara bilgilendirme yapınız ve uyulması gereken kurallar hakkında konuşunuz. - Ortamda gerçekleştirilecek amaca uygun aktiviteleri ve araç-gereçleri belirleyiniz.
7. adım	- Okul dışı öğrenme ortamındayken çocukların bilgiyi deneyimlemelerine fırsat veriniz. - Planladığınız aktiviteleri ortamda çocukların ilgileri doğrultusunda uygulayınız.
8. adım	Gerçekleştirilen okul dışı öğrenme etkinliği ile ilgili çocuklarla birlikte değerlendirme yapınız.
9. adım	- Gezi sırasında bir aksaklık meydana geldiyse bunları tespit ediniz. Daha sonra düzenlenecek okul dışı etkinliklerde, bu aksaklıkları göz önünde bulundurunuz. - Etkinlik ve mekân ile ilgili tecrübelerinizi, tavsiyelerinizi zümrelerinizle paylaşınız.

2.9 Yurt Dışında Gerçekleştirilmiş Çalışmalar

Şimdilerde dünyada ve ülkemizde okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenim basamaklarının bütün derslerde kullanımı artmaya başlamıştır. Bu olay, doğal eğitim anlamında yapılan incelemelere de aktarılmıştır. Bu kapsamda yurt dışında sadece okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme alanlarını kapsayan araştırmalara yer verilmiştir.

Miranda vd. (2017) tarafınca yapılan araştırmada, sosyal oyun ile birlikte okul öncesinde okul dışı alanlara katılım arasındaki farkın araştırılması hedeflenmiştir. Çalışma sonrasında, katılım ile sosyal katılım arasında bir bağlam olduğu ve takım oyunlarının katılımı artıran bir oyun tarzı olduğu öğrenilmiştir. Bunun yanı sıra katılım düzeylerinde kız ve erkek çocuklarına bakıldığında önemli bir fark gözlemlenememiştir. Buna ek olarak dış alanın cinsiyet eşitliğini, toplumsal katılımı ve kapsayıcılığı güçlendirecek biçimde tasarlanması gerektiği önemle belirtilmiştir.

Änggård (2010) tarafınca yapılan araştırmada İsveç'teki bir anaokulunda günlük aktivitelerde doğayla alakalı konuşmanın ve doğadan yararlanmanın farklı biçimlerini ele almak hedeflenmiştir. Bu kapsamda araştırmacı, bir sene boyunca 32 çocuk ve eğitimcileri ile beraber çalışmıştır. Çalışma sonuçlarına göre çocuklar doğayı daha iyi öğrendikleri bir sınıf ortamı, huzurlu bir alan ve büyüleyici bir dünya gibi görmektedirler.

Valentini ve Bartolucci (2019), yaptıkları bir araştırmada doğal bir alanda gerçekleştirilen uzun vadeli bir eğitimin 5 yaş gurubundaki çocuklara faydaları ve motor ilerlemeleri aralarındaki ilişkiyi incelemişlerdir. İtalya'da bulunan, ilkokuldaki 42 çocuğu içeren ve 8 ay devam eden deneysel çalışmanın sonrasında, doğal alan etkinliklerinin okul öncesi dönemindeki öğrencilerin motor gelişimine fayda sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Jidovtseff vd. (2021) tarafından yapılan projelerde Belçika'daki bazı anaokullarında okul dışı eğitim çalışması, çevresel faktörler ve de eğitimler dışarıda eğitime davranışları arasındaki bağdaşım değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda, öğretmenlerin dışarıda eğitim konusunda yapıcı bir tutumda olmasına karşın dışarıda

eğitimin kısıtlı biçimde olduğu belirlenmiştir. Projeye katılan öğretmenler, dışarıda eğitimin zorlukları olarak daha çok araç-gereç eksikliği, hava koşulları ve öğretmenin dışarıda eğitim meselesinde eğitim ve bilgi yetersizliği gibi konuları öne çıkarmışlardır.

Kos ve Jerman (2013) yaptıkları araştırmada Sloven anaokullarının oyun bölgelerinde ve doğal alanda oyun ve öğrenmeyi araştırmışlardır. 24 Sloven kasabasında anaokuluna giden 21 öğrencinin 140 okul öncesi eğitimcinin ve 264 aileyi içeren çalışması sonuçları, dış alanın imkân sağladığı potansiyellerin aktif bir biçimde kullanılmadığını göstermiştir. Üstelik hem ailelerin hem de okul öncesi eğitimcilerinin geneli, Sloven anaokullarının doğal alanda öğrenmeye ve oynamaya daha çok dikkat ve zaman ayırması gerektiğini ortaya çıkartmıştır.

Ernst (2014) yaptığı araştırmada, erken çocukluk eğitiminde farklı bir öğrenme alanı olarak doğal dış mekânların kullanılması konusunda, erken çocukluk öğretmenlerinin doğal dış mekânlarının alana yönelik güveni ve uygulamaları incelenmiştir. Çalışma sonrasında, öğretmenlerin daha çok doğal açık alanlarına yürüme ihtimali olmaması, kış havası, zaman kısıtlılığı ve güvenlik korkuları temel engellere dikkate aldıkları görülmüştür.

Sakellariou ve Banou (2020), yaptıkları araştırmada anaokulu öğretmenlerinin, açık alanda oyunun önemi açık alan oyunlarının Yunan anaokulunda bir gelişim ve öğrenme aracı biçiminde kullanılması tarafında görüşlerini araştırmaya açmışlardır. İnceleme sonrasında, öğretmenlerin açık alan oyunlarının öğrencilerin gelişim ve öğrenimine faydasını kabullendiği ve anaokulunda doğal öğelerin oyunlarda kullanımını tavsiye ettiği ortaya konulmuştur.

MacQuarrie vd. (2015), tarafından yapılan araştırmada doğanın bir öğrenme kaynağı ve alanı olarak kullanımının araştırılması hedeflenmiştir. Bunun için bir grup münakaşası ve vaka araştırmaları kullanılarak doğa esaslı öğrenme araştırılmıştır. Çalışma sonucunda, doğanın küçük çocukların öğrenmesinde bir kaynak ve alan olarak farklı toplumlarda kullanıldığı belirlenmiştir.

Saleh vd. (2018), tarafından yapılan araştırmada okul öncesi eğitimcilerinin doğayla öğrenme çalışmalarına ilişkin idrak etmelerini amaçlamışlardır. Çalışma sonrasında, doğayla eğitimcinin öğrencilerin gelişimine katkıda bulunduğuna değinen eğitimciler, doğa bilincini kazandırmak için çevresel faaliyetler, elverişli peyzaj, açık havada, açık hava sınıf etkinlikleri ücretsiz okul dışında eğlence programlarını ve oyun kullanıldığına önemle belirtmişlerdir.

Shaari vd. (2018) tarafınca yapılan araştırmada çevre eğitimini kolaylaştırmak ve ilerletmek için okul öncesinde kullanılabilecek alanın nasıl değiştirilebileceği konusunda çalışmalar yapılmıştır. Araştırma sonrasında okul öncesinde doğal alanların çocukların doğal alanlarla etkileşimini yüksek seviyeye çıkarabilecek biçimde tasarlanması önerilmiştir. Ayrıca bu alanların öğrencilerin gelişimine, okumasına ve yazımını geliştirmeye desteği olacak, doğal çevreye saygı ve doğal çevreyi koruma değerlerini öğretilbileceği belirtilmiştir.

Wojciehowski ve Ernst (2018), yaptıkları araştırmada bir doğa anaokulu tecrübesinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerinde gelişimini incelemişlerdir. Çalışma sonrasında, doğa anaokulu öğrencilerinin yaratıcı düşünme derecelerinin ön test ve son test dereceleri arasında ciddi bir fark (artış) görülmüş böylelikle doğa anaokullarının yaratıcı düşünme açısından daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

Becker vd. (2018) tarafınca yapılan araştırmada okul öncesi öğrencilerinin okula hazır olmakla açık alanda okul dışındaki karmaşık fiziksel aktivitelere katılımları ve oyun oynamaları arasındaki bağlamı araştırmayı amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, açık havada oynamayı ve karmaşık fiziksel aktivitelere katılıma tavsiye etmenin, okula hazır olmayı olumlu etkilediği görülmüştür.

2.10 Yurt İçinde Gerçekleştirilmiş Çalışmalar

Yurt dışında yapılan araştırmalara ilaveten ülkemizde de okul dışı öğrenme alanının kullanımında 2000 yılından sonra bir artış gösterdiği görülmüş ve bu durum çalışmalara da yansımıştır. Bu kapsamda yalnızca ülkemizde okul öncesi eğitimde ve okul dışı öğrenme alanlarıyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Alat vd. (2012), okul öncesi eğitimcilerinin açık hava aktiviteleri ile tutumlarını ve düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla yaptıkları araştırmalarda, yarı yapılandırılmış görüşme biçimiyle veri elde etmişlerdir. Çalışmalar sonucunda, eğitimcilerin açık alan etkinliklerine doğru çoğunlukla olumlu tutumlara ve düşüncelere sahip oldukları saptanmıştır. Buna karşı eğitimciler, fiziksel koşulların az olması, güvenlik önlemlerinin az olması, fazla öğrenci sayısı olan sınıflar, çocukların hasta olma ihtimali ve velilerin olumsuz tavırları benzeri nedenlerle açık alan etkinliklerinden uzak durduklarını belirtmişlerdir.

Yılmaz (2016) tarafınca yapılan araştırmada, dış alan etkinliklerini ilgilendiren araştırma sonuçlarının okul öncesi eğitim alanına geçirilmesindeki yetersizlikleri bulmak, bu yetersizliklerin nasıl doldurulabileceğini incelemek ve konuya ilişkin Okul Öncesi Programını derecelendirmek hedeflenmiştir. Araştırma sonrasında, okul öncesi eğitim alanlarının dış mekânlarında çoğunlukla birbirlerine benzeyen materyallerin olduğu, yöresel oyun alanlarının olduğu görülmüş fakat bu alanların çocukların fiziksel gelişimini yeterli düzeyde desteklemediği ortaya çıkmıştır.

Özer ve Yıldırım-Polat (2019) tarafından okul öncesi eğitimcilerin müze ile öğretime ilişkin düşünce ve tecrübelerini ortaya koymak üzere yapılan ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılan faaliyetin neticesinde; incelemeye dahil olan bütün eğitimcilerin müzelerden gezi amacıyla faydalandıkları, sosyoekonomik düzeyi düşük çevredeki okullarda görev yapan eğitimcilerin müzelere ilişkin farkındalık ve bilgi seviyesinin daha düşük olduğu ve öğretim sürecinde müzelerden daha az faydalandıkları görülmektedir.

Çıtak ve Arabacı (2017) tarafınca yapılan araştırmada, 3-5 yaş aralığındaki çocukların “oyun ve “bahçe” ile alakalı düşüncelerini dinleyerek örnek teşkil eden bir okul bahçesinin yapılması planlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, 3-5 yaş aralığındaki çocukların hepsinin bahçede oynamayı sevdikleri ve bahçede oyun faaliyetleri ile alakalı yaş aralığına göre farklı cevaplar verdikleri görülmektedir.

Mart vd. (2015), yaptıkları araştırmada ülkemizde okul öncesi eğitimcilerinin okul bahçelerini kullanımlarını incelemişlerdir. 156 okul öncesi eğitimciden anket

yapılarak toplanan veriler sonucunda; zemin türleri ve materyal eksikliği gibi nedenlerle eğitimcilerin okul bahçesini yeteri kadar kullanmadıkları belirlenmiştir.

Civelek ve Özyılmaz-Akamca (2018), tarafınca okul dışındaki alanlardaki faaliyetlerinin okul öncesi öğrencilerinin bilimsel süreç yeteneklerine olan etkisinin incelediği araştırmanın sonucunda, açık alan etkinliklerinin öğrencilerin sınıflama, gözlem ve ölçme yeteneklerinin geliştirmede sınıf faaliyetlerinden daha başarılı olduğu görülmüştür. Buna ek olarak açık alanda gerçekleştirilen faaliyetlerin sınıf içi faaliyetlere göre öğrencilerin sonuç çıkarma ve tahmin etme becerilerini artırmada etkili olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

Ata-Doğan ve Boz (2019) tarafından okul öncesi eğitimcilerin dış ortamda oyun etkinlikleri ile çocukların dış ortamda oyun oynamalarına yönelik düşüncelerini paylaşmak için yapılmış olan faaliyetlerin verileri yarı yapılandırılmış gözlem formu, görüşme formu ile dış ortamda oyun süreci bilgi formlarıyla bir araya getirilmiştir. Faaliyet neticesinde çocukların dış ortamda oynadıkları kısımların, malzemelerin, oyun türlerinin ve oyun oynama zamanlarının kurumdaki öğretim programına, dış ortam oyun malzemelerinin türlerine ve düzgün olmasına göre değişiklik sağladığı görülmektedir. Hatta hava koşullarının ve anne babaların düşüncelerinin çocukların dış ortamda oyun oynamalarına karşı olduğu sonucuna varılmıştır.

Çetken ve Sevimli-Çelik (2018) tarafınca yapılan ve okul öncesi eğitimcilerin dış mekân oyunlarına yönelik düşünceleri, deneyimlerinin ve uygulamaları araştırılması hedeflenen araştırmaya 30 okul öncesi eğitmeni katılmıştır. Çalışma sonucunda; okul öncesi eğitimcilerinin dış mekân oyunlarının önemini bildiklerine fakat eğitim programının yoğun oluşu, hava şartları ve dış mekân oyun bölgelerinin sınırlı olması gibi nedenlerle öğrencilerin dış mekân oyunları için fırsat bulamadıkları görülmüştür.

Uludağ (2017) tarafınca yapılan araştırmada, okul dışı öğrenme ortamlarının fen öğreniminde kullanılmasının okul öncesi öğrencilerinin bilimsel süreç yeteneklerindeki etkisini incelemek hedeflenmiştir. Çalışma sonunda, sınıfta yapılan fen faaliyetlerinin yanında okul dışı öğrenme ortamlarının fen öğreniminde kullanılmasının öğrencilerin bilimsel süreç yeteneklerini olumlu biçimde etkilediğine

ve okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımının daha kalıcı bir etki oluşturduğuna kanaat getirilmiştir.

Arnas ve Sarıbaş (2020) tarafından yapılmış olan incelemede okul öncesi dönemdeki öğrencilerin açık hava oyun tecrübelerinin önceki nesiller ile karşılaştırılması hedeflenmiştir. Bu çalışmaya 3-6 yaşlar arasında çocukları olan 398 anne baba katılım sağlamıştır. İnceleme sonucunda günümüz çocuklarının anne ve babalarının çocukluklarına kıyasla dışarıda daha az oyun oynadıkları gözlemlenmiştir. Anne babalar, bu durumun sebepleri içerisinde güvenlik kaygısı, sağlık koşulları, teknolojik araç kullanımını ile çevresel imkânsızlıklar olduğunu düşünmektedirler.

Temiz ve Karaarslan-Semiz (2019), okul öncesinde yapmış oldukları çalışmada, Doğa Temelli Eğitim Uygulamaları Projesi içerisinde öğretmenlerin hazırlamış oldukları faaliyetleri gözlemlemiştir. İnceleme neticesinde, şimdiye kadar doğa faaliyetlerini gereğince uygulamayan öğretmenlerin projeye katılımından sonra doğal ekipmanları kullanarak faaliyetler hazırladıkları görülmektedir.

Karamustafaoğlu vd. (2018) tarafında yapılan araştırmada okul öncesi eğitimcilerinin okul dışı öğrenme ortamına yönelik düşüncelerini ve okul dışında uygulanan faaliyetlerin öğrencinin gelişimindeki etkisini ölçmeyi hedeflemiştir. 10 okul öncesi öğretmeni ile birlikte yapılmış olan görüşmeler sonucunda okul dışı öğrenme ortamlarının çocukların gelişim alanlarının desteklenmesinde ve beceri gelişiminde yararlı olduğunu ortaya çıkmıştır.

Aydoğdu (2022) tarafından Kastamonu il merkezinde beş anaokulu, beş ilkokul ve beş ortaokul yöneticisi ile yapılan çalışmada, okul öncesi eğitimde idarecilerin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yaklaşımları incelenmiştir. Çalışma sonucunda okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin olumlu bir tutuma sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca bağımsız anaokulunda bulunan idarecilerin, bünyesinde anasınıfı bulunan diğer okul türlerindeki idarecilere kıyasla okul dışı öğrenme ortamı ile bağlantılı konularda hakimiyetlerinin daha fazla olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Dere (2022), okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılmasına ilişkin algı, görüş ve deneyimlerini ortaya koymak amacıyla 20 okul öncesi öğretmenine yarı yapılandırılmış görüşme sorularını yönelttiği çalışmada. okul dışı öğrenmeyi okul öncesi öğretmenlerinin daha çok “gezi gözlem yoluyla öğrenme” olarak gördükleri ve okul öncesi öğretmenleri tarafından okul dışı öğrenme ortamlarının yeterince kullanılmadığı sonucuna varmıştır. Ayrıca bu Okul dışı öğrenme ortamlarını çoğunlukla fen ve doğa incelemeleri amacıyla kullanan okul öncesi öğretmenlerinin en çok fabrikalara gitmeyi tercih ettikleri ve bu ortamlarda en fazla fen etkinliklerine yer verdikleri belirlenmiştir. ODÖO yönelik en çok yaşanan sıkıntıların ailelerden kaynaklandığı ortaya çıkmıştır. Okul dışı öğrenme ortamlarının çocukların gelişim alanlarını destekleyerek bazı değerlerin öğretilmesinde de etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Arslan (2022), okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öğretmenlerin görüşlerini incelediği çalışmada Türkiye genelinde 522 okul öncesi öğretmeninden veriler toplamıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin gezilerde en çok güvenlik ve ulaşım faktörlerine dikkat ettikleri sonucuna varılmış, öğretmenlerin geziye gitmeden önce çarpma, düşme, kaybolma gibi nedenlerden ötürü kaygı duydukları, sorumluluğun fazla olması ve ekonomik nedenlerle çok fazla okul dışı öğrenme ortamına gitmek istemedikleri tespit edilmiştir. Gezi aşamalarında belirli bir plan ve programın uygulandığı, gezi bitiminde değerlendirmeye yer verildiği sonucuna varılmıştır.

Koçak (2022), yürüttüğü araştırmasında okul öncesi dönemde öğretmen, veli, okul idaresi ve okul dışı öğrenme ortamı görevlilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin algılarını incelemiştir. 25 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve 60-72 ay çocukları ile yapılan geziler gözlemlenerek veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda, gezilerin uygulama aşamasında etkinliklerin az olduğu ve çeşitlendirilmesi gerektiği ortaya konmuştur. MEB 2013 okul öncesi eğitim programında okul dışı öğrenme ortamlarına yeterince vurgu yapılmadığı program ile okul dışı etkinlikler arasındaki bağlantının sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenmeye ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik olan bu araştırma nitel bir yaklaşımla yapılmıştır. Nitel araştırma; nitel veri toplama yöntemlerinden olan görüşme, gözlem ve doküman analizinin kullanıldığı, bütüncül ve gerçekçi bir hâlde olayların ve mevcut algıların ortaya konulmasına ilişkin gerçekleştirilen bir araştırma formudur (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Araştırmanın deseni durum çalışması olarak belirlenmiştir. Durum çalışması, belirli bir duruma yönelik sonuçların ortaya konması ve o durumun derinlemesine araştırılması temeline dayanmaktadır. Birey, ortam, olay, süreç gibi bir durumu etkileyen etmenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve bu etmenlerin durumu nasıl etkiledikleri ve durumdan nasıl etkilendiklerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 70). Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Teknik olarak yarı yapılandırılmış görüşmede, sorular araştırmacı tarafından önceden hazırlanır fakat görüşme esnasında araştırma yapılan kişilere kısmî olarak esneklik sağlanır. Yarı yapılandırılmış görüşmede, araştırma yapılan kişilerin de araştırmanın üzerinde kontrolleri söz konusu olabilmektedir (Ekiz, 2009). Bu nitelikler dikkate alınarak okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme yaklaşımına ve ortamlarının kullanımına yönelik görüşlerini ve deneyimlerini derinlemesine ve rahat bir şekilde paylaşımları sağlanmıştır.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırma içerisindeki çalışma grubu; 2021/2022 eğitim-öğretim yılında Ankara ilindeki merkez ilçelerde görev yapmakta olan 13 farklı okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Katılımcı öğretmenler, amaçlı örnekleme yaklaşımından maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak belirlenmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme, araştırılan probleme ilişkin kendi içerisinde benzeşik farklı durumların tespit edilerek araştırmanın bu durumlar üzerinde gerçekleştirilmesi şeklinde tanımlanır (Büyüköztürk vd., 2020). Görüşmenin gerçekleştirileceği katılımcılar; farklı okul türleri, ilçe, cinsiyet ve farklı yaş gruplarından seçilerek maksimum çeşitlilik

amaçlanmıştır. Öğretmenlere sorulan sorular çerçevesinde yanıtlar alınarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın etik ilkeleri gereğince katılımcı öğretmenlerden yazılı olarak açık rıza onam formu alınmıştır. Ayrıca öğretmenlerin gerçek isimleri kullanılmamış olup “Ö1, Ö2, Ö3” şeklinde kullanılmıştır.

Tablo 3.1 Çalışma Grubuna Yönelik Bilgiler

Kod	Yaş	Cinsiyet	Kıdem	İlçe	Çalıştığı Okul Türü	Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerini Uygulama Durumu
Ö1	35	Kadın	15	Keçiören	İlkokul Bünyesinde Anasınıfı	Evet
Ö2	31	Erkek	6	Altındağ	Bağımsız Anaokulu	Evet
Ö3	46	Kadın	24	Çankaya	Ortaokul Bünyesinde Anasınıfı	Evet
Ö4	39	Erkek	18	Etimesgut	Bağımsız Anaokulu	Evet
Ö5	33	Kadın	11	Altındağ	Özel Eğitim Uygulama Anaokulu	Evet
Ö6	34	Kadın	10	Keçiören	Bağımsız Anaokulu	Evet
Ö7	29	Erkek	6	Altındağ	Bağımsız Anaokulu	Evet
Ö8	34	Kadın	10	Çankaya	Bağımsız Anaokulu	Evet
Ö9	42	Kadın	17	Pursaklar	Bağımsız Anaokulu	Evet
Ö10	38	Kadın	14	Keçiören	Bağımsız Anaokulu	Evet
Ö11	29	Kadın	4	Keçiören	Özel Anaokulu	Evet
Ö12	35	Kadın	12	Sincan	Bağımsız Anaokulu	Evet
Ö13	40	Kadın	17	Altındağ	Özel Eğitim Uygulama Anaokulu	Evet

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere çalışma grubu okul dışı öğrenmeyi öğretim faaliyetlerinde kullanan öğretmenlerden oluşmaktadır. Tabloda yer alan özellikler katılımcıların algılarında, görüşlerinde ve tecrübelerinde çeşitlilik sağlayacağı düşünüldüğünden çalışma grubunun farklı yaş, kıdem, cinsiyet, ilçe ve okul

türlerinden oluşmasına dikkat edilmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı geliştirilirken öncelikle konu ile ilgili kaynak taraması gerçekleştirilmiştir. Literatür taramasının ardından okul dışı öğrenme ortamlarını kullanan okul öncesi öğretmenlerine yönelik 13 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Veri toplama aracının geçerliğini sağlamak için görüşme soruları okul öncesi ve okul dışı öğrenme alanlarında uzman olan 5 öğretim üyesinin incelemesine sunulmuştur. İncelemenin ardından görüşme soruları, öğretim üyelerinin görüş ve önerileri doğrultusunda yeniden düzenlenerek amacına uygun şekillendirilmiştir. Asıl uygulamaya geçmeden önce soruların anlaşılabilirliğini ve işleyişini ölçmek adına okul dışı öğrenme ortamlarını kullanan 3 okul öncesi öğretmeni ile pilot bir uygulama gerçekleştirilmiştir. İki uygulama dijital platform üzerinden bir uygulama ise yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Ön uygulamalar neticesinde bir sorunun amaca hizmet etmediği anlaşılarak mülakat sorularından çıkarılmıştır. Esas uygulamaya 12 soru ile devam edilmiştir. Pilot uygulamaya katılan öğretmen görüşleri araştırmada değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Hazırlanan açık uçlu soruların içeriği ve sayısı, uzman görüşü ve pilot uygulamayla şekillendirilmiştir.

3.4 Veri Toplama Süreci

Veri toplama amacıyla gerçekleştirilen görüşme sorularının uygulanabilmesi için Kastamonu Üniversitesi vasıtasıyla Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğünden 17.01.2022 tarihinde 41435099 sayılı izin onayı alınmıştır. (EK-1)

Araştırma çerçevesinde Ankara'nın merkez ilçelerinde görevini sürdüren anaokullarının ziyaret edilmesi ilk olarak okul müdürleriyle bağlantılar kurularak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, idarenin belirlediği uygun bir mekânda, okulların sessiz bir sınıfında ve öğretmenler odasında gerçekleştirilmiştir. Bir görüşme zoom üzerinden görüntülü olarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye okul dışı öğrenme ortamlarını kullanan 13 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Öğretmenlerle yapılan tüm görüşmeler değerlendirmeye alınmıştır. Görüşmeden önce katılımcı öğretmenlerle araştırma hakkında konuşarak oturumun kaydedilmesi gerektiği konusunda bilgi

verilmiştir. Ses kaydı alınmasını ve elde edilecek verilerin araştırma kapsamında kullanılmasını kabul eden öğretmenlerle yaklaşık olarak 50 dakika civarında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Alınan cevaplar katılımcılara tekrar sunularak, araştıran kişinin doğru anlayıp anlamadığı ve yorumlamalarının doğruluğu kontrol edilmiştir. Yanlış anlama veya yorumlama durumu söz konusu olması hâlinde araştırmacı, katılımcıların söylemleri doğrultusunda düzeltme yapar (Ekiz, 2009). Yanlış anlaşılma ve yorumlamaların önüne geçmek için görüşme sorularına katılımcıların verdiği cevapların teyidi yapıldıktan sonra bir sonraki soruya geçilmiştir. Elde edilen veriler ayrı başlıklar hâlinde analiz edilerek okuyuculara sunulmuştur.

3.5 Verilerin Analizi

Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinden toplanan veriler üzerinden içerik analizi yapılmıştır. Nitel araştırmalarda veri toplama sürecinde görüşme notları, saha notları, fotoğraflar, ses kayıtları, görüntü kayıtları, günlük vb. farklı yollarla veri toplanabileceği ifade edilmektedir. Bu bağlamda, araştırma kapsamında izinleri alınan katılımcılarla yapılan görüşmelerden ses kaydı alınmış ve yapılan görüşmeler sırasında gerekli notlar alınarak veri çeşitliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın raporlanmasında katılımcıların isimleri doğrudan kullanılmamış, numaralar ile kodlanmıştır. Görüşme sorularına verilen yanıtlar iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Kodlarda görüş birliği veya görüş ayrılığı olması hâlinde kodlar tekrar incelenerek gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca imkanlar dahilinde görüşme süresinin uzatılması ve teyit gibi nitel çalışmalarda sıklıkla kullanılan geçerlilik ve güvenilirliği artırıcı stratejilerden faydalanılmıştır araştırmacıların verdiği cevaplar üzerinden kodlamalar yapılmış ve kodların ortak yönleri dikkate alınarak kategori ve temalar oluşturularak veriler tablo hâlinde sunulmuştur.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerinden elde edilen veriler sonucunda oluşan bulgulara başlıklar hâlinde yer verilmiştir.

4.1 Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Okul dışı öğrenme doğrultusunda ilk olarak 13 farklı okul öncesi öğretmenin okul dışı öğrenme hususundaki algıları incelenmiş olup bu durum Tablo 4.1’de sunulmaktadır.

Tablo 4.1 Okul Dışı Öğrenmeye Dair Okul Öncesi Öğretmenlerinin Algıları

Algılar	f
Belirli Bir Amaca Yönelik Kazanımlarla İlişkili Olarak Öğrenme	7
Yaparak Yaşayarak Öğrenmeler	6
Kalıcı Öğrenmeler	5
Gezi-Gözlem Aracılığıyla Öğrenmeler	4
Sosyal Öğrenmeler	4
Sınıfta Gerçekleştirilemeyecek Bazı Etkinlikler	3
Eğitimin her yerde olması	3
Deneyim Yoluyla Öğrenme	2
Çocuğun kendini daha özgür ve rahat hissettiği ortamlar	2
Gizil öğrenmeler	2
Gerçek Materyallerle Kaynağından Öğrenme	2
Çok Yönlü Gelişim Süreci	1

13 farklı okul öncesi öğretmeniyle görüşmeler sonucunda öğretmenlerin okul dışı öğrenmeye dair algılarından oluşan Tablo 4.1 incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (7) okul dışı öğrenmeyi “**Belirli Bir Amaç Dahilinde Kazanımlarla İlişkili Olarak Öğrenme**” olarak algıladıkları görülmektedir. Konuya ilişkin Ö12 “...sınıfta uyguladığımız planın hedeflediğimiz amaç ve kazanımları plan doğrultusunda sınıf içi etkinliklerin tamamlayıcısı olarak düşünüyorum ben okul dışı öğrenmeyi ve kesinlikle planlı ve programlı olması taraftarıyım.” ifadeleriyle aylık ve

günlük planlar doğrultusunda ele alınan konu, kavram, etkinlik, kazanım ve göstergelerin tamamlayıcısı olarak ve bir plan dahilinde okul dışı öğrenmeyi kullandığını vurgulamaktadır. Katılımcı öğretmenlerden **Ö9** meslektaşlarının aksine, okul dışı öğrenmeyi bir plana dayandırmadan çocuğun kendi çabasıyla gerçekleşen öğrenme olarak nitelendirmiştir: *“Okul dışı öğrenme belli bir programa dayandırmadan öğrencinin kendi çabasıyla gerçekleştirdiği öğrenmedir.*

Okul dışı öğrenmeyi katılımcı öğretmenlerin çoğu **“yaparak yaşayarak öğrenme”** (6) ile ilişkilendirerek açıklamışlardır. *“Okul dışı öğrenme, çocuğun etkili ve kalıcı öğrenmesini sağlayan bir yerdir. Yaparak yaşayarak, dokunarak, görüp de dokunduğunu, çoğunu unutamayacağı bir öğrenme fırsatıdır.”* (Ö9)

Okul dışı öğrenmeyi **“sınıfta çeşitli nedenlerle gerçekleştirilemeyecek bazı etkinliklerin uygulanması”** (3) şeklinde tarif eden katılımcı öğretmenlerin ifadelerine yönelik örnekler şu şekildedir;

“...biz burada daha minyatürünü verirken bir örnek vereyim, itfaiye ile ilgili çocuklara minyatür bir şey anlatıyorsunuz. Bunu yaşatarak işte itfaiye merkezine götürüp o işte araçları kullandıkları materyalleri sistemi oradan bir kişinin çocuklara anlatması sizin sınıfta vermiş olduğunuz eğitimin katbekat üstüne çıkıyor ve çocuk yaşantısına direkt adapte ediyor bunu.....Sınıfta bir minyatürü varken, orada gerçek bir itfaiye arabasını görüyor, gerçek bir itfaiye merkezi, gerçek bir itfaiyeci.” (Ö13)

Okul dışı öğrenmeyi **“Çocuğun kendini daha özgür ve rahat hissettiği ortamlar”** (2) olarak ele alan **Ö12**, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: *“Çocukların doğal ortamda daha rahat olduklarını, kendilerini daha rahat ifade ettiklerini, hani gördüklerini daha rahat yorumladıklarını düşünüyorum. ...Bir hayvanat bahçesine gittiğimde çocukların bunu ifade etmesiyle hikâye okuduğum da ifade etmesi çok fark ediyor. O ortamdayken daha rahat.”*

Okul dışı öğrenme yaklaşımına yönelik algılar değerlendirildiğinde okul öncesi öğretmenlerinin **“gezi-gözlem aracılığıyla”** (4) öğrenme ile ilişki kurdukları görülmektedir. Bulgularda çevre incelemesi ve doğa vurgusunun yapıldığı görülmektedir. Bu açıdan okul öncesi öğretmenlerinden **Ö1**, okul dışı öğrenmenin kendisi açısından anlamını ve algısını açıklayıcı bir şekilde sunmuştur:

“...bütün duygularını duyularına hitap etmek, çevre ile öğrenilen konulara ilişkilendirmek açısından avantajlı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca gözlemlene ve gözlemlediklerini daha iyi algılamaları açısından da önemli olduğunu düşünüyorum. En büyük etkisi de soyut olan kavramları somut olarak görerek gözlemleyerek daha iyi kalıcı bilgi sağladığını düşünüyorum.”

Okul dışı öğrenme konusunu ‘**sosyal öğrenmeler**’ (4) şeklinde algılayan okul öncesi öğretmenlerinden **Ö10**, düşüncesini şöyle dile getirmiştir: “*Çocukların sosyal ortamlarda daha çok gezerek, görerek, dokunarak, hissederek öğrendikleri bir şey diye düşünüyorum ben okul dışı öğrenmeyi.*”

Bunların yanı sıra katılımcı öğretmenler, okul dışı öğrenme ile ilgili algılarını ifade ederken, “**Gizil öğrenmeler**” (2), “**Gerçek Materyallerle Kaynağından Öğrenme**” (2) ifadelerine yer vermişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerin yukarıda bahsedilen algılarını da içine alarak okul dışı öğrenmeyi “**çok yönlü gelişim süreci**” (1) olarak nitelendiren **Ö1**, şu ifadeleri kullanmıştır:

Okul dışı öğrenme bence çok çok yönlü bir süreç. Bütün gelişim alanlarına hitap edecek şekilde öğrenmeye açılabilir. Yani bilişsel alan, özellikle sosyal alan hani hangi okul dışı öğrenme ortamı olduğuna bağlı olarak tüm gelişim alanlarında çocuk için çok destekleyici ve çok güzel bir daha asla başka bir yerde deneyimlenemeyecek bir öğrenme ortamı. Kalıcı öğrenmeyi sağladığını düşünüyorum daha çok sınıf öğrenmesine göre.

4.2 İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Okul öncesi öğretmenlerinin öğretim programında okul dışı öğrenme faaliyetlerine yer verme durumları ikinci alt problem olarak ele alınmıştır. Bu alt problem, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Durumları” ve “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Amaçları” açısından ayrı ayrı analiz edilmiştir

4.2.1 Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Durumları

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Durumları: “Kullanım Sıklığı, Eğitim Süreci Devam Ederken Yeni Planlamalara Yer Verme Durumu” açısından incelenmiş olup elde edilen bulgular Tablo 4.2’te sunulmuştur.

Tablo 4.2 Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Durumu

Okul Dışı Öğrenmenin Kullanılma Durumu		f
Kullanım Sıklığı	Haftada Bir	2
	İki Haftada Bir	4
	Ayda Bir	7
Eğitim Süreci Devam Ederken	Evet	11
Yeni Planlamalara Yer Verme Durumu	Hayır	2

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin tamamının okul dışı öğrenmeyi öğretim sürecinde kullandıkları göz önünde bulundurularak Tablo 4 incelendiğinde, katılımcı öğretmenlerden okul dışı öğrenmeyi **‘haftada bir’** kullanan okul öncesi öğretmenlerinin sayısı 2, **‘iki haftada bir’** kullanan okul öncesi öğretmenlerinin sayısı 4, **‘ayda bir’** kullanan okul öncesi öğretmenlerinin sayısı 7 olarak görülmektedir. Tablo 4’te katılımcıların okul dışı öğrenme etkinliklerine çoğunlukla ayda bir olarak yer verdikleri tespit edilmiştir.

İlk olarak okul dışı öğrenme etkinliklerini kullanma sıklığı **“haftada bir”** olan **Ö2**, bu husustaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Yani haftada ortalama bir defaya denk geliyor. Her hafta bir gün dışarıda okul dışında eğitim veriyoruz hemen hemen.”* Açıklamalardan hareketle öğretmenin okul dışında haftada bir etkinlik yaptığı anlaşılmaktadır. Okul dışı öğrenmeyi kullanma sıklığı **“iki haftada bir”** olan katılımcı öğretmenlerden **Ö11** bu husustaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“İki haftada bir mutlaka bir okul dışı gezisi düzenliyoruz çocuklarla beraber. Gezi planlarınızı da sene başında yıllık planlarımızı da belirliyoruz iki haftada bir olacak şekilde.”*

Tablo 4’e göre katılımcıların okul dışı öğrenme etkinliklerini çoğunlukla **“ayda bir”** olarak öğretim planlamalarına dahil ettikleri anlaşılmaktadır. Bu planlamaya dair **Ö2**’nin ifadeleri şöyledir: *“Çalıştığım yerlerdeki bulunduğumuz şartlar da göz önünde bulundurarak söylüyorum. ..Genel olarak bahsedecek olursam hemen hemen ayda bir defa okul dışı öğrenme faaliyetine yer veriyorum.”* Görüldüğü gibi öğretmenin ifadelerinden duruma göre değişiklik gösterse de genellikle ayda bir okul dışı öğrenme etkinliklerine yer verdikleri anlaşılmaktadır.

“Eğitim Süreci Devam Ederken Yeni Planlamalara Yer Verme Durumu”na yönelik 15 öğretmenin “Evet” cevabı verdiği, 2 öğretmenin “Hayır” cevabı verdiği anlaşılmaktadır. “Evet” cevabı veren öğretmenler çeşitli durumları göz önünde bulundurarak sene başında yaptıkları planlamanın dışında, eğitim öğretim süreci devam ederken yeni planlamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu durumlara örnek olarak katılımcı öğretmenlerden Ö11’in aşağıdaki ifadelerine yer verilmiştir.

“Yeni bir yer keşfettiyssek veya hani duyum olarak bir yerin çocuklar için çok güzel olduğunu sonradan açıldığını.. mesela bir yıllık planlarımızı belirliyoruz ama sonradan açılan bir müze olabilir, sonradan hatta öğretmenlerin gidip çok beğendiği çocukların mutlaka burayı görmesini istediğimiz yerleri, bizim planımızın dışında gerçekleşen bir durum söz konusu olduğunda ekliyoruz planlarımıza ve gidiyoruz.”

Alıntılanan örnekte öğretmenin gelişen yeni fırsatlar, tavsiyeler, yeni keşfedilen ve sonradan açılan yerler gibi gerekçelerle okul dışı öğrenme etkinliklerine planlamalarının dışında eğitim süreci devam ederken yer verdiği görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerden **Ö6**, diğer öğretmenlerden farklı olarak eğitim öğretim süreci devam ederken yeni planlamalara yer vermediği yönündeki görüşünü şu şekilde belirtmiştir: *“Yani ilk başta planımızı güzel yaptığımız için hani ilave bir şey olabilir mi diye düşünüyoruz ama çok da hani ilave bir şey göremiyoruz açıkçası. ...Biz de planlarken aylık planımıza göre yaptığımız için sonradan ilave etmeye gerek bir şey olmuyor. Zaten her şey Kasım ayında belli oluyor.”* Öğretmen, eğitim süreci devam ederken yeni planlamalar yapmamalarını sene başında yeterli ve çok yönlü bir planlama yapılmasına bağlamaktadır.

4.2.2 Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Amaçları

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenmeyi hangi amaçları gözeterek öğretim programlarında yer verdikleri Tablo 4.3’te ortaya konulmaktadır. Katılımcıların Okul dışı öğrenmeyi kullanma amaçları “Öğretimin Programının Desteklenmesi” ve “Gelişim Alanlarının Desteklenmesi” olarak iki başlık hâlinde ele alınmıştır.

Tablo 4.3 Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Kullanma Amaçları

Genel Amaçlar	Özel Amaçlar	f
Öğretim Programının Desteklenmesi	Belirli Gün ve Haftaların Kutlanması	9
	Kavram ve Kazanımlara Ulaşma/Pekiştirme	7
	Konuların İşlenmesi	7
	Fen ve doğa incelemelerinin yapılması	6
	Sınıf içerisinde gerçekleştirilemeyen faaliyetlerin yapılması	4
	Projeler	3
Gelişim Alanlarının Desteklenmesi	Sosyal Yaşama Dair Toplumsal Kuralların Tanıtılması	5
	İlk Elden Somut Deneyimlerle Yaşantı Zenginliği Kazandırılması	4
	Değerler Eğitimi Çalışmaları	4
	Oyunlar oynanması	3
	Kendini İfade Edebilme	2
	Çevre Bilinci Kazandırma	2
	Keyifli Vakit Geçirme	2

4.2.2.1 Öğretim programının desteklenmesi

Tablo 4.3 incelendiğinde “**Öğretimin Programının Desteklenmesi**” genel amacına yönelik okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerini çoğunlukla “**Belirli Gün ve Haftaların Kutlanması**” (9) amacıyla kullandıkları görülmektedir. Ardından “**Kavram ve Kazanımlara Ulaşma**” (7) ile “**Konuların işlenmesi**” (7) gelmektedir. **Ö13**, “[ODÖ Etkinliklerinde] *Belirli gün ve haftalarla ilgili konuları genelde alıyoruz, kutlamalar için gidebiliyoruz evet, ama onun dışında gece gündüz dediğim gibi çevreye karşı konular da oluyor.*” ifadeleriyle belirli gün ve haftaların kutlanması ve konuların işlenmesi amacına yönelik okul dışı öğrenme ortamını kullandığı görülmektedir. **Ö12** ise, bu amaçların okul dışı öğrenmede kullanılmasına ilişkin görüşlerini şöyle açıklamıştır:

Normalde günlük plandaki bütün kazanımları aslında biz okul dışında verebiliriz. Yani hangi kazanım olursa olsun. Deney etkinliği olabilir, Türkçe dil etkinliği olabilir, bilişsel

öğrenmeler olabilir. Biz etkinliklerimizi alıp dışarıda açık havada, doğal ortamda hepsini yapabiliriz aslında işte hikâye öncesi etkinlikte ne yapabilir, parmak oyunumuzu oynayabiliriz sonrasında drama yapabiliriz. Hatta bunu dışarıda çok daha güzel yaparız bence.

Görüldüğü gibi alıntıda okul öncesi öğretmeni, tüm kazanımları okulun dışında verilebileceğini ifade etmektedir. Fen ve Türkçe etkinlikleri ile ilgili örnekler vererek açık havada ve doğal ortamda birçok etkinliğin yapılabileceğini vurgulamaktadır.

Ö13, ayrıca ODÖO’da işlenen konulara ilişkin şu ifadelere yer vermektedir:

Mesela Atatürk’ün Anıtkabir’i ziyaretimiz bir meclis örneği orada demokrasi işte özgürlük, seçme, seçilme hakkı bir birey olma işte insan hakları gibi o kadar çok kavramın içine girebiliyorsunuz ki bir ziyaretle evet, onun dışında Meteoroloji müzesine gittiğinizde orada uzay var. Ondan sonra işte yer çekimi, taşlar, madenler.. Nasıl dünyanın o oluşumunu, atmosferin dışındaki dünyanın o simülasyonunu Ali Kuşçu da biz bunu yaşamıştık. Atmosfersiz ortamda nasıl astronotların falan yaşadıklarıyla orada bitki üretimi bilmem nesi? Onları gördüklerinde çocuk bambaşka bir dünyaya giriyor.

Öğretmenin açıklamalarında çeşitli konuların işlenmesi amacıyla okul dışı öğrenmenin kullanıldığı anlaşılmaktadır. **Ö9** ise konuların işlenmesi amacına yönelik görüşünü şöyle örneklendirmektedir: *“Atatürk konusunu işliyorsam Ankara’da olmamızın da avantajını kullanarak Anıtkabir’e götürüyorum. Biliyorsunuz Anıtkabir’de Kurtuluş Savaşı, Çanakkale hepsi bir kombin şeklinde var. ...Atatürk’ün yaptıkları, okuduğu kitaplar, yazdığı kitaplar, bunları böyle çocuklara tanıtarak gidiyorum. Böyle olduğu zaman da konu pekişiyor ve çok güzel oluyor.”* Öğretmenin verdiği örnekten anlaşıldığı gibi okul öncesi öğretmenlerinin konuların işlenmesi ve pekiştirilmesi amacıyla okul dışı ortamlara alan gezileri düzenledikleri görülmektedir. Atatürk’ün daha iyi tanıtılması yönünde 6 okul öncesi öğretmeni okul dışı öğrenme ortamlarından yararlandığını bildirmektedir. Anıtkabir’in Ankara ilinde olmasını avantaj olarak değerlendiren katılımcı öğretmenler, Anıtkabir ziyaretine planlamalarında yer vermektedirler. Bu konuların yanı sıra mesleklerin ve mevsimlerin tanıtılması okul öncesi öğretmenlerinin okul dışında sıklıkla tercih ettiği konulardandır.

Katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin ODÖ ortamını “Fen ve doğa incelemelerinin yapılması” (6) amacıyla da kullandıkları görülmektedir. Bitki yetiştirme // Diğer kullanım amaçları arasında “Sınıf içerisinde gerçekleştirilemeyen faaliyetlerin

yapılması” (4) ve (Temiz Havaya Çıkılması) “Projeler” (3) yer almaktadır. *“Bizim yıllık planda yaptığımız işte hedeflediğimiz projelerle bağlantılı olabiliyor.”* (Ö5)

4.2.2.2 Gelişim alanlarının desteklenmesi

Tablo 4.3’e bakıldığında ODÖO’yu okul öncesi öğretmenlerinin genel kullanım amaçlarından biri de **“Gelişim alanlarının desteklenmesi”** olarak görülmektedir. Bu genel amaca ilişkin öğretmenlerin tercih ettiği özel amaçlar kapsamında **“Sosyal Yaşama Dair Toplumsal Kuralların Tanıtılması”** (5) öncelikli olarak değerlendirilmektedir. Ö9 bu amaç doğrultusunda şu açıklamalarda bulunmaktadır: *“Şimdi bu gittiğimiz yerlerde de hepsinin farklı kuralları olduğu için değişik farklı yerlere götürmek lazım. Mesela çocuğu hep müzeye götürmek bence çok faydalı değil, meslek atölyelerine de götürmemiz gerekiyor.”* Öğretmen alıntılanan ifadesinde, okul dışında farklı sosyal ortamların bulunduğu ve bu ortamların da farklı kuralları olduğuna değinmektedirler. Okul dışında sosyal ortamlara düzenlenen alan gezileri ile bu kuralların öğretilmesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır. Ö1, yaşanan COVID-19 pandemisi ile uzun bir süre evden çıkamayan çocukların bu tür ortamlara daha çok ihtiyaç duyduklarına değinerek bu amaç doğrultusunda ODÖ etkinliklerine yer verdiği görülmektedir.

“İlk Elden Somut Deneyimlerle Yaşantı Zenginliği Kazandırılması” (4) amacıyla katılımcı öğretmenlerden Ö13 konuşmasında: *“Çünkü çocuğun orada birebir yaptıklarıyla yaşantı zenginliği giriyor işin içine o açıdan da çok faydalı olduğunu, çok yönlü bir etkisi olduğunu düşünüyoruz. Bu yüzden de çok gittiğimiz oluyor.”* ifadelerine yer vererek okul dışı öğrenmenin birebir çocuğun kendi deneyimlediği çalışmalarla yaşantı zenginliği elde etmesinden hareketle, öğretmenin bu amacı göz önünde bulundurarak okul dışı öğrenme faaliyetleri gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. **“Değerler “Eğitimi Çalışmaları”** (4) ile sevgi, saygı gibi değerlerin okul dışı ortamda işlenmesinin yanı sıra tarihi ve millî dokuların tanıtılması da amaçlanmaktadır. **“Oyunlar oynanması”** (3) ODÖ’nin kullanım amaçları arasında yer almaktadır. **“Kendini İfade Edebilme”** (2) hedefi doğrultusunda Ö2’nin açıklamaları şöyledir:

Genelde planlama yaparken çocukların insanlarla iletişime geçip soru sorabilecekleri dil ve sosyal duygusal gelişimlerine katkı sağlayabilecekleri yerleri tercih ediyorum. Bazi

öğrencilerimiz çok çekingen oluyor. Okula geldiğinde konuşmakta zorlanabiliyor. Bize uyum sağladığında farklı insanlarla konuşurken çekingen davranabiliyor, hem bunların biraz ortama girmesini sağlamak için hem de çok meraklı olan öğrencilerin gidip de birileriyle iletişime geçip meraklarını gidebilecekleri bir ortam olmasını istiyorum.

Katılımcı öğretmen alıntılanan metinde çocukların iletişime geçerek kendilerini ifade edebilecekleri ortamları tercih ettiğini belirtmekte ve bu amaç doğrultusunda planlamalarını gerçekleştirdiği görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin ODÖ'yi, Gelişimsel Alanların desteklenmesi çatısı altında **“Çevre Bilinci Kazandırma”** (2) **“Keyifli Vakit Geçirme”** (2) amaçlarıyla da kullandıkları görülmektedir.

Tüm bu bulgular ışığında okul öncesi öğretmenlerin okul dışı öğrenmeyi kullanma amaçlarına bakıldığında zaman öğretim programının desteklenmesi amacı öncelikli olmak üzere, çocuğun çok yönlü gelişimine yönelik farklı amaçlarla okul dışı öğrenme etkinliklerini kullandıkları gözlemlenmektedir.

4.3 Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri üçüncü alt problem olarak değerlendirilmiştir. Söz konusu ortamlar, **“Okul Dışı Öğrenme Ortamına Karar Verme Sürecini Etkileyen Hususlar”** ve **“Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Okul Dışı Öğrenme Ortamları”** şeklinde ayrı başlıklar hâlinde incelenmiştir.

4.3.1 Okul Dışı Öğrenme Ortamına Karar Verme Sürecini Etkileyen Hususlar

Okul öncesi öğretmenlerinin gidilecek olan okul dışı öğrenme ortamına karar verirken hangi durumlardan etkilendikleri elde edilen bulgular doğrultusunda analiz edilmiş ve Tablo 4.4’de sunulmuştur.

Tablo 4.4 Okul Dışı Öğrenme Ortamına Karar Verme Sürecini Etkileyen Hususlar

Etkiler	f
Çocuğa Uygunluk	
Yaş Grubu ve Gelişim Seviyelerine Uygunluğu	9
Çocukların İlgi ve İhtiyaçlarına Uygunluğu	8
Çocukların Birebir Deneyimleyebileceği Ortamlar Olması	3
Öğretim Planlama Süreci	
Belirli Gün ve Haftalar	9
Aylık Planlar, Konu ve Kazanımlarla İlişkisi	8
Kurullarda Alınan Kararlar	7
Yeni Fırsatlar	3
Proje Çalışmaları	3
Deneyim ve Tavsiyeler	3
Velilerin Görüşleri	2
Güvenlik Unsurları	
Hava Koşulları	7
Sınıf Mevcudu	4
Mesafe	3
Yol Güzergahı	2
Fizikî Şartlar	2
Servis/Şoför Durumu	1
Eğitim Ortamı	
Rehberin Olması	5
Rehberin Yeterliliği	2
Ekonomiklik	2

Tablo 4.4 incelendiğinde “Okul Dışı Öğrenme Ortamına Karar Verme Sürecinde” öğretmenlerin, “**Çocuğa Uygunluk**”, “**Öğretim Planlama Süreci**”, “**Güvenlik Unsurları**” ve “**Eğitim Ortamları**” gibi çeşitli unsurlardan etkilendikleri görülmektedir.

4.3.1.1 Çocuğa uygunluk

Tablo 4.4’de katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğu, gidilecek ortamın “**Çocuğa uygunluk**” açısından karar verme sürecinde belirleyici olduğunu ifade etmişlerdir. “**Yaş Grubu ve Gelişim Seviyelerine Uygunluğu**” (9) ve “**Çocukların İlgi ve**

İhtiyaçlarına uygunluğu” (8) okul dışı öğrenme ortamına karar vermede öncelikli olarak değerlendirilmektedir. Çocukların yaş grubu ve gelişim seviyesine uygunluğuna yönelik **Ö8**, *“Özellikle çocuklara uygun bir yer olması en önemli tabi ki yaş grubuna daha doğrusu. Mesela 3 yaş için bilim yerleri çok uygun olmuyor. Onların yaş grubuna çok hitap etmiyor. O yaş grubu için bilim merkezlerini dışarıda tutuyoruz.”* ifadelerini kullanırken benzer şekilde **Ö3**, *“Bizim yaş grubumuza uygun olup olmadığı çok önemli. Çocukların burada öğrenecekleri kazanımlar uygun mu, faydalı olacak mı?”* ifadeleriyle çocukların yaş grubuna ve yaşının getirdiği gelişim özelliklerine uygunluğuna değinmektedirler.

Okul dışında gidilecek ortama karar verirken “Çocukların İlgi ve İhtiyaçlarına Uygunluğu” hususunu gözeten öğretmenlerden bazıları konu hakkında **Ö4** düşüncelerini şöyle aktarmaktadır: *“Çocukların ilgisine, eksiklerine, gereksinimlerine hitap eder şekilde olması gerekir. Köydeki bir anasınıfında öğrenci olan köyün çocuklarını ihtiyaç duyulan ortamlara götürmek farklıdır. Bir şehir merkezinde imkânları olan çocukların birtakım eğitim ortamına götürmek farklıdır. Duruma göre tespit edilmesi gerekiyor.”* Öğretmen ifadelerinde çocukların yetiştikleri ortama göre ilgi ve ihtiyaçlarının değişiklik göstermesine bağlı olarak gidilecek okul dışı mekanı tercih ederken bu gereksinimlerden yola çıkılması gerektiğine değinmiştir. Çocuklar açısından bir diğer belirleyici unsur **“Çocukların Birebir Deneyimleyebileceği Ortamlar Olması”** (3) şeklinde olduğu görülmektedir.

4.3.1.2 Öğretim planlama süreci

Tablo 4.4’e bakıldığında katılımcı öğretmenlerin öğretim planlama sürecine yönelik en fazla **“Belirli Gün ve Haftalar”** (9) ve **“Aylık Planlar, Konu ve Kazanımlarla İlişkisi”** (8) hususlarını dikkate alarak karar verme sürecini planladıkları görülmektedir. **Ö13**, *“Kasım nedir? Bizim için belirli olan bir ay. Anıtkabir çünkü tam Atatürk’ü anma haftasına denk geldiği için o ayları da dikkate alarak planlıyoruz.”* ifadeleriyle okul dışı öğrenme ortamına karar verirken Belirli Gün ve Haftaların kutlanmasına yönelik mekanları tercih ettiği ve planlamalarını bu doğrultuda yaptığı anlaşılmaktadır. **Ö1**, konuların okul dışında işlenmesine ilişkin görüşlerini şu şekilde aktarmaktadır: *“Hani o hafta hava güzelse çocukları alıyoruz? Hadi sonbahar*

mevsimini dışarıda işleyelim işte. Bilmem şu ağacın bol olduğu şuraya gidelim ya da işte deniz canlılarını işlerken hadi bakalım çocuklar akvaryuma gidelim, akvaryumda görelim.” ifadelerden anlaşıldığı üzere öğretmen çeşitli konuları işlemek üzere okul dışı bir mekana karar verebilmekte ve planlamalarında konuyla ilişkili olarak okul dışı öğrenme ortamına yer vermektedir. **Ö4** amaçlara ve kazanımlara uygunluğu noktasında şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur: *“O okul dışı öğrenme ortamının veya alan gezisi düzenlediğimiz yerin okul öncesi eğitimde yer alan amaç ve kazanımları karşılayıcı bir işlevi olması lazım. Gelişigüzel olmaz. Gelişigüzel çocuklar geziye götürülmesi alan gezisi diyerek plansız bir şekilde götürülmez kesinlikle. Eğitim planına uygun ve onu destekler nitelikte olması lazım.”* Öğretmen ifadelerinde okul dışında yapılan etkinliklerin bir plan dahilinde belirli bir amaca yönelik yapılması gerektiğinin altını çizmektedir. Bu tür etkinliklerin gelişigüzel yapılamayacağından hareketle öğretmenin açıklamalarından okul dışı öğrenme ortamına karar verirken bir işlevi olan, program ve amaçlara dönük planlama yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4.4’e göre planlama sürecinde **“Kurullarda Alınan Kararlar”** (7) öğretmenlerin üzerinde durduğu bir diğer konudur. Ayrıca **“Yeni Fırsatlar”** (3) katılımcı öğretmenler tarafından dikkate alınmaktadır. Planlama sürecini belirlerken **“Proje Çalışmaları”** (3) da etkili olmaktadır. **Ö8** projelerle ilgili olarak: *“Proje devam ederken projenin getirmiş olduğu bir sorun üzerine bir alan gezisi belirlenebiliyor. ...çocuğun bir cümlesinden, bir merakından yola çıkarak bunu öğrenmek için onun asıl merkezine gitmek gerekir diye karar veriyoruz.”* ifadelerinde bulunmuştur. Öğretmenin söz konusu ifadeleriyle okul dışı bir ortama karar verirken yürüttüğü projelerden yola çıktığı değerlendirilmektedir. **“Deneyim ve Tavsiyeler”** (3) konusunda **Ö10** görüşlerini şu şekilde yansıtmaktadır:

Yani biz önceki senelerde gittiğimiz yerlere göre de bakıyoruz. Yani çocukların ne kadar ilgisini çekti. O gittiğimiz yerler ne kadar bizim için faydalı oldu? Eğer faydalı olduğunu düşünüyorsak bir sonraki yıllarda yine onu alıyoruz planlamamıza ama gittiğimiz yer bazen bizim yaş grubumuza uymayan yerler olabiliyor. Çocukların çok ilgisini çekmeyebiliyor. Onları çıkartıp yerine başka yerler koyuyoruz.

Görüldüğü üzere öğretmen planlamalarında bir önceki seneyi deneyimlerine göre değerlendirerek planlamalarını gerçekleştirmektedir. Öğretim planlama sürecinde ele alınması gereken bir diğer unsur katılımcı öğretmenler tarafından **“Velilerin Görüşleri”** (2) olarak ifade edilmiştir.

4.3.1.3 Güvenlik unsurları

Tablo 4.4 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin “**Güvenlik Unsurları**”nı dikkate aldıkları görülmektedir. Planlamada güvenlik unsurlarını öncelikli olarak göz önünde bulundurdıkları **Ö12**’nin şu genel ifadesinden anlaşılmaktadır: “*güvenlik açısından uygunluğu en önemli. Zaten kriterimiz bu.*” Benzer şekilde **Ö13** de güvenliğin önemini şu ifadeleriyle vurgulamaktadır: “*Ya güvenlik tabi ki, en önemlisi bizim için güvenlik çünkü yaşı küçük çocukların. Önce güvenlik.*” Güvenliğe dair en fazla “**Hava Koşulları**” durumunun dikkate alınarak planlama yapıldığı görülmektedir. **Ö10**’un, “*Kış aylarını tercih etmiyoruz. Yazın daha iyi oluyor. Yani en azından çocuklar hani giyinmeleri, montları falan bize bazen sıkıntı çıkartıyor. Bazen üşüyüp ıslanabiliyorlar. Evet, daha sıcak havalarda daha çok tercih ediyoruz.*” şeklinde ifadelerinden çocukların üşmesi, ıslanması, montlarını giyip çıkarmada zorlanmaları gibi sebeplerden ötürü hava şartlarının daha elverişli olduğu yaz aylarında planlamaya karar verdiği anlaşılmaktadır. “Sınıf Mevcudu” (4)

“Fizikî Şartlar” (3) bazı katılımcı öğretmenler tarafından güvenlik unsuru olarak görülmektedir. **Ö1** “*Fiziki şartlarına ve içeriğine dikkat ediyoruz.*” şeklinde bir ifade kullanırken **Ö5** bu durumu şöyle ifade etmektedir: “*Gideceğimiz yerin güvenilirliği de önemli yani öğretmenin kontrolünün dışındaki bir büyük alana gidilmesi. Mesela beni ürkütebiliyor. Bu konuda ya da çok küçük bir alandır. Gideceğimiz alan çocukları rahatsız edecek bir durumdur. Oraya da götürmek istemem.*” Görüldüğü gibi gidilen ortamın çok büyük oluşu kontrol açısından zorluklara yol açması; küçük oluşu ise rahatsızlık vermesi gibi durumlara yol açması açısından fiziki şartların ortama karar verirken önemli olduğu değerlendirilmektedir.

“**Mesafe**” (3), “**Yol Güzergahı**” (2) ve “**Servis/Şoför Durumu**” (1) da katılımcı öğretmenler tarafından güvenliği etkileyen unsurlar olarak görülmektedir. **Ö1**, “*Mesela yol güzergahı bile çok önemli. Çok uzun olmamasına gayret ediyoruz yol güzergahının çünkü çok sıkılıyorlar. Giderken çocukların çok fazla tuvalet ihtiyaçları oluyor, susuyorlar, kusan çocuklar olabiliyor. O yüzden yolun çok uzun olmaması, Keçiören içinde olmasına gayret ediyoruz.*” ifadeleriyle yol mesafesi ve güzergahın planlamada öneminin altını çizmektedir.

4.3.1.4 Eğitim ortamları

Tablo 4.4 incelendiğinde eğitim ortamının niteliklerinin okul dışı öğrenme ortamı planlamalarında karar verme sürecini etkilediği görülmektedir. Bir okul dışı öğrenme ortamında **“Rehberin Olması”** (5) katılımcı öğretmenler tarafından eğitim ortamını en çok etkileyen durumlardan biri olarak görülmüştür. **“Rehberin Yeterliliği”** (2) de eğitim ortamına yönelik göz önünde bulundurulmuş bir husus olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki duruma yönelik öğretmenlerden bazıları görüşleri şöyledir:

“Oranın fiziki şartları, personeli personelinin bu konuda ne kadar eğitimin olduğu, yani oradaki aktivitede bize yardımcı olacak personelin işte bizi gezdirecek rehberin ya da işte meslek atölyelerinde çocuklara rehberlik edecek kişilerin belirli ehliyete sahip olup olmadıklarına dikkat ediyoruz. Özellikle çocuk gelişimi alanında çocuk psikolojisinden anlayan çocuklarla iletişim kurma becerisine sahip insanlar olmasına gayret ediyoruz.”

(Ö1)

Alıntılardaki ifadelerden rehberin çocukların seviyesine uygun anlatmasının ve çocuklara yaklaşımının önemini vurgulanmakla birlikte okul dışı ortama karar verirken rehberin varlığı ve niteliğinin karar verme sürecini etkilediği anlaşılmaktadır. Eğitim ortamını **“Ekonomiklik”** (2) açısından değerlendiren **Ö12**’nin görüşleri şu şekildedir:

“Velilerin katılım durumu bizi etkiliyor, maddiyatı öne sürüyorlar. Genelde işte şu kadar masraf olacak işte geçen ay yine göndermiştim. ...Velilerin çocukları gönderip göndermeme kararı çocukların istekleri değil de genelde maddiyattan kaynaklı olabiliyor ama çoğunluğu sağladığımız sürece çocukları da mahrum etmeyecek şekilde kararlar almaya çalışıyoruz.”

Alıntıda görüldüğü üzere öğretmen okul dışında bir öğrenme ortamına karar verirken maddi durumları da göz önünde bulundurmakta ve planlamalarında ekonomik olması yönünde kararlar almaya çalışmaktadır.

4.3.2 Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerini uygulamak için tercih ettikleri ortamlar incelenmiş, elde edilen veriler Tablo 4.5’e yansıtılmıştır.

Tablo 4.5. Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Bulunduğu Yer	ODÖO Çeşitleri	Gidilen Ortamlar	f
Kapalı/İç Mekanlar	Tarihi ve Kültürel Ortamlar	Müzeler	11
		Anıtkabir/Atatürk Evi	7
		Kale	2
	Sosyal Ortamlar	Tiyatro	8
		Sinema	6
		AVM/Market/Manav	4
	Bilimsel Faaliyetlere Yönelik Ortamlar	Bilim Merkezleri	6
		Bilim Fuarları	2
		Deprem Similasyon Merkezi	2
	Kurum/Kuruluşlar	İtfaiye Merkezi	2
		Postane	2
		Sağlık Kurumu	2
		Jandarma	1
		Kaymakamlık	1
	Fabrikalar/İmalathaneler		2
	Kütüphaneler		5
	Sanatsal Ortamlar	Atölyeler (Meslek, Sanat vb.)	4
		Sergi	2
	Diğer Ortamlar	Akvaryum	3
		İlkokul Ziyareti	2
		Spor Salonu	1
Açık Hava/ Dış Mekanlar	Park ve Bahçeler (Uyarlanmış Alanlar)	Okul Bahçeleri	8
		Hayvanat Bahçesi/Evcil Hayvan Parkı	4
		Oyun Parkları/Eğlence Alanları	3
	Doğal/ Doğaya Yönelik Ortamlar	Millî Parklar/Botanik Bahçeleri (Piknik Alanları)	5
		Orman	1
	Diğer Ortamlar	Uçurtma Şenlikleri	1

Tablo 4.5 incelendiğinde, katılımcıların farklı türlerde okul dışı öğrenme ortamlarını kullandıkları görülmektedir. Katılımcıların tercih ettikleri okul dışı öğrenme ortamları öncelikle iç veya dış mekânda bulunmasına göre incelenecektir.

4.3.2.1 Kapalı/iç mekânlar

Tablo 4.5'deki okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılan **“Kapalı/iç mekânlar”** incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çoğunlukla **“Tarihi ve Kültürel Ortamlar”**ı tercih ettikleri görülmektedir. Bu ortamların “Müzeler” (11), “Anıtkabir/Atatürk Evi” (7) ve “Kale” (2) olduğu görülmektedir. **Ö5**, *“Şehrimizi tanıtan yerler varsa oralara götürebiliyoruz. Tarihi yerler de olabilir. Bunlar bir kaledir, bir müzedir.”* ifadeleriyle tarihi ve kültürel mekanlara işaret etmiştir. Katılımcı öğretmenler, araştırmanın yapıldığı Ankara ilinde bulunan MTA Müzesi, Oyuncak Müzesi, Rahmi KOÇ Müzesi ve Doğa Müzesine alan gezileri düzenlediklerini ifade etmişlerdir.

Tablodaki **“Bilimsel Faaliyetlere Yönelik Ortamlar”** incelendiğinde **“Bilim Merkezleri”** (6) **“Bilim Fuarları”** (2) ve **“Deprem Similasyon Merkezi”** (2) olduğu görülmektedir. Bilimsel faaliyetler için okul dışında daha çok bilim merkezlerini tercih eden katılımcı öğretmenler, Ankara ilinde bulunan Feza GÜRSEY Bilim Merkezi ve Ali KUŞÇU Gök bilim merkezini kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Okul dışı öğrenme ortamı olarak **“Kurum/Kuruluşlar”** a bakıldığında **“İtfaiye Merkezi”** (2) **“Postane”** (2), **“Sağlık Kurumu”** (2), **“Jandarma”** (1) **“Kaymakamlık”** (1) yer almaktadır. **“Fabrikalar/İmalathaneler”** (2) ve **“Kütüphaneler”** (5) okul öncesi öğretmenlerinin ODÖO olarak tercih ettiği yerler arasında olduğu görülmektedir. **Ö5** bu ortamlara ilişkin düşüncelerini şöyle açıklamaktadır:

Genelde müzelere çok gidiyoruz. Açık alanlara çok fazla gidiyoruz, kütüphane olabilir. Bu tarz yerlere genelde gidiyoruz. Çevremizdeki okulumuza yakın esnaflarımızı, imalathaneleri gezebiliriz. İtfaiye merkezleri olabilir. En yakın sağlık ocağına gidip doktorlarımızın hem görevlerinden bahsederiz hem günlerini kutlayabiliriz. Evet, bunun gibi bize yakın olan meslek gruplarından da yararlanabiliriz hem de özel günlerini kutlayabiliriz.

Öğretmen alıntılanan ifadesinde müzeler, açık alanlar, kütüphaneler, imalathaneler ile itfaiye merkezi, sağlık ocağı gibi kurumların okul dışında bir öğrenme ortamı olarak kullandığını ve kullanılabileceğini vurgulamaktadır.

Okul dışı öğrenme ortamları “*Sosyal Ortamlar*” açısından incelendiğinde tablo 7’de “**Tiyatro**” (8), **Sinema** (6), “**AVM/Market/Manav**” (4) yer almaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğunun okul dışı öğrenme ortamı olarak sosyal ortamları tercih ettikleri görülmektedir. Bu sosyal ortamlardan tiyatro ve sinemanın daha çok kullanıldığı anlaşılmaktadır. Manav gezisi ile ilgili örneğini **Ö8** şöyle dile getirmektedir:

Mesela tarhana projemiz vardı. O projede projenin başında hangi ürünler gerekli? Bu ürünlerin tedarik için birkaç öğrenci seçiliyordu ve onun için manava bizzat çocuklarla beraber gidiyorduk. Manavda hangi ürün nasıl yetişir, hangi ürün almamız gerekir, ne kadar gerekir? Onları çocuklarla karar verip alışverişini onlarla beraber yapıyorduk.

Katılımcı öğretmenin ifadelerinden çocuklarla birlikte manava giderek alış-veriş yapması, ürünlerin nasıl yetiştiğine dair sorular sorması ve çocukların malzemelerden ne kadar alınmasına karar vermeleri, manavın okul dışında bir öğrenme ortamı olarak tercih edildiğini göstermektedir.

Öte yandan tabloda “*Sanatsal Ortamlar*” başlığı altında “**Atölyeler (Meslek, Sanat vb.)**” ve (4) “**Sergi**” nin (2) ODÖO olarak kullanıldığı görülmektedir. Okul dışı öğrenme ortamlarını “*Diğer Ortamlar*” açısından ele aldığımızda, “**Akvaryum**” (3), “**İlkokul Ziyareti**” (2) ve “**Spor Salonu**” (1) tercih edilen ortamlar arasında yer aldığı görülmektedir. **Ö1**’in, “*Yani bir deniz canlılarını sınıfta işlemektense akvaryuma götürüp orada işlemek daha çok güzel.*” şeklindeki ifadelerinden deniz canlıları konusuna yönelik akvaryumun okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

4.3.2.2 Açık hava/dış mekânlar

Tablo 4.5’de okul dışı öğrenme ortamları “*Açık Hava/dış mekânlar*” açısından incelendiğinde “**Park ve Bahçeler (Uyarlanmış Alanlar)**” en çok tercih edilen okul dışı öğrenme ortamları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu okul dışı öğrenme ortamı başlığı altında “**Okul Bahçeleri**” (8) başta olmak üzere “**Hayvanat Bahçesi/Evcil Hayvan Parkı**” (4) ve “**Oyun Parkları/Eğlence Alanları**” (3) yer almaktadır. Öğretmenlerin bu alanlara ilişkin örnek ifadeleri şu şekildedir:

“Buradan parka götürüyoruz ama hani onu da kartopu oynamak için gidiyoruz aslında yani. Eğlence yine o mevsimle bağlantılı olmuş oluyor. Aslında mevsimindeki o karı değerlendirmek. İlkbaharda mesela arkada bahçemiz var, oraya çıkartıyoruz çocuklarla orada küçük ufak tefek sebzelerimizi hani bu da ortam dışı öğrenme aslında baktığımızda hani binanın dışında bizim arka bahçemiz var. Botanik bahçemiz çocuklarla oraya sebzelerimizi ekıyoruz işte marul vardır, maydanoz vardır falan evet rutin olarak her hafta gidiyoruz, kontrol ediyoruz oraya hani orada gelişimini görüyorsun tabi.” (Ö13)

“Ankara’da bu yönden çok şanslıyız. Çok fazla yer var. Mesela Keçiören’de evcil hayvan parkı var. Hayvanları gidip orada öğreniyoruz, gözlemliyoruz. (Ö1)

Örnek ifadelerden de anlaşıldığı gibi oyun parkı, okul bahçesi ve evcil hayvanlar parkı okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmaktadır. **“Doğal/ Doğaya Yönelik Ortamlar”**dan **“Millî Parklar/Botanik Bahçeleri (Piknik Alanları)”** (5) ve **“Orman”** (1) okul dışında öğrenme amaçlı kullanılan ortamlar arasında yer almaktadır.

Tablo 4.5’de yer alan **“Diğer Ortamlar”** başlığı altında **“Uçurtma Şenlikleri”**nin (1) olduğu görülmektedir. Tablodan elde edilen bulguların tümü göz önünde bulundurulduğunda okul öncesi öğretmenlerinin okulun dışında çeşitli ortamlarda öğrenme faaliyetleri gerçekleştirdikleri görülmektedir.

4.4 Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamına gitmeden önce gerçekleştirdikleri hazırlıklar dördüncü alt problem olarak ele alınmıştır. Bu alt problem **“Çocuklar Açısından”, “Güvenlik Önlemleri Açısından”, “İzinler ve Resmî İşlemler Açısından”** ve **“Diğer İşlemler Açısından”** olmak üzere dört başlıkta incelenmiştir. Katılımcı öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamına gitmeden önce yaptıkları hazırlıklara ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 8’de sunulmuştur. Verilerin anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla Tablo 8 yatay formatta tasarlanmıştır.

Tablo 4.6. Okul Dışı Öğrenme Ortamına Gidilmeden Önce Gerçekleştirilen Hazırlıklar

Çocuklar Açısından	Güvenlik Önlemleri Açısından	İzinler ve Resmi İşlemler Açısından	Diğer İşlemler Açısından
ODÖO ve Konu Hakkında Bilgilendirme (12)	Yardımcı Personel/Stajyer/ Veli Ayarlama (11)	Velilerden İzin Dilekçesi Alınması (13)	Servis Ayarlama (9)
Uyulması Gereken Kurallar Hakkında Bilgilendirme (9)	Yaka Kartı/Gezi Önlüğü (7)	Gezi Planı Yapılması (12)	Etkinlik Materyali Hazırlığı (1)
Sınıf İçi Etkinlikler Yapılması (3)	ODÖ Ortamına Önceden Gidip Görülmesi(5)	İdareden İzin Alınması(10)	Velileri Bilgilendirme/ Fikirlerini Alma (4)
Hava Şartlarına Uygun Giydirilmesi (3)	Güzergah Belirleme (4)	Randevu Alınması (10)	Maliyet Oluşturma/Para Toplama (3)
Öz Bakım İhtiyacına Yönelik Malzemelerin Alınması (3)	ODÖ Ortamının Çocuklara Uygun Düzenlenmesi (3)		
Alerjik Durumu Olan Çocukların Tespit Edilmesi ve Önlem Alınması (2)	İlk Yardım Çantası Alma (2)		

4.4.1 Çocuklar Açısından Gerçekleştirilen Hazırlıklar

Tablo 4.6 incelendiğinde çocuklar açısından sırasıyla en çok **“ODÖO Hakkında Bilgilendirme”** (12) ve **“Uyulması Gereken Kurallar Hakkında Bilgilendirme”** (9) konularında hazırlıkların yapıldığı görülmektedir. Konu ve uyulması gereken kurallar açısından **Ö1** şu açıklamalarda bulunmuştur:

“Konuyla ilgili bilgilendirme yapıyoruz ve daha sonra artık gitmeden bir gün önce de çocuklara orada uyulması gereken kurallar; işte servise nasıl binilir, nasıl inilir, orada ne yapmamız gerekiyor? Öğretmenimizin yanından ayrılmamamız gerekiyor, işte bir kütüphaneye gidiyorsak mesela orada sessiz olmamız gerekiyor gibi gideceğimiz yerin şartlarına uygun olarak ama bir pikniğe gidiyorsak çocuklar topunuzu alın, ipinizi alın, yani gideceğiniz yere göre hazırlık sırası da değişir.”

Öğretmenin ifadelerinden okul dışı öğrenme ortamına gitmeden önce çocuklara hem konu, hem de öğrenme ortamına yönelik uyulması gereken kurallar hakkında bilgilendirme yapıldığı görülmektedir. **“Sınıf İçi Etkinlikler Yapılması”** (3) öğretmen tarafından ifade edilmiştir. Bu etkinlikler genellikle drama şeklinde gerçekleştirilmektedir. Uygulama öncesinde sınıf içinde yapılan etkinlikler Tablo. 10’da detaylı olarak açıklanmaktadır.

“Hava Şartlarına Uygun Giydirilmesi” (3) ve **“Öz Bakım İhtiyacına Yönelik Malzemelerin Alınması”** (3) çocuklar açısından okul dışında bir ortama gitmeden önce yapılan hazırlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcı öğretmenlerden elde edilen bulgulardan **“Alerjik Durumu Olan Çocukların Tespit Edilmesi ve Önlem Alınması”** na (2) yönelik hazırlık yaptıkları görülmektedir.

4.4.2 Güvenlik Önlemleri Açısından Gerçekleştirilen Hazırlıklar

Tablo 4.6’ya bakıldığında **“Güvenlik Önlemleri Açısından”** en çok **“Yardımcı Personel/Stajyer/ Veli Ayarlama”** (11) hazırlığı ön plana çıkmaktadır. **Ö13**, aldığı güvenlik önlemlerini şöyle ifade etmektedir: *“Yani her çocuk tek koltukta emniyet kemeri takılı bir şekilde gidiyor. Aynı serviste gidiyoruz, aynı serviste dönüyoruz. Sayımız belli olduğu için aynı yere oturtuyoruz çocukları. Onun dışında eğer geniş alana gideceksek veliye ihtiyaç duyabiliyoruz. Onlardan yardım alıyoruz.”* Öğretmenin ifadelerinden çocukların tek ve aynı koltukta gitmesi, emniyet

kemerlerinin bağlanması, aynı servisin gidiş ve dönüşte kullanılması gibi güvenlik önlemlerine başvurduğu anlaşılmaktadır. Gidilen ortamın geniş olması durumunda katılımcı öğretmen, veliye ihtiyaç duyduğunu, velilerden yardım aldığını belirtmektedir. Bu açıklamalara ek olarak **Ö2**'nin "*Sayımız kalabalıksa yaş grubumuzda da göz önünde bulundurarak veli götürecektir miyiz?*" şeklindeki ifadesiyle sınıftaki öğrenci sayısına ve yaş grubuna bağlı olarak gidilecek ortama veli götürüp götürmeme yönünde hazırlıklarını gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Güvenlik açısından bir diğer önemli hazırlık "**Yaka Kartı/Gezi Önlüğü**" (7) olarak tabloda yerini almaktadır. Yaka kartı takılması ve gezi önlüklerinin giydirilmesi yönünde yapılan hazırlıklara yönelik **Ö4**'ün görüşü şu şekildedir:

"Yelek yani o okulda öğrenci olduğuna dair belirgin bir şekilde gösterecek şekilde yelek giydirmek mesela gezi yeleği. Ondan sonra yaka kartları hazırlanması ad soyad ve telefon numarasının olduğu. Bunlar tedbir noktasına önemli. Bu şekilde daha organize ve daha sistematik, düzgün bir gezi gözlem süreci yaşayabiliyoruz."

Görüldüğü gibi katılımcı öğretmen yaka kartı ve gezi önlüğünü güvenlik açısından önemli bir hazırlık olarak değerlendirmekte ve uygulamaktadır. Bu hazırlık sayesinde çocukların ortamda bulunan diğer gruplardan rahatlıkla ayırt edilebildiği ve daha güvenli bir gezi gözlem süreci yaşandığı anlaşılmaktadır. Kaybolma riskine karşın yaka kartı ve önlüklerin üzerinde yazan ad-soyad ve telefon numaralarıyla güvenlik tedbiri alındığı görülmektedir.

Güvenlik açısından bakıldığında aynı zamanda "**ODÖ Ortamına Önceden Gidip Görülmesi**" (5) ve "**ODÖ Ortamının Çocuklara Uygun Düzenlenmesi**" (3) hazırlıklarının yapıldığı görülmektedir. **Ö2**, "*Gideceğimiz ortamı önceden gözlemlemeye gidiyoruz. Gideceğimiz ortam bize özel saat açacak mı? Bizimle ilgilenen kişiyle görüşüyorum ben bu konuları.*" ifadeleriyle okul dışı öğrenme ortamını daha önceden gidip gördüğü anlaşılmaktadır. **Ö1** ise, yine bu hazırlıklara yönelik şu açıklamalarda bulunmuştur:

"Muhakkak daha önceden biz bir öğretmen arkadaşı görevlendiriyoruz ya da hep birlikte de gidebiliriz. Kendimiz gidip yeri görüyoruz. Ortamın fiziki şartlarına bakıyoruz. Öğrencilere uygun mu diye oradaki yetkililerle görüşüyoruz. Hani etkinliğin içeriği hakkında bilgi alıyoruz. Örneğin bir sene sinema, sinema salonunun ses sistemi biliyorsanız, çok yüksek fakat bu bizim çocukları rahatsız ediyor, sesi biraz kıstırmıştık. Daha önceden gidip konuşup çocuklara göre iki tane ara vermiştik ya da işte kütüphaneye gideceğiz mesela servisle geldiğimizde çocukların cadde üzerinde çok

yürümemesi için bize özel bir alan belirlemelerini istemiştik gibi. Önceden gidiyoruz ve çocuklara uygunluğunu tespit edip uygun değilse uygun hâle getirmelerini istiyoruz. Oradaki yetkililer de bize yardımcı olursa uyarlamaya çalışıyoruz.”

Görüldüğü üzere katılımcı öğretmen okul dışı öğrenme ortamına daha önceden giderek çocuklara uygunluğu ve diğer güvenlik şartları açısından değerlendirmektedir. Öğretmenin etkinlik içeriği hakkında bilgi alması, sinemada ses düzeyinin çocuklara uygun hâle getirtmesi, verilen araları artırması ve servisten inen çocuklara özel bir alan ayarlatması; çocukların yaş, gelişim seviyesi ve güvenlik unsurlarını da göz önünde bulundurarak ortama dair uyarlamalar yaptığını göstermektedir. **“Güzergâh Belirleme”** (4) ve **“İlk Yardım Çantası Alma”** (2) katılımcı öğretmenlerin diğer güvenlik açısından yaptıkları hazırlıklar arasında yer almaktadır.

4.4.3 İzinler ve Resmî İşlemler Açısından Gerçekleştirilen Hazırlıklar

Tablo 8, **“İzinler ve Resmî İşlemler Açısından”** incelendiğinde **“Velilerden İzin Dilekçesi Alınması”** (13) katılımcı öğretmenlerin tamamının yaptığı hazırlıklardan biri olarak görülmektedir. Katılımcıların veli izin dilekçesi almadan okul dışı öğrenme ortamına çocukları götürmedikleri ve bu konuya hassasiyet gösterdikleri anlaşılmaktadır.

“Gezi Planı Yapılması” (12) ve **“İdareden İzin Alınması”** (10) katılımcı öğretmenlerin üzerinde durduğu diğer hazırlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. **Ö2**’nin *“Olmazsa olmazımız gezi belgelerimiz. Planlarımızı dilekçelerimizi bunları zaten okulumuza teslim ediyoruz. Gerekli izinleri alıyoruz.”* ifadelerinden de anlaşılacağı üzere gezi planı yapılarak ve gerekli yasal izinler alınarak okul dışı öğrenme etkinlikleri düzenlenmektedir.

Gidilecek okul dışı ortam için önceden **“Randevu Alınması”** (10) öğretmenlerin çoğunun uyguladığı diğer bir izin işlemi olarak görülmektedir. **Ö13**, *“..işte orayla birebir konuşuyoruz. Ondan sonra geleceğimiz sayıyı geleceğimiz zamanı.”* şeklindeki ifadesinden anlaşıldığı üzere gezi düzenlenecek mekândaki yetkililere kişi sayısı bilgisi verilerek ve saat ayarlaması yapılarak randevu hazırlığı gerçekleştirilmektedir.

4.4.4 Diğer İşlemler Açısından Gerçekleştirilen Hazırlıklar

Tablo 4.6 incelendiğinde “Diğer İşlemler Açısından”; “Servis Ayarlama” 9 öğretmen, “Velileri Bilgilendirme/ Fikirlerini Alma” 4 öğretmen, “Maliyet Oluşturma/Para Toplama” 3 öğretmen ve “Etkinlik Materyali Hazırlığı” 1 öğretmen tarafından dile getirildiği görülmektedir. Ö2 servis ayarlama ile ilgili olarak; “Servis ayarlamalı. Servis ayarlayacak hangi servisi ücreti olacak mı olmayacak mı, kim tarafından karşılanıyor? Belgeleri tamam mı? Servisin taşıma belgesi SRC belgeleri falan oluyor ya şimdi bunlar önemli. Daha önceden bu yaştaki çocukları taşımışlar mı?” ifadeleriyle servis ücreti, servis belgeleri ve küçük çocukları daha önce taşıyıp taşımadıklarını göz önünde bulundurarak servis ayarlaması yaptığı anlaşılmaktadır.

Tüm bu bulgulardan hareketle okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamına gitmeden önce süreci birçok açıdan değerlendirerek çeşitli hazırlıklar gerçekleştirdikleri; önlem alınması ve uyarlama yapılması gereken durumlarda da gerekli tedbirleri aldıkları ve uyarlamaları yaptıkları gözlenmektedir.

4.5 Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenmenin “Hazırlık/Planlama, Uygulama ve Değerlendirme” aşamalarında gerçekleştirdikleri etkinliklerin incelenmesi beşinci alt problem olarak ele alınmıştır. Söz konusu aşamalara yönelik etkinlikler ayrı başlıklar hâlinde sunulmuştur.

4.5.1 Hazırlık Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler

Tablo 4.7 Hazırlık Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler

Etkinlik Evresi	Etkinlik Türü	Etkinlik Örnekleri	f
Hazırlık Aşaması	Türkçe Etkinliği	Sohbet	12
	Drama Etkinliği	Drama	3

Tablo 4.7 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun “Hazırlık Aşamasında”, “Türkçe Etkinlikleri” uyguladıkları görülmektedir. Türkçe Etkinliği

olarak “Sohbet” (12) etkinliğinin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Hazırlık aşamasında uygulanan “sohbet” etkinliğine yönelik **Ö13**’ün ifadeleri şu şekildedir:

“Gideceğimiz mekânı tanıtıyoruz. Örneğin haftaya Meteoroloji müzesine gideceğiz. Peki Meteoroloji müzesinde neler var? Öncelikle onlardan bahsediyoruz. Çünkü çocuk oraya gittiğinde ne yapacağını bilmeli, neyle karşılaşacağını bilmeli. Kendini güvende hissetmeli. Bilgi veriyoruz, görsellerimiz varsa görsellerimizle de destekliyoruz. Orada neler yapacağımızı, bizi neyin beklediğini, hangi birimlerde gezeceğimizi, hangi birimlerde neler olması gerektiğini. Tabii ki sosyal kurallar da; işte sıra bekleyeceğiz, öğretmenin yanından uzaklaşmayacağız gibi gibi.”

Alıntıda öğretmenin okul dışı öğrenme ortamına gitmeden önce çocukları ortamın özellikleri ve uyulması gereken kurallar hakkında bilgilendirmek amacıyla sohbet ettikleri anlaşılmaktadır. Hazırlık aşamasında **“Drama Etkinliği”** (3) uygulayan **Ö12**, uygulamasını anlatırken şu ifadeleri kullanmaktadır: *“Neyle karşılaşacağımızın sınıfta dramasını yaptığım çok oluyor. Şaşıran çocuğu canlandırıyoruz. Yaşayacakları olasılıkları da canlandırıyorum ben sınıfta. O yüzden gittiğimizde böyle sanki yabancı bir yere gitmiş gibi değil de bildiğimiz bir yere gitmiş gibi oluyoruz.”* Öğretmen ifadelerinde, hazırlık aşamasında çocukların okul dışı öğrenme ortamında karşılaşabileceği durumları drama yoluyla canlandırıdığına değinmektedir. Bu sayede öğretmenin çocukları gidilecek ortama ve yaşanabilecek durumlara yönelik hazırladığı anlaşılmaktadır.

4.5.2 Uygulama Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler

Tablo 4.8 Uygulama Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler

Etkinlik Evresi	Etkinlik Türü	Etkinlik Örnekleri	f
Uygulama Aşaması	Fen Etkinlikleri	Gözlem ve inceleme	9
		Deney Yapma	8
		Hayvan Besleme	3
		Bitki yetiştirme	2
		Doğadan Materyal toplama	2
		Doğa Yürüyüşü	2
		STEM Etkinlikleri	1

Tablo 4.8'in devamı

Etkinlik Evresi	Etkinlik Türü	Etkinlik Örnekleri	f
Uygulama Aşaması	Sanat Etkinlikleri	Atölye Çalışmaları	5
		Resim/Boyama Yapma	3
		Sanatsal/Estetik Ürün	2
		Oluşturma/İcat/TasarımYapma	
	Oyun Etkinlikleri	Yapılandırılmış Oyunlar	3
		Serbest Oyunlar	1
	Tekerleme/Parmak Oyunu söyleme		5
	Türkçe Etkinlikleri	Hikâye okuma	2
		Masal Anlatma	2
	Müzik Etkinliği	Şarkı söyleme	1
	Drama Etkinliği	Drama/Dramatizasyon	2
	Matematik Etkinlikleri	Örüntü	2
		Sınıflama	2
		Gruplama	2
	Diğer Etkinlikler	Piknik ve Kahvaltı	4
		Kamp ve İzcilik Faaliyetleri	1

Tablo 4.8 incelendiğinde ODÖ etkinliklerinin ‘Uygulama Aşaması’nda katılımcı öğretmenlerin “**Fen Etkinlikleri**”, “**Sanat Etkinlikleri**”, “**Oyun Etkinlikleri**”, “**Türkçe Etkinlikleri**”, “**Müzik Etkinliği**”, “**Drama Etkinliği**”, “**Matematik Etkinlikleri**”, “**Diğer Etkinlikler**” başlıkları altında çeşitli etkinliklere yer verdikleri görülmektedir. **Fen Etkinlikleri** kapsamında öğretmenlerin en çok “**Gözlem ve İnceleme**” (9) çalışmalarını uyguladıkları anlaşılmaktadır. Bu etkinliği “**Deney Yapma**” (8) çalışmaları izlemektedir.

“Mesela büyüteçlerimiz var, bazı zamanlarda onlarla gidiyoruz. Doğayı gözlemliyoruz ya da dediğim gibi ekme işi yaptığımızda onların mesela tek tek ekmelerine izin veriyoruz, gözlemliyorlar. Bir hafta on gün sonra ya da bir ay sonra tekrar gidip baktığımızda ne kadar büyüdüğünü görebiliyorlar. Daha sonraki süreçte küçük küçük meyvelerini verdiğini, o meyvelerin zamanla büyüdüğünü ya da sebzelerin olgunlaştığını o ortam içerisinde görmüş oluyorlar.” (Ö10)

Katılımcı öğretmenin ifadelerinden, çeşitli zaman aralıklarında doğada bulunarak çocukların gözlem yapmalarına fırsat verdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca her çocuğun tohum ekmesine olanak sağlayarak okul dışında **“Bitki Yetiştirme”** (2) etkinliğine de yer verdiğini örneklendirmektedir. Ayrıca **Ö10**, **“Hayvan Besleme”** (3) ve Bitki yetiştirmeye yönelik ek olarak şu ifadelere yer vermiştir.

“Okulumuzun bahçesinde hayvanat bahçemiz, yani hayvanlarımız var. Onun dışında seramız var. Sınıf bazında bazılarımız köpekleri besliyor, bazılarımız kuşları besliyor, bazılarımız orada tavuklarımız var, onları besliyor. Sınıf olarak mesela çocuklardan bazen onların yiyebileceği yiyecekler isteyip onlarla beraber gidip orada kümeslerinde hayvanları besliyoruz. Seramızda da aynı şekilde en baştan ekim zamanı başladığında çocuklarla birlikte fide alıyoruz. Toprağı havalandırıyoruz. O fidelerimizi ekliyoruz. Ara ara onlarla birlikte orayı suluyoruz. Büyüdüğüne şahit oluyorlar. Sonrasında sebzeleri birlikte topluyoruz onlarla beraber. Onların tadına bakıyorlar, yiyorlar.” (Ö10)

Yukarıdaki ifadelerde okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılan okul bahçesinde hayvanların beslenmesinin sınıfların sorumluluğuna verilerek uygulanmakta olduğu anlaşılmaktadır.

“Doğadan Materyal Toplama” (2) şeklinde yapılan etkinliği **Ö4**, *“Onlardan örnekler alabiliyorlar, yanlarına çatılarına ile koyup onlarla evlerine götürebiliyor, sınıfa getirebiliyorlar. Onun dışında toprak toplayabilirler, bitkiler toplayabilirler, yapraklar toplayabilirler.”* şeklinde ifade etmektedir. **Ö4**, Doğadan toprak, bitki, yaprak gibi doğal materyallerin uygulama sırasında toplanabileceğine değinmektedir. Fen Etkinlikleri kapsamında yukarıda yer alan etkinliklerin yanı sıra katılımcı öğretmenlerin uygulamalarında **“Doğa Yürüyüşü”** (2) ve **“STEM Etkinlikleri”** ne (1) de yer verdikleri görülmektedir.

Tablo 10’da Okul dışı öğrenme etkinliklerinin uygulama aşamasında **“Sanat Etkinlikleri”** olarak sırasıyla **“Atölye Çalışmaları”** (5), **“Resim/Boyama Yapma”** (3) ve **“Sanatsal/Estetik Ürün Oluşturma”** (2) uygulandığı görülmektedir. Ö13 okul dışı ortamda gerçekleştirdiği resim yapma çalışmasını şöyle aktarmaktadır: *“Keçiören’deki evcil hayvanlar parkına gittiğimizde de orada tavus kuşları, pelikanlar var. Biz giderken resim kağıdı götürdük. Çocuklar önce gezdiler, sonra birebir o hayvanlara bakarak resimlerini yaptılar. Yayıldık çayırların üzerine. Çocuklar bakarak oradaki istediği hayvan hangisi ise o hayvanın karşısına geçti, onun resmini yaptı.”* Katılımcı öğretmenlerin okul dışında hem açık alanda hem de kapalı alanda

çocukların gördüklerini resimlerine aktarmalarına olanak sağlayarak sanat etkinliği uyguladıkları görülmektedir. Sanatsal/ Estetik Ürün oluşturma olarak icat şeklinde bir uygulama yapan **Ö1**, bu çalışmasını “Matematik Etkinlikleri” kapsamında “**Örüntü**” (1) çalışması ile birlikte şöyle dile getirmiştir: “**Sınıflama**” ve “**Gruplama**” “...Hadi doğadan malzemeler bulun, toprak, taş, yaprak, ne bulursanız onlarla yeni bir örüntü oluşturalım. Hadi herkes kendi örüntüsünü oluştursun gibi. Hadi bir icat yapalım. Kimin icadı daha güzel olacak bakalım. Bu icat ne işe yarıyor gibi. Hani sonbahar mevsimi işlemeye gidiyoruz ama orada örüntüyü de veriyoruz işte doğa sevgisini de veriyoruz.” Öğretmen, doğal malzemelerle okul dışı öğrenme ortamında matematik etkinliklerine de yer vererek örüntü çalışması gerçekleştirdiğini ifade etmektedir. Çocukları bir icat yapmaya teşvik ederek ürün oluşturmalarına yönelik faaliyetler uygulamaktadır. **Ö1**, sonbahar mevsimi konusunu işlemek için doğaya gitseler de okul dışı öğrenme ortamında aynı anda birden fazla beceri ve kazanımları verebildiğini vurgulamaktadır.

Tablo 4.8’de “**Oyun Etkinlikleri**” başlığı altında öğretmenlerin “**Yapılandırılmış Oyunlar**” (3) ve “**Serbest Oyunlar**” a (1) yer verdikleri görülmektedir.

Tablo 4.8’e bakıldığında “**Türkçe Etkinlikleri**” olarak “**Tekerleme/Parmak Oyunu söyleme**” (5), “**Hikâye Okuma**” (2) ve “**Masal Anlatma**” (2) etkinliklerinin uygulandığı görülmektedir. **Ö7** “parmak oyunu” ve “tekerleme” söylemeyi dikkat çekme ve gidilen ortamı daha eğlenceli hâle getirmek için kullandıklarını şu şekilde ifade etmiştir: “Yani eğer dikkatlerini toplayamıyorsam işte parmak oyunları ya da şarkılarla çocukların dikkatini çekmeye çalışıyoruz.” (**Ö7**) Öğretmenin dikkat çekme çalışmaları kapsamında Türkçe etkinliklerinin yanı sıra “**Müzik Etkinliği**” olarak “**Şarkı Söyleme**” (3) etkinliğini de kullandıkları görülmektedir.

Okul dışında gerçekleştirilen öğrenmelerde, öğretmenler tarafından “**Drama Etkinliği**” başlığına yönelik “**Drama/Dramatizasyon**” (2) etkinliğinin kullanıldığı görülmektedir. **Ö13** konuyla ilgili şu açıklamalarda bulunmuştur:

“Neşet Ertaş gösteri salonunda gruplara ayrıldık. Birebir yaptı çocuklar, mesela aşçı olanlar oyun hamurları ile kestiler, bıçtılar, fırınladılar. Doktor hemşire olanlar, minyatür hastalara ilk yardım yaptılar, iğne yaptılar. Öbür taraftan çocuklar tuğla taşıdı. Bir duvar

ördüler. Uzay merkezi vardı, bir kısmı astronot oldu işte kıyafetleri giydiler, çıkardılar falan yani direkt yaşadılar.

Katılımcı öğretmenin ifadelerinden, bir meslek atölyesinde çeşitli meslek gruplarına yönelik kostüm ve materyalleri kullanarak çocukların birebir canlandırmalar yaptıkları, drama faaliyetleri gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır.

Okul dışı öğrenme etkinliklerini uygulama aşamasının **“Diğer Etkinlikler”** başlığı altında, öğretmenlerin **“Piknik ve Kahvaltı”** (4) ve **“Kamp ve İzcilik Faaliyetleri”** (1) uyguladıkları cevaplar arasında yer almaktadır.

4.5.3 Değerlendirme Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler

Tablo 4.9 Değerlendirme Aşamasında Gerçekleştirilen Etkinlikler

Etkinlik Evresi	Etkinlik Türü	Etkinlik Örnekleri	f
Değerlendirme Aşaması	Türkçe Etkinlikleri	Sohbet	10
		Soru-Cevap	9
		Sunum	2
		Beyin Fırtınası	1
		Kukla Gösterimi	1
		Resim Yapma	10
	Sanat Etkinlikleri	Ürün Oluşturma	4
		Sergi	2
		Kolaj	2
		Afiş Hazırlama	1
		Drama Etkinliği	4
	Diğer Etkinlikler	Drama/Dramatizasyon	4
		Fen Etkinliği	2
	Diğer Etkinlikler	Deney Çalışmaları	2
		Aile Katılım Çalışmaları	4
	Diğer Etkinlikler	Etkinlik Yapmıyorum	1

Tablo 4.9 incelendiğinde okul dışı öğrenme etkinliklerinin değerlendirme aşamasında öğretmenlerin farklı etkinlik ve tekniklerden yararlandıkları görülmektedir. Türkçe Etkinlikleri başlığı altında en çok **“Soru-Cevap”** (9) ve **“Sohbet”** (8) etkinlik

türlerinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. **“Sunum”** (2) da tercih edilen etkinlik çeşitleri arasındadır. Bu tekniklere yönelik aşağıda katılımcı öğretmenlerin ifadelerine yer verilmiştir.

“Ben mesela fotoğraflarını çekiyorum. Çektiğim fotoğrafları ekrana veriyorum. Ekranda bir konuşuyoruz. Tekrar bir gösteriyorum. En çok neyi yapmaktan mutlu olduğunuz en çok neyi yapmaktan keyif aldığınız, ne hissettiniz?” (Ö6)

“...o gün arkadaşlarına sunum yapıyorlar. Hani ben bunları gördüm. Yani bir noktaya dikkat etmeyen çocuk arkadaşının anlattığından o da hatırlıyor. Evet bak öyle bir şey de vardı orada doğru söylüyorsun deyip hani o da tekrardan zihninde canlandırmış oluyor. Aslında anlaşılmayan noktalara da orada değinilmiş oluyor, açıklık getiriliyor ya da öğrenilenler tekrar ediliyor, daha da pekişiyor.” (Ö11)

Öğretmenler, kavram yanlışlarının önüne geçme, öğrenmenin pekiştirilmesi ve çocukların etkinliğe yönelik bakış açılarını belirleme gibi amaçlarla değerlendirme aşamasında bu teknikleri kullandıkları görülmektedir. Çekilen resimler ve videolardan da yararlanılarak bu etkinlikleri çeşitlendirdikleri anlaşılmaktadır. **Ö8**, ayrıca **“Beyin fırtınası”** (1) tekniğini de diğer tekniklerle birlikte kullandığını ifade etmiştir.

Tablo 4.9’da katılımcı öğretmenlerin çoğunluğunun değerlendirme aşamasında **“Sanat Etkinliklerini”** kullandıkları görülmektedir. Özellikle **“Resim Yapma”** (10) etkinliği ile çocukların yaptıkları resimler üzerinden bir değerlendirme süreci gerçekleştirildiği görülmektedir. **Ö9**, çocukların yaptıkları resimlerle öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini, çocukların ne hissettiğini değerlendirdiğini şöyle ifade etmektedir;

“Her çocuğu tek tek yanıma çağırarak soruyorum, sen bu resimde ne anlatmak istedin, müzede ne gördün? Bunların küçük notlarını alıyorum, evlere gönderiyorum. Veliler de ben de çocukların neler anlamış olduğunu, hangi duygular içinde olduğunu anlamış oluyoruz. Böylece eğitim daha verimli oluyor.” (Ö9)

Ö9, çocukların yaptıkları resimleri aileleri ile paylaşarak velileri de değerlendirme sürecine dâhil ettiği görülmektedir. **“Aile Katılımı Etkinlikleri”** (4) kapsamında **Ö8** de benzer şekilde aileleri değerlendirme sürecine kattığını **“Ürün Oluşturma”** (4) etkinlik çeşidini kullanarak uyguladığını belirtmektedir.

“Sonrasında bir eser, üç boyutlu ya da iki boyutlu resim olarak. Anıtkabir ile ilgili benim şu anda en çok sınıfımda olan şey bu. Legolarla Anıtkabir yapıyorlar ve bunu bana gösteriyorlar. 3 boyutlu olarak eserlerini sergilemiş oluyorlar.”

Ö8, ifadelerinde sanatsal olarak oluşturulan ürünleri “**Sergi**” (2) çalışmasıyla da bütünleştirdiklerini belirtmiştir. Drama Etkinliğini **Ö13**, “*Drama yapılabilir bir yere gittiyseniz, arkasından muhakkak onun dramasını yaparız.*” ifadeleriyle değerlendirme aşamasında drama tekniğinden yararlandığı görülmektedir.

Katılımcı öğretmenlerden **Ö4** okul dışı öğrenme etkinliği sonrasında genel olarak yapılabilir etkinliklere dair genel bir bakış açısı sunmuştur. Yukarıda bahsedilen çalışmalara ek olarak ifadelerinde sanat etkinliklerinden “**Kolaj**” (2), “**Afiş Çalışması**” (1) ve Fen Etkinliklerinden “**Deney**” (2) çalışmasına da değinmiştir.

“Mesire alanından çocuklar; çiçeklerden, ağaçlardan, yapraklardan, bitkilerden birtakım örnekler aldı ve fotoğraflar falan çektik. Bu fotoğrafların çıktısını aldık. Öğrencilerin çantalarına veya torbalarına koydukları o ürünlerle son bir pekiştirici etkinlik yapabiliriz mesela. El işi becerileriyle ilgili sanat etkinlikleriyle ilgili bir etkinlik yapabiliriz. Fen doğayla ilgili olarak fen doğa saatimiz ile ilgili bir şey hazırlayabiliriz. Bu yaprakları mesela bir afiş şeklinde öğrenciler yapabilir. Kolaj çalışması şeklinde de yapabilir. Çocuklar mesela bir kabın içine koymuş toprak getirmişlerdir. ...Su ve toprak deneyleri oluyor. Bunlar yapılabilir. Mesela resimler orada çektiğimiz bir takım resimlerle de günün anlam ve önemine uygun olarak bir etkinlik yapılabilir. Süsleme çalışmasından sonra bu da evlere gönderilebilir bir hatıra olarak.”

Ö4, ifadelerinde genel olarak değerlendirme aşamasında birçok etkinlik, yöntem ve teknikten faydalanılabileceği üzerinde durmuştur. Katılımcı öğretmenlerin aksine **Ö7**, okul dışı öğrenme etkinliğinde değerlendirme aşamasına yer vermediğini belirtmiştir. Sınıfta verilen ön bilgilerin ardından gidilen okul dışı öğrenme ortamında konunun tamamlandığını ifade etmiştir. “*Genellikle okul dışı öğrenme ortamını verip sonrasında bitiriyoruz. Konumuz kapanmış oluyor. Önce konuyu verip öğrenme ortamında onu tamamlamış oluyoruz yani genelde böyle ilerliyoruz.*”

Tablo 4.9'daki bulgular itibarıyla 1 öğretmen dışında öğretmenlerin tamamına yakınının (12) okul dışı öğrenme etkinliğinin ardından değerlendirme çalışmalarına yer verdikleri görülmektedir.

4.6 Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerine yönelik “Karşılaştıkları Güçlükler” beşinci alt problem olarak ele alınmıştır. Bu alt problem “**Uygulama Öncesi, Uygulama Sırası ve Uygulama Sonrası**” temalarından oluşmaktadır. Tablo 12’de sunulan bu temalar başlıklar hâlinde açıklanmaktadır.

Tablo 4.10 Okul Dışı Öğrenmede Karşılaşılan Güçlükler

	Çocuklar Açısından	Öğretmen Açısından	Aileler Açısından	Öğrenme Ortamı Açısından	Diğer Zorluklar
Uygulama Öncesi		Resmî İşlemlerin uzun Sürmesi (4)	Velilerin Risklere Yönelik Kaygıları (2)		Servis Ayarlama ile ilgili sorunlar (4)
		Randevu Alma Güçlüğü (3)	Çocuğunu Geziye göndermeme (3)		Yardımcı Personel/ Veli Eksikliği (3)
		Para Toplanması(1)	Veli İzin dilekçelerinin unutulması (3)		Hava Koşullarının Elverişsiz Oluşu (3)
			Maliyetin Yüksek Oluşu (4)		
Uygulama Sırası	Çocukların İlgi ve İhtiyaçlarını Karşılamaması (3)	Sınıf Kontrolü ve Hakimiyetinin Zorlaşması (7)		Çocuğun Yaş Ve Gelişim Seviyesine Uygun Olmaması (6)	Güvenlik Riskleri (7)
	Yorucu Olması (2)	Sınıftaki Öğrenci Sayısının Fazla Oluşu (5)		Rehber Olmaması (4)	
	Dikkat Dağınıklığı(4)	Yorucu Olması (4)		Rehberin Yeterliliğinin Olmaması (3)	
	Öz bakım İhtiyaçlarını Tek Başına Giderememe (3)	Süre (1)		Ortamın Kalabalık Olması (3)	
				Giriş Ücreti Olması (2)	
Uygulama Sonrası	Geziye gidemeyen Çocuğun Üzülmesi (4)				

4.6.1 Uygulama Öncesi Karşılaşılan Güçlükler

Tablo 4.10'a bakıldığında katılımcı öğretmenler, uygulama öncesinde “çocuklar açısından” ve “öğrenme ortamları” açısından herhangi bir güçlük yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Yaşanılan zorluklar “Öğretmen Açısından” yaşanan güçlükler incelendiğinde; **“Resmî İşlemlerin Uzun Sürmesi” (4), “Randevu Alma Güçlüğü”(3) ve “Para Toplanması” (1)** ile karşılaştığı görülmektedir. Resmi işlemlerin uzun olmasıyla ilgili **Ö13**, düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir: *“Şu kadar şeyle uğraşacağına ‘gitmesem daha mı iyi acaba’ kısmına girdiğimiz zamanlar da olmuyor değil, yani şu avantajımız var, biz anaokuluyuz. Hani anasınıfı öğretmeni bu kadar götüremez yani. Çünkü her seferinde o evrak işleri inanın iki üç gününüzü alıyor. Bunların hepsi çok ciddi uğraşlar.”* Görüldüğü gibi öğretmen, resmî evrak işlerinin uzun ve zahmetli olduğuna değinmektedir. Anaokullarında sosyal etkinlik komisyonlarının izin işleriyle ilgilendikleri için kısmen avantajlı olduğunu dile getirmekte ve anasınıflarının bu konuda daha çok zorlandığını düşünmektedir.

Randevu alma konusunda zorluk yaşadığını ifade eden **Ö3** ise, düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela çok dolu olabiliyor. Gideceğimiz yerler orayla bağlantı kurmak da zor olabiliyor. Hani gidilecek yerle zamanı ayarlayabilmek de zor oluyor. Tiyatroda aynı şekilde toplu bilet alırken zorlanabiliyor. Hazırlık gerektiriyor tabi daha önceden bir ay öncesinden mesela toplu biletler satılmış oluyor. Sen hızlı davranamazsan, bilet sana kalmıyor, bulamıyorsun toplu aynı yerde, mesela tek tek olsa belki bulabilirsin ama. ..MTA müzesi mesela çok yoğun bir müze. Orada da aynı şekilde çok önceden randevu alman gerekiyor, ayarlaman gerekiyor.” (**Ö3**)

Öğretmen ifadelerinde, gidilecek yerin yoğunluğu ve belirli bir zaman dilimine bağlı olmasından kaynaklı randevu almanın zorluğunu dile getirmektedir. Aynı zamanda toplu olarak katılım sağlanmasından ötürü bireysel katılımlara nazaran randevu almada güçlük yaşanabildiğinin altını çizmektedir.

Uygulama öncesinde yaşanan güçlükler “Aileler Açısından” incelendiğinde

“Velilerin Risklere Yönelik Kaygıları” (2), “Çocuğunu Geziye göndermeme” (3), “Veli İzin dilekçelerinin unutulması” (3), “Maliyetin Yüksek Oluşu” na yönelik hususların ortaya çıktığı görülmektedir. Ailelerin yaşadığı endişeleri **Ö1**, şöyle ifade

etmektedir:

Ben veli konusunda biraz zorluk yaşıyorum sınıfın iklimine ve dinamiğine göre. Mesela bazı veliler bazı kaygılarından dolayı çocukları bu etkinliklere katmak istemiyor. Kaybolur işte orada çocuk unutulur ya da işte orada bir ihtiyacı olur, giderilemez gibi kaygılar. Bazı velilerin kaygı düzeyleri çok yüksek oluyor, gerçi ilk birkaç geziden sonra onlar da alışıyorlar ama ilk birkaç seferde özellikle bazı veliler göndermek istemiyor.

Katılımcı öğretmen, velilerin çocukların kaybolma, unutulma ve öz bakım ihtiyaçlarının giderilememesi gibi nedenlerden dolayı kaygı duyduklarını ve bu sebeplerden ötürü çocuklarını okul dışı öğrenme ortamına göndermek istemediklerini belirtmektedir. Bunların dışında gidilen mekânın güvenliği ve ulaşım açısından da velilerin endişeleri bulunmaktadır. Bir diğer güçlük olarak karşımıza çıkan **“Veli İzin dilekçelerinin unutulması”** durumuna örnek olarak **Ö5** şu ifadeleri kullanmıştır: *“...yani resmi yazışmalarda gecikmeler olabiliyor bazen. Velilerin özellikle izin belgelerini zamanında göndermemesi bizi bayağı sıkıntıya sokuyor, çocuğun geziye gidileceği gün geç kalması, haber verilmemesi bu konuda bayağı sıkıntı yaşıyoruz.”* Katılımcı öğretmen ifadelerinde velilerin izin belgelerini zamanında göndermemelerinden dolayı sıkıntı yaşadıklarının altını çizerek geziye gidilecek gün çocuğun geç kalması veya haber verilmemesini de yaşadıkları bir sıkıntı olarak eklemektedir. Aileler açısından bir diğer güçlük de gidilecek okul dışı öğrenme ortamına yönelik **“Maliyetin Yüksek Oluşu”** (4) durumudur

Tablo 4.10 incelendiğinde uygulama öncesinde **“Diğer Zorluklar”** başlığı altında **“Servis Ayarlama ile ilgili sorunlar”** **“Yardımcı Personel/ Veli Eksikliği”** ve **“Hava Koşullarının Elverişsiz Oluşu”** gibi zorluklar görülmektedir.

Tablo 4.10’da Okul dışı öğrenme ortamına gitmeden önce **“Yardımcı Personel/ Veli Eksikliği”** (3) yaşayan öğretmenlerin kendilerine destek olacak yetişkinleri ayarlamakta sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Bir diğer zorluk ise **“Hava Koşullarının Elverişsiz Oluşu”** (3) olarak ortaya çıkmaktadır. **Ö1** bu zorlukla ilişkili olarak, *“çocuklar çok seviyorlar, inanılmaz kalıcı öğrenme sağlıyor ama hava şartları olumsuz olabiliyor ve dediğim gibi sınıf sayısı çok fazla.”* cümlelerinde diğer zorluklarla beraber hava şartlarının olumsuz olabilme durumunu dile getirmektedir.

Okul dışı öğrenme etkinlikleri sürecinde öğretmene her konuda yardımcı olunması gerektiğini Ö5 şu ifadelerle dile getirmektedir: *“Okul dışı etkinliklerinde öğretmene her konuda özellikle idare konusunda ya da bu okul servisi gidilecek yer falan bunlarda öğretmene biraz destek olunması gerektiğini düşünüyorum. Bu konuda öğretmenlerimiz biraz yalnız maalesef hatta çabalayarak yapıyoruz bu gibi çalışmaları.”* Okul öncesi öğretmeni Ö5, öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri planlama ve uygulama sürecinde yalnız olduklarını, kendi çabalarıyla bu tür çalışmaları yapmaya çalıştıklarını dile getirerek öğretmenlere bu konuda destek olunması gerektiğinin altını çizmektedir. Tablo 4.10'daki uygulama öncesinde yaşanan zorlukları dile getiren öğretmenlerin aksine hazırlık aşamasında zorlanmadığını ifade eden katılımcılar da bulunmaktadır.

“Yani hazırlık sürecinde bir zorlamamız olmuyor. Bu konuda işleyişinin rutin olarak devam ediyor. Bir zorluk ya da sıkıntı yaşamıyoruz.” (Ö7)

“Resmî prosedürü genelde senenin başında idarenin belirlediği isimler oluyor. Gideceğimiz kurumla öncesinde ben eğer o komisyondaysam ben irtibata geçiyorum ama böyle çok yorucu bir şey olmuyor zaten belli görev paylaşımı var tabii ki anaokulu olduğu için okulda sosyal etkinlik komisyonu var bu işlerle daha çok o ilgileniyor.” (Ö12)

Alıntılardaki ifadelerde öğretmenler, okul dışı öğrenme etkinliklerine genellikle öğretim programlarında yer verdikleri için işleyişin rutin ve düzenli olarak devam ettiğini dile getirmektedirler. Özellikle anaokulunda görev yapan öğretmenlerin okulda var olan sosyal etkinlik komisyonu ile hazırlıkların görev paylaşımı şeklinde yaptıkları ve hazırlık süreçlerini zorlanmadan tamamladıkları görülmektedir.

4.6.2 Uygulama Sırasında Karşılaşılan Güçlükler

Tablo 4.10 incelendiğinde uygulama sırasında **“Çocuklar Açısından” “Çocukların İlgi ve İhtiyaçlarını Karşılamaması”, “Yorucu Olması”, “Dikkat Dağınıklığı”** ve **“Öz bakım İhtiyaçlarını Tek Başına Giderememe (Tuvalet/Lavabo Sorunu)”** gibi güçlüklerin yaşandığı görülmektedir. Öz bakım İhtiyaçlarını Tek Başına Giderememe (Tuvalet/Lavabo Sorunu) ile ilgili katılımcı Ö2 düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Tuvalet çok sorun oluyor. Tuvalet noktasında ayrı birinin götürmesi gerekiyor. İşte bu yüzden yanımda veli götürüyorum. En azından bir tane veli yanıma*

alıyorum ki tuvaletlerini yerini zaten önceden öğrendiğimiz için girişte veliye de söylüyorum.” Öğretmen okul dışı ortamda çocukları tuvalete götürecek ayrı bir kişinin olması gerektiğini belirterek yanlarında veli ya da yardımcı personelin olmaması hâlinde özellikle çocukları tuvalete götürmenin ciddi bir soruna dönüştüğünü belirtmektedirler. ODÖ ortamında Dikkat Dağınıklığı yaşadığını Ö2, “Bizim çocuklar her şeye dokunmak istiyor.. .En çok zorlandığım öncelikle etrafa dokunmaları oluyor Dikkatleri çok dağılıyor.” ifadeleriyle dile getirmektedir. ODÖ ortamında çocuklarda dikkat dağınıklığı yaşadığını ifade eden katılımcı öğretmenlerin aksine Ö7, ODÖ ortamda çocukların ilgi ve dikkatlerinin daha yüksek seviyede olduğunu şu cümleleriyle ifade etmektedir.

“Çünkü çocuklar çok heyecanlı oluyor. Genelde sınıfta ve okulda yaptırdığınızda daha çok dikkatlerini toplamaya çalışırken okul dışındaki etkinliklerde dikkat toplama noktasında daha rahat aslında. Çünkü farklı bir ortama giriyorlar ve ilgileri sürekli orada ne çıkacak, ne olacak diye onlar da merak ettikleri için yoğun oluyor ilgileri. Ben sınıfa çıktığımda çocukların ilgi süresi 10 dakika ile sınırlıyken orada 40 dakika çocuk gayet mutlu bir şekilde dinleyebiliyor.” (Ö7)

Okul dışı öğrenme ortamı ile sınıf ortamdaki dikkat sürelerini kıyaslayan Ö7 çocukların okul dışı mekânda ilgilerinin daha canlı ve uzun süre olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 4.10’da yer alan uygulama sırasında “**Öğretmen Açısından**” yaşanan güçlükler incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin en çok “**Sınıf Kontrolü ve Hâkimiyetinin Zorlaşması**” konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Bir diğer zorluk olan “**Sınıftaki Öğrenci Sayısının Fazla Oluşu**” noktasında Ö8 şu ifadeleri kullanmıştır: “...sınıf mevcudunun fazla olması. Çünkü çok öğrenci demek çok fazla sorumluluk demek. Bir de bazı mekânların o nüfusu kaldırmaması bazı mekânlar daha küçük oluyor. Gezerken zorlanabiliyoruz.” Katılımcı öğretmen sınıf mevcudunun fazla olmasını sorumluluğun da artması olarak görmekte ve aynı zamanda gidilen ortamın küçük olması hâlinde öğrenci sayısının fazla olmasından dolayı gezerken zorluk yaşandığını dile getirmektedir. Ayrıca “**Yorucu Olması**” (4) ve “**Süre**” (1) konusunda da zorluk yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 4.10’da yer alan Uygulama sırasında yaşanan güçlükler “**Öğrenme Ortamı Açısından**” incelendiğinde en çok “**Çocuğun Yaş ve Gelişim Seviyesine Uygun**

Olmaması” (6) görülmektedir. **“Rehber Olmaması”** (4) ve **“Rehberin Yeterliliğinin Olmaması”** (3) gibi durumlar da uygulama sırasındaki zorluklar olarak öne çıkmaktadır. **Ö10**, gidilen okul dışı öğrenme ortamının çocuğun yaş ve gelişim seviyesine uygun olmayışından dolayı yaşadığı sıkıntıyı şöyle aktarmaktadır: *“Deprem simülasyon merkezine gittiğimizde bazı çocuklarda yaşlarından ötürü bu durum travma yarattı. Özellikle benim bir öğrencim vardı çok etkilendi. Her an deprem olabileceğini düşündü sonrasında bir süre. Ciddi sıkıntılar yaşadı. Bunları da göz önünde bulundurarak gideceğimiz yerleri ona göre değiştiriyoruz.”* Öğretmen, deprem simülasyon merkezi örneğinde olduğu gibi çocukların yaşları itibarıyla bazı ortamlardan olumsuz etkilendiğini dile getirmektedir.

“Rehberin Yeterliliğinin Olmaması” (3) ile ilgili olarak **Ö5**, *“Çocuklara hitap edip bizi karşılayacak görevli kim? Kim anlatacak gideceğimiz yeri? Öğretmenin dışında kendini ya da mesleğini anlatacak bir kişi varsa bu kişinin de yeterli yetkiye sahip olması gerektiğini düşünüyorum. Aksi hâlde sıkıntı yaşıyoruz.”* şeklinde ifadeleriyle rehberin yeterliliğinin olup olmadığına dikkat etmekte ve aksi durumda sıkıntı yaşadıklarını belirtmektedir. Bu durum bazen görevlilerin bilgisizliği bazen de çocukların seviyesine inememelerinden kaynaklanmaktadır.

“Ortamın Kalabalık Olması” (3) ile ilgili olarak **Ö12**, *“Mesela bizimle birlikte farklı bir grup var, o çocukların arasına karışma ihtimali de insanın aklından geçmiyor değil, ister istemez tedirgin oluyoruz.”* ifadeleriyle çocukların ortamda bulunan farklı gruplara karışma ihtimaline yönelik tedirginlik yaşadığını belirtmektedir. **“Giriş Ücreti Olması”** durumunu *“Bazı gidilecek yerin ücreti ve servisle birlikte biraz masraf artabiliyor, bu özel müzeler özellikle ücretli olabiliyor. Aslında daha da çok gidilebilecek yer varken mesela bu akvaryumlar falan ücretleri özel oldukları için biraz pahalı.”* ifadeleriyle dile getiren **Ö3**, daha fazla öğrenme ortamına gidebilecekken giriş ücretlerini kısıtlayıcı bir unsur olarak görmektedir.

Tablo 4.10’da uygulama sırasında yaşanan güçlükler **“Diğer Zorluklar”** açısından incelendiğinde **“Güvenlik Riskleri”** (7) olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenler okul dışı mekânda güvenliği ön planda tuttukları görülmektedir.

4.6.3 Uygulama Sonrası Karşılaşılan Güçlükler

Tablo 4.10’da uygulama sonrasında öğretmenlerin genel olarak zorluk yaşamadıkları görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerden **Ö1** uygulama sonrasında **“Çocuklar Açısından” “Geziye Gidemeyen Çocuğun Üzülmesi”** (4) şeklinde bir sorunu ele almışlardır. Bu görüşlerini şu şekilde desteklemişlerdir:

“O çocuklar gelmek istiyor şimdi. Çocuklar geziden geldikten sonra üç gün onu anlatıyorlar, orada onu yapmıştık, şurada şunu yapmıştık diye. Şimdi o çocuklar geziye katılamadıkları için çok üzüliyorlar. Bu bir kayıp, çok dışlanmış ve mahrum kalmış hissediyorlar. Bu yüzden velilerle biraz mücadelemiz oluyor.” (Ö1)

Okul dışı öğrenme ortamına katılamayan çocuğun duygusal açıdan olumsuz etkilendiğini dile getiren öğretmenler, bu durumu ailelerle de ilişkilendirmişlerdir.

4.7 Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Okul dışı öğrenmenin çocuklara sağladığı katkılar gelişim alanları başlıkları altında yedinci alt problem olarak incelenmiş ve Tablo 4.11’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11 ODÖO’nun Katkı Sağladığı Alanlar

Gelişim Alanları	Beceri Gelişimine Yönelik Geliştirilen Beceriler	Değerler Eğitime Yönelik Kazandırılan Değerler	Öğrenme/ Öğretme Sürecine Yönelik Katkıları
Bilişsel Gelişim (10)	Gözlem Yapma (5)		Kalıcı/etkili öğrenme (11) Yaparak yaşayarak öğrenme (11)
	Yaratıcı Düşünme (4)		Kazanım/Kavram Öğretimi (6)
	Estetik Bakabilme (3)		Birden Fazla Duyuşsal Alana Hitap etme (4)
	Eleştirel Düşünme (2)		

Tablo 4.11'in devamı

Gelişim Alanları	Beceri Gelişimine Yönelik Geliştirilen Beceriler	Değerler Eğitime Yönelik Kazandırılan Değerler	Öğrenme/ Öğretme Sürecine Yönelik Katkıları
Bilişsel Gelişim (10)	Problem Çözme (2)		Gizil (Kendiliğinden) Öğrenme (2)
	Değerlendirme (1) Görsel Materyalleri Okuma (1)		
Sosyal-Duygusal Gelişim (9)	Toplumsal Kuralların Farkına Varma (8)	Sevgi (Doğa, Hayvan vb) (5)	İlgi/ Dikkat Çekici Olma (7)
	Empati (3)	Özgüven (5)	Öğrenmeye İstekli Olma (4)
	Estetik (3)	Tarihi ve Millî Değerler (5)	Aktif Katılım (4)
	Uyum Becerileri (3)	Saygı (3)	Akran Öğrenmesi (3)
	Öz denetim (2)	Duyarlılık (3)	İlkokula hazırlık (3)
	Liderlik (2) Cesaret (1)	Yardımseverlik (2) Sorumluluk (2) Hoşgörü (2)	
Motor Gelişim (2)	Büyük Kas Becerileri (2)		
	Küçük Kas Becerileri (2)		
Dil Gelişimi (9)	İletişimBecerileri/ Kendini İfade Etme (9)		Yeni Sözcükler Öğrenme (3)
Öz Bakım Becerileri (5)	Günlük Yaşam Becerileri Kazanma (4)		

Tablo 4.11’de yer alan “ODÖO’nun Katkı Sağladığı Alanlar” incelendiğinde, Bilişsel Gelişim, Sosyal-Duygusal Gelişim, Motor Gelişim, Dil Gelişimi ve Öz Bakım Becerileri alanlarında katkı sağladığı görülmektedir. Okul dışı öğrenme; “Beceri Gelişimine Yönelik Geliştirilen Beceriler”, “Değerler Eğitime Yönelik Kazandırılan Değerler” ve “Öğrenme/ Öğretme Sürecine Yönelik Katkıları” gelişim alanlarıyla ilişkili olarak ele alınmıştır.

4.7.1 Bilişsel Gelişim Alanı

Tablo 4.11 incelendiğinde Bilişsel Gelişim Alanı kategorisinde **“Beceri Gelişimine Yönelik Geliştirilen Beceriler”** başlığı altında okul dışı öğrenmenin en çok **“Gözlem Yapma”** yönünden çocuklara katkı sağladığı görülmektedir. **Ö1**, bu durumu şöyle örneklendirmektedir: *“Bir hayvan bulun kendinize. Bu her şey olabilir, bir kuş, kelebek, bir karınca, bir uğur böceği ve onu içinizden yirmiye kadar sayarak gözlemleyin, hareketlerine dikkat edin. Ne yapıyor? Daha sonra geldiğinizde bunu bana anlatın. O kadar hoşlarına gidiyor ki, en büyük kazanımımız gözlem, her şeyi gözlemliyorlar.”* Öğretmen, ifadeleriyle doğada bulunan canlıların çocuklar tarafından gözlem yapılmasını büyük bir kazanım olarak nitelendirirken çocukların bu durumdan keyif aldığını da eklemektedir. **“Yaratıcı Düşünme”** (4), katılımcı öğretmenler tarafından Bilişsel Alanda beceri gelişimine yönelik ikinci sırada katkı sağladığı düşünülmektedir. Bu beceriyi **“Estetik Bakabilme”** (3), **“Problem Çözme”** (2), **“Eleştirel Düşünme”** (2) ve **“Değerlendirme”** (1) becerileri takip etmektedir. **Ö6**, *“Problem çözme becerisine katkısını görüyoruz.”* cümlesiyle ODÖ’nin problem çözme becerisini desteklediğine atıf yapmaktadır.

Ö11, *“Estetik bakabilmeyi, eleştirel düşünmeyi, gördüklerini hafızasında tutmayı ve sonrasında değerlendirmeyi öğreniyor.”* şeklinde ifadesiyle okul dışı öğrenmenin bilişsel alanda çeşitli 21. yy. becerilerinin gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. Bunlara ek olarak **“Görsel Materyalleri Okuma”** (1), bilişsel alanda beceri gelişimine yönelik geliştirilen beceriler kapsamında ele alındığı görülmektedir.

Tablo 13’te Bilişsel Gelişim Alanı kategorisinde **“Öğrenme/ Öğretme Sürecine Yönelik Katkıları”** başlığı altında okul dışı öğrenmenin daha çok **“Kalıcı/Etkili Öğrenme”** (11) ve **“Yaparak Yaşayarak Öğrenme”** (11) yönünden katkı sağladığı görülmektedir. Kalıcı/Etkili Öğrenmeye yönelik bazı öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

“Çocuk hem dokundu, hem gördü, hem gitti geldi. Unutmasına bir imkân olmuyor, çocukta kalıcı öğrenme oluyor.”(Ö6)

“Doğal ortamda öğrenmenin daha kalıcı olduğunu düşünüyorum. Çocuk yaparak,

yaşayarak öğrendiği için. Yani unutmaması için bir alan kalmıyor.” (Ö12)

Alıntılarda öğretmenler, okul dışı öğrenmenin sınıf etkinliklerine kıyasla daha kalıcı öğrenmeleri desteklediğini ifade etmektedirler. Ayrıca çocukların birebir deneyimlemelerinden ötürü de öğrenmeye kalıcı bir etkisinin olduğunu dile getirmektedirler. Öğretmenlerin **“Yaparak yaşayarak öğrenme”** (11) noktasındaki Ö11’in görüşü şu şekildedir: *“Tamamen içinde olması, daha edilgen değil de yapan kişi olması. ...orada tamamen kendi o etkinliğin içerisinde o toprağın içerisinde o solucanlarla birebir karıncalarla birebir eline alıyor, dokunuyor. Kaç bacağı var işte büyüteçle saymaya çalışıyor, daha faydalı ve daha kalıcı bilgi sağladığına inanıyorum.”* Görüldüğü gibi öğretmenlerin verdiği örneklerden okul dışı etkinliklerde çocukların bizzat yaparak, yaşayarak ve görerek edindikleri tecrübelerle faydalı ve kalıcı öğrenmeler edindikleri vurgulanmaktadır. Ayrıca ODÖ’nin Öğrenme/Öğretme sürecine **“Kazanım/Kavram Öğretimi”** (6) noktasında katkıda bulunduğu görülmektedir. Bu katkıya ilişkin öğretmenlerden bazılarının ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

“Aslında hepsi bütünsel yani sınıfta ben o kazanım ve göstergelerle ilgili etkinlikler yapıyorum sonra o aynı kazanım ve göstergeler doğrultusunda çocuğu alıp okul dışı öğrenmeye götürüyorum. Daha kolay öğreniyor.” (Ö6)

“Sınıf içinde yaptığım etkinliklerin tamamlayıcısı olarak düşünüyorum ben sınıf dışında yaptığım etkinlikleri.” (Ö12)

“Birden Fazla Duyuşsal Alana Hitap etme” (4) öğrenme ve öğretme sürecine yönelik katkılardan biri olarak katılımcı öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. **Ö13** ve **Ö8**’in birden fazla duyu organına hitap ederek öğrenmede çoklu zekâyı desteklemesine ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Bir tanesi ‘öğretmenim dinozorların iskeletleri ne kadar ilginçti değil mi?’ öbürü ‘hayır, bence gezegenler daha ilginçti.’ çünkü algıda seçicilik her çocuğun farklı farklı alanlardaki. İşte burada çoklu zekâ kuramı devreye giriyor. Her çocuk farklıdır. Biri de diyor ki oradaki müzik çok daha güzeldi bence ya da diyor ki, ‘Taşlar ne kadar güzel değil mi? Rengârenk. Orada onun mesela taş ilgisini çekmiş, öbürünün dinozor.” (Ö13)

Öğretmenin söz konusu açıklamalarından hareketle, aynı okul dışı öğrenme ortamında bulunan çocukların farklı noktalara dikkat etmeleri okul dışı öğrenmenin farklı zekâ türlerini desteklediğini göstermektedir. Okul dışı öğrenme ortamına düzenlenen gezilerin öğrenmenin farklı türlerine hitap ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca **“Gizil (Kendiliğinden) Öğrenme”** (2) tablodan çıkarılan bulgular arasında yer almaktadır.

4.7.2 Sosyal-DuygusalGelişim Alanı

Tablo 4.11’deki bulgulara bakıldığında Sosyal-DuygusalGelişim alanı kategorisinde **“Beceri Gelişimine Yönelik Geliştirilen Beceriler”** başlığı altında katılımcı öğretmenlerin en çok **“Toplumsal Kuralların Farkına Varma”** (8) konusuna değindikleri görülmektedir. **Ö10**, *“Sosyal anlamda çok ciddi gelişim sağlıyor Toplu hâlde hareket etmeyi öğreniyorlar. Sosyal bir ortamda nasıl davranmaları gerektiğini öğreniyorlar.”* ifadeleriyle sosyal ortamlarda nasıl davranılması gerektiği ve kuralların okul dışı öğrenme yoluyla verilebildiği ve bu anlamda sosyal gelişim alanına katkı sağladığı söylenebilmektedir.

Sosyal-Duygusal alanda **“Empati Duyma”** (3) becerisinin geliştiği 3 öğretmen tarafından ifade edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerden **Ö8**, okul dışı öğrenmenin **“Estetik”** (3) anlamda katkısından bahsederken; *“Mesela estetik kaygısının düzgün oluşması için eseri görmesi gerekiyor ve onun o eseri gördüğündeki hayal gücü kendi hayali farklı gördüğü zaman o konuyla ilgili düşüncesi farklılaşıyor. Estetik değerler oluşturabiliyor yani.”* şeklinde ifadeler kullanmıştır. Öğretmen bu ifadeleriyle okul dışı öğrenmenin estetik değerlerin oluşumuna katkı sağladığını belirtmektedir. **“Uyum Becerileri”** nin (3) gelişimine yönelik **Ö13**, görüşünü şöyle açıklamaktadır: *“Çocuğun sınıfa, eğitime uyum süreci bu anlamda daha da hızlanıyor. Biz, çünkü davranış problemleriyle uğraşıyoruz. Biz bu ortamı çok zenginleştirdiğimiz zaman dilimlerinde çocukların uysallık ve sınıfa uyum noktasında daha çabuk adapte olduklarını gördüm.”* Öğretmenin açıklamalarından okul dışı öğrenme ile sunulan zengin uyarıcı ortamın çocukların sınıfa ve eğitim faaliyetlerine uyumunda etkili olduğu sonucu çıkarılmaktadır. Okul dışı öğrenmenin Sosyal ve duygusal alanda beceri gelişimine yönelik katılımcı öğretmenler tarafından çocuklarda **“Öz denetim”** (2) ve **“Liderlik”** (2) becerilerini geliştirdiği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında yer alan “**Cesaret**” (1) gelişimine yönelik **Ö4**, “*Birtakım etkinliklere sözel olarak katılabilme veya faal olarak katılabilme noktasında cesaret, özgüven noktasında çok faydalı oluyor.*” şeklindeki beyanıyla okul dışı öğrenme etkinliklerine katılan çocukların cesaret ve özgüveninin gelişiminde faydalı olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo 4.11’e bakıldığında Sosyal-Duygusal Alan kategorisinde okul dışı öğrenmenin katkıları “**Değerler Eğitime Yönelik Kazandırılan Değerler**” başlığı ile kesişen noktalar yer almaktadır. Tablodan elde edilen bulgulara göre bu kazandırılan değerlerin başında “**Sevgi (Doğa, Hayvan vb)**” (5) değeri gelmektedir. **Ö11** saygı değerinin kazanımına yönelik; “*Hani orada [ODÖO] çocuklara hayvan sevgisi, doğa sevgisi onlara karşı nasıl davranmamız gerektiğiyle ilgili zaten kazanımlarımız oluyor. Orada bunu da öğreniyorlar.*” açıklamalarıyla hayvan ve doğa sevgisinin okul dışı öğrenme ortamında kazanım olarak gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. “**Özgüven**” (5) de öğretmenler tarafından özellikle üzerinde durulan bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. **Ö13**, “*Yaşantı kısmında etkili oluyor özellikle bireyselleşme, yani özgüven.*” şeklinde konuşmalarının arasında ODÖ etkinlikleriyle özgüven duygusunun gelişimine değinmiştir. Tablodaki bulgularda okul dışı öğrenme etkinlikleriyle “**Tarihî ve Millî Değerlerin Kazanımı**” (5) çocuklarda geliştirilen değerler arasında ön planda yer almaktadır. **Ö9** bu değerlerin kazanımı ile ilgili olarak;

“Kurtuluş Savaşı sahnesi orada [Anıtkabir’de] canlandırılıyor. Çocuğa bizim burada konuşarak anlatmamız farklı fakat orada çocuğun bunu yaparak görerek neler olduğunu o sesleri duyarak oradaki ortamı, nerede yaptıkları, ne kadar zorluklar çektiğini yaşayarak öğrenmesi daha farklı bir şey. Bu değerleri oralarda rahatlıkla öğreniyor ve hiç unutmuyorlar.”

Görüldüğü gibi alıntılanan ifadede katılımcı öğretmen, Anıtkabir’deki Kurtuluş Savaşı ile ilgili olan bölümü örnek vererek söz konusu mekândaki öğrenmenin tarihi ve millî değerlerin kazanımında etkili olduğuna dikkat çekmektedir. Tabloda 4.11’de okul dışı öğrenmenin katılımcı öğretmenler tarafından öğrenme öğretme sürecine “**İlkokula Hazırlık**” (3) açısından da katkı sağladığı düşünülmektedir. **Ö11**, bu düşüncesini “*Buralarda verdiğimiz kazanımların bence çocukların özellikle ilkokula geçmeden önce kazanması gereken çok önemli kazanımlardan olduğunu düşünüyorum.*” cümlesiyle ifade etmektedir. Öte yandan kazandırılan değerlere yönelik okul öncesi öğretmenleri tarafından “**Duyarlılık**” (3), “**Yardımseverlik**” (2) ve “**Hoşgörü**” (2)

ifade edilmiştir. **Ö7** bu değerlerle ilgili olarak şu açıklamalarda bulunmuştur:

“Okul dışı faaliyetlerimizden bir tanesi de sokak hayvanlarına yardım konusuydu. Bu konuda çocukların bu yardım vesilesiyle yardımseverlik duygusu, duyarlı olmayı bu vesileyle öğrenmiş oldular. Bir dışarı gittiğimizde bir sıraya girdiklerinde bile sıra olmayı, düzgün oturmayı, hoşgörü çerçevesinde bunu ilerletmeyi başarabilirler buradan da bu tür yani değerler eğitimi kapsamında çoğu şeyi aslında görebiliyorlar.”

Alıntıdaki ifadelerde görüldüğü gibi öğretmen, okul dışı bir ortamda işlediği sokak hayvanlarına yardım konusunun çocuklarda yardımseverlik, duyarlılık, hoşgörü gibi değerlerin eğitimine katkı sağladığını dile getirmektedir. **“Sorumluluk”(2)** kazandırmaya yönelik **Ö10**,

“Yani bir hayvanın ya da bir sebzenin, bitkinin sorumluluğunu veriyorsun. Onlar en başından bitkiyi ekiyorlar, suluyorlar, büyütüyorlar, gözlemliyorlar ve sonrasında bir ürün elde ediyorlar. Yani bu da onlara aslında bir şeyi başarabilme hevesi ve sorumluluğu da kazandırıyor.”

şeklindeki açıklamalarıyla çocukların okul dışında bitki, hayvan gibi bir canlının bakım ve ihtiyaçlarını üstlenerek, süreci takip ederek sorumluluk duygusunun geliştiğine dikkat çekmektedir.

Tablo 13’te yer alan “Sosyal-Duygusal Alan” kategorisinde okul dışı öğrenmenin katkıları **“Öğrenme/ Öğretme Sürecine Yönelik Katkıları”** açısından incelendiğinde okul öncesi öğretmenleri tarafından en çok **“İlgi/ Dikkat Çekici Olma”** (7) olarak ifade edildiği görülmektedir.

Diğer taraftan ODÖ’nün Öğretme/öğrenme sürecine katkılarına ek olarak okul öncesi öğretmenleri , **“Öğrenmeye İstekli Olma”** (4), **“Aktif Katılım”** (4) ve **“Akran Öğrenmesi”** (3) şeklinde faydalarını ifade ettikleri görülmektedir. **Ö12**, *“Çok daha meraklı, çok daha böyle aktif oluyorlar, soru soruyorlar: ‘öğretmenim at isimleri var mıydı, neydi türleri var mıydı?’ gibi.”* şeklinde açıklamalarıyla çocukların okul dışı öğrenme ortamlarında çok daha meraklı olduklarını ve aktif katılım gösterdiklerini belirtmektedir.

4.7.3 Motor Gelişim Alanı

Tablo 4.11 incelendiğinde Motor Gelişim Alanı kategorisinde **“Beceri Gelişimine Yönelik Geliştirilen Beceriler”** başlığı altında okul dışı öğrenmenin katılımcı öğretmenler tarafından **“Büyük Kas Becerileri”** (2) ve **“Küçük Kas Becerileri”** (2) ne katkı sağladığı düşünülmektedir.

“Motor gelişiminde mutlaka bir şeyleri deniyorlar orada mesela küçük kas gelişimi olsun, büyük kas gelişimi olsun katkısı oluyor. Bisikletin pedallarını çeviriyorlar, oluşan enerjiyle balon yükseğe çıkıyor onu yapıyorlar. Bu da çocukların motor becerilerinin gelişimine katkı sağlıyor.” (Ö6)

Öğretmen, gidilen ortamda çocukların etkinlikleri uygulamaları sonucunda büyük ve küçük kas gelişimine olumlu yönde katkı sağladığını ifade etmektedir.

4.7.4 Dil Gelişim Alanı

Tablo 4.11’e bakıldığında Dil Gelişimi Alanı kategorisinde **“Beceri Gelişimine Yönelik Geliştirilen Beceriler”** başlığı altında katılımcı öğretmenler tarafından okul dışı öğrenmenin en çok **“İletişim Becerileri/Kendini İfade Etme”** (9) becerisine katkı sağladığını düşündükleri görülmektedir. **Ö12**, *“Kendilerini ifade etmeleri noktasında da okul dışı öğrenme ortamının etkili olduğunu düşünüyorum.”* şeklindeki ifadesiyle açık bir şekilde okul dışı öğrenmenin çocukların kendilerini ifade etmelerinde etkili olduğunun altını çizmiştir.

“Öğrenme/ Öğretme Sürecine Yönelik Katkıları” başlığı altında ise **“Yeni Sözcükler Öğrenme”** (4) becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır. **Ö9** ; *“Değişik kelimeler öğreniyorlar. Mesela hiç telaffuzunu bilmediği kelimeler öğrenebiliyorlar.”* şeklindeki ifadesiyle okul dışı öğrenme ortamlarında farklı kelimeler öğrendiklerini dile getirmektedir.

4.7.5 Öz Bakım Becerileri

Tablo 4.11 incelendiğinde **Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı** kategorisinde **“Beceri Gelişimine Yönelik Geliştirilen Beceriler”** başlığı altında **“Günlük Yaşam**

Becerileri Kazanma” (4) yer almaktadır. Bu konuda katılımcı öğretmenlerden **Ö11**’in ifadeleri şu şekildedir: *“Günlük yaşamdan bir sürü beceri kazanıyor. Çocuk dışarıya çıktığı zaman yani servise bindiği zaman oraya gittiği zaman kendini kontrol edebilmeyi öğreniyor. Dışarıda bir grupla nasıl hareket edilmesi gerekiyor? Bunları öğreniyor.”* Öğretmen ifadeleriyle servise binme, ortamda kendini kontrol edebilme, grupla nasıl hareket edileceğini öğrenme gibi günlük yaşam becerilerinden örnekler vererek bu durumu açıklamaktadır.

Bu bağlamda katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine yönelik bulgular göz önünde bulundurularak okul dışı öğrenme ortamları ve etkinliklerinin çocukların gelişim alanları üzerinde etkili olduğu ve çeşitli becerilerin geliştirilmesine katkı sağladığı görülmektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Okul dışı öğrenme faaliyetleri yapısal açıdan incelendiğinde; formal eğitimin destekleyici, çocukların kendi yaşantı ve deneyimlemelerine yönelik öğrenme etkinlikleri olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum yapılandırmacı eğitim anlayışı ilkelerini tamamlayıcı niteliktedir. Okul dışındaki eğitimlere öğretim programında daha fazla yer vermek tamamlayıcı ve destekleyici bir alternatif sunması açısından amaçlanan kazanımların elde edilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu noktada okul dışı öğrenme faaliyetlerinin sağlıklı yürütülmesi için okul dışı öğrenme faaliyetlerinin uygulayıcısı olan öğretmene önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Sürecin daha iyi yönetilmesi okul dışı öğrenme etkinliğinden beklenen kazanımlara ulaşmada oldukça önemlidir. Bu açıdan öğretmenin okul dışı öğrenme faaliyeti hazırlarken, uygularken ve uygulama sonrasında dikkat etmesi gereken hususlar söz konusudur. Öğretmen, okul dışı öğrenmenin bileşenlerini iyi kavramalıdır. Okul dışı öğrenme, sınıftaki öğrenmelerden farklı olup birbirlerinin tamamlayıcısı durumundadır. Literatür incelendiğinde okul dışı öğrenmenin öğrenciye, öğretmene ve programa katkıları söz konusudur.

Okul dışı öğrenme, algılar kapsamında değerlendirildiğinde okul öncesi öğretmenlerin okul dışı öğrenmeyi en fazla “belirli bir amaca yönelik kazanımlarla ilişkili olarak öğrenme” şeklinde ilişkilendirdikleri görülmektedir. Dere (2022), araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenmeyi daha çok “gezi gözlem yoluyla öğrenme” olarak gördüklerini tespit etmiştir. Bu çalışmada etkinlikleri öğretim programı ile bütünleştiren öğretmenler, okul dışı öğrenmeyi sınıfta yapılan etkinliklerin tamamlayıcısı olarak değerlendirmektedirler.

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerini kullanım sıklığına bakıldığında çoğunlukla “ayda bir” şeklinde planladıkları ortaya çıkmaktadır. Bu sıklığın artması veya azalmasında maliyet, ulaşım ve güvenliğin büyük oranda etkili olduğu görülmektedir. Bu çalışmadan farklı olarak Arslan’ın (2022) yaptığı araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin çoğunlukla ”dönem boyunca iki

veya üç” kez okul dışı öğrenmeyi kullandıkları ortaya çıkmıştır. “Ayda bir kez” bu ortamları kullanan öğretmenlerin sayısının daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenmeyi kullanma amaçlarına bakıldığı zaman katılımcı öğretmenlerin çoğunlukla “belirli gün ve haftaların kutlanması” öncelikli olmak üzere, sırasıyla “kavram ve kazanımlara ulaşma/pekiştirme, konuların işlenmesini” amaçladıkları gözlemlenmektedir. Öğretmenler bu açıdan okul dışı öğrenme faaliyetlerini öğretim programının desteklenmesi açısından kullanmaktadırlar. Bunun yanı sıra gelişim alanlarının desteklenmesi amacıyla da öğretmenlerin okul dışı etkinliklerden yararlandıkları görülmektedir. Bu araştırmadan farklı olarak Dere (2022) araştırmasında, okul dışı öğrenme ortamlarını çoğunlukla fen ve doğa incelemeleri amacıyla kullanan okul öncesi öğretmenlerinin bu ortamlarda en fazla fen etkinliklerine yer verdiklerini ortaya koymaktadır. Okul dışı öğrenmenin kullanım amaçları açısından bu çalışmayla farklı sonuçlar elde edilmesine karşın okul dışı öğrenme ortamında en çok fen etkinliklerinin kullanılmasına yönelik benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim süreci devam ederken yeni planlamalara çoğunlukla yer verdikleri görülmektedir. Yeni planlamaların gerçekleştirilmesinde yeni fırsatlar, tavsiyeler, yeni keşfedilen ve sonradan açılan yerler etkili olabilmektedir. Eğitim süreci içinde yeni planlamalara yer vermeyen öğretmenler u durumu sene başında çok yönlü ve yeterli bir planlama yapmalarına bağlamaktadırlar.

Gidilecek ortamın “çocuğa uygunluğu, öğretim planlama süreci ile ilişkisi, güvenlik unsurları ve eğitim ortamının yeterliliği” gibi durumların okul dışı öğrenme ortamına karar verme sürecini etkileyen hususlar olduğu görülmektedir. Bu kapsamda çocuğun yaş grubu, gelişim seviyesi ilgi ve ihtiyaçlarına uygunluğu öğretmenler tarafından öncelikli olarak değerlendirilmektedir. Okul dışı öğrenme faaliyetlerinin çocuk merkezli bir bakış açısıyla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin belirli gün ve haftaları ile konu ve kazanımların işlenmesini okul dışı öğrenme ortamını kullanarak gerçekleştirdikleri ve öğretim sürecini okul dışı öğrenme ile destekledikleri gözlenmektedir.

Okul dışı öğrenmenin planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarına yönelik öğretmenlerin çeşitli etkinlikler gerçekleştirdikleri sonucuna varılmıştır. Planlama ve değerlendirme aşamalarında sohbet ve soru cevap tekniğinin sıklıkla kullanılarak Türkçe etkinliği yapıldığı gözlenmektedir. Uygulama öncesinde ve sonrasında drama etkinliği öğretmenler tarafından konunun somutlaştırılması, anlaşılabilirliğinin ve kalıcılığının artırılması açısından önemli görülmektedir. Değerlendirme aşamasında resim yapma, ürün oluşturma, sergi, kolaj, afiş hazırlama gibi etkinlikler kullanılarak okul dışı öğrenme faaliyetinin sanatsal ürünlerle değerlendirilmesi söz konusudur. Uygulama aşamasında öğretmenlerin fen etkinlikleri başta olmak üzere okul öncesi eğitim programında sınıf içinde gerçekleştirdikleri etkinlik türlerini okul dışına da taşıdıkları görülmüştür. Okul dışı öğrenme fen öğretimi ile sınırlandırılmayacak kadar çeşitli öğrenme fırsatları sunmaktadır. Karamustafaoğlu, Ayvalı ve Ocak (2018) okul öncesi öğretmenlerinin benzer şekilde sanat etkinliği, drama etkinliği, fen etkinliği, matematik etkinliği, müzik etkinliği, oyun ve Türkçe etkinliklerini okul dışı öğrenme ortamında uyguladıkları görülmektedir. Ocak ve Korkmaz'ın (2018) araştırmasında öğretmenlerin soru-cevap, resim yaptırma ve drama etkinliğinin olduğu değerlendirme çalışmalarına yer verildiği görülmektedir. Bazı okul öncesi öğretmenlerinin ise değerlendirme etkinliklerine yer vermedikleri tespit edilmiştir. Bu araştırmada sadece bir öğretmen değerlendirme etkinliğine yer vermediğini belirtmiştir. Bu çalışmayla yine benzer şekilde, öğretmenlerin geziden sonra soru-cevap, sohbet, resim yaptırma, drama etkinliği gibi yöntemleri kullandıkları görülmektedir.

Çocukların en çok götürüldüğü okul dışı ortamları tarihî mekanlar olarak tespit eden Aydoğdu'nun (2022) çalışması ile benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada da öğretmenlerin en çok tarihi mekânlara gezi düzenlediği görülmektedir. Okul öncesi eğitimde müze ziyaretlerine öncelikle yer verildiği görülmektedir. Özellikle araştırmanın Ankara ilinde yapılmış olmasından dolayı Anıtkabir ziyaretleri ön plandadır. Öğretmenlerin tiyatro, sinema, bilim merkezlerini de okul dışı öğrenme ortamı olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca okul bahçeleri öğretmenler tarafından okul dışı etkinliklerin uygulandığı önemli bir mekan olarak görülmektedir. Arslan (2022) araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin en çok tercih ettikleri okul dışı öğrenme ortamlarının "kütüphane" ve "müze/öğren yeri" olduğunu tespit etmiştir.

Buna ek olarak tiyatro, sinema, orman, botanik park gibi yerlere gezi düzenlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin kütüphanelere daha az gezi düzenledikleri görülmektedir. Dere (2022), çalışmasında öğretmenlerin en fazla tercih ettikleri okul dışı öğrenme ortamını “fabrikalar” olarak belirtmiştir.

Okul dışı öğrenmeye ilişkin gidilen ortamda sınıf hâkimiyetinin zorlaşması ve güvenlik riskleri en fazla karşılaşılan güçlükler olarak görülmüştür. Okul dışı öğrenmeyi kullanan okul öncesi öğretmenleri genel olarak gezilecek ortamlarda çocukların yaşları küçük olması itibarıyla güvenliğe öncelikle dikkat ettikleri ve güvenlik nedeniyle bazı okul dışı planlamalardan kaçındıkları görülmüştür. Bu açıdan okul dışı öğrenme ortamlarının daha güvenli hâle getirilmesi önem teşkil etmektedir. Erata (2018), okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öğretmenlerin görüşlerini incelediği çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin tehlike veya risk oluşturan durumlar öncelikli olmak üzere sırasıyla velilerden para toplanması, çevre imkanlarının sınırlı olması, planlama sürecinin uzun ve zaman alıcı olması, gezinin süresi ve yöneticilerin gezilere sıcak bakmaması gibi nedenlerden dolayı sınıf dışı gezilerinden uzak durduğunu ortaya koymuştur. Dere (2022), en çok yaşanan güçlüklerin ailelerden kaynaklı olduğunu ortaya çıkarmıştır. İnce ve Akkanca'nın (2021) araştırmasında ise en az bahsi geçen güçlüklerin ekonomik ve sosyal dezavantajlardan kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada giriş ücreti ve ulaşım giderleri zorlaştırıcı bir durum olarak ortaya çıksa da ekonomik sebeplerden ötürü öğretmenlerin okul dışı öğrenmeyi kullanma sıklığını etkileyecek ölçüde bir sonuca ulaşılmamıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinden yola çıkılarak okul dışı öğrenme ortamlarının çocukların gelişim alanları üzerinde çeşitli becerilerin ve değerlerin geliştirilmesine katkı sağladığı değerlendirilmektedir. Bilişsel açıdan beceri gelişimine yönelik en çok “gözlem yapma ve yaratıcı düşünme” becerilerine katkı sağlarken sosyal gelişim açısından “toplumsal kuralların farkına varma” noktasında beceri gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. İletişim becerilerine yönelik “kendini ifade etme ve yeni sözcüklerin öğrenilmesi” okul dışı öğrenmenin dil gelişimine yönelik katkıları olarak ortaya çıkarken “büyük ve küçük kasları destekleyici” olması açısından motor gelişimde, “günlük yaşam becerilerinin kazandırılması” açısından öz

bakım becerileri alanlarında okul dışı öğrenme ortamları ve etkinliklerinin katkı sağladığı görülmektedir.

Bu çalışma kapsamında okul dışı öğrenmeye dair öneriler şu şekilde ifade edilmektedir;

Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme etkinliklerinin ve ortamlarının kullanımına yönelik sadece öğretmenlerin görüşleri üzerinden gerçekleştirilen bu çalışma; aileler, okul yöneticileri, kurum yetkilileri de dâhil edilerek katılımcıların zenginleştirildiği geniş çapta yapılacak olan bir araştırma ile geliştirilebilir. Farklı araştırma yöntemleri kullanılarak araştırmada elde edilen veriler desteklenebilir. Okul dışı öğrenmeye ilişkin okul öncesi dönemde daha fazla araştırmaların yapılması ve çıkan sonuçların karşılaştırılması sürecin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Okul dışı öğrenme ortamlarına ulaşım ve giriş ücretinin Bakanlıkça ödenekle desteklenen bütçe kalemlerinden veya yerel yönetimlerce karşılanması, çocuk dostu şehirlerin daha çok ön plana çıkarılması gerekmektedir. Özel müzeler, okul öncesi öğrencilerinin ücretsiz kullanımına açılarak çocukların çeşitli ortamlarda öğrenme etkinlikleri gerçekleştirmelerine fırsat verilmelidir.

Çocuk kütüphaneleri sayı ve nitelik açısından geliştirilerek okul öncesinde ulaşılabilir hâle getirilebilir. Bu tür kütüphanelerde öğretmenlerin gezi sırasında etkinlik uygulayabileceği alanlar oluşturulabilir. Resmî işlemlerde öğretmenlerin okul idarelerince desteklenmesi öğretmenlerin tekrar planlama yapabilmeleri açısından önemli görülmektedir.

Okul dışı öğrenme ortamlarında yeterli sayıda rehberin bulunmadığı, var olan rehberlerin de çocukların seviyelerine inemedikleri görülmüştür. Bu durum okul dışı öğrenmenin verimliliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu konuda okul öncesi dönemdeki çocuklarla etkili ve sağlıklı iletişim sağlayacak yetkililere/rehberlere yönelik eğitimlerin verilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

- Ak, G. K., Yıldırım, B., & Ateş, H. K. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yeterlilik algılarının incelenmesi (Başakşehir ilçesi örneği). *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (55), 89-108.
- Akduman, G. G. (2016). Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi. Balat, G. U (Ed.) *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (s.1-15). Ankara: Nobel.
- Aktaş-Arnas, Y., Aslan, D., & Günay-Bilaloğlu, R. (2012). *Okul öncesi dönemde fen eğitimi*. (Yenilenmiş 3. Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Alat, Z., Akgümüş, Ö. ve Cavalı, D. (2012). Okul öncesi eğitimde açık hava etkinliklerine yönelik öğretmen tutum ve uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 47-62.
- Änggård, E. (2010). Making use of “nature” in an outdoor preschool: Classroom, home and fairyländ. *Children, Youth and Environments*, 20(1), 4-25.
- Aral, N., Kandır, A., Can Yaşar, M. (2011). *Okul Öncesi Eğitim/Okul Öncesi Eğitim Programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arnas, Y. A., & Sarıbaş, Ş. (2020). An investigation of pre-school children's and their parents' outdoor play experiences. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 10(2), 373-398.
- Aşkar, N. (2021). Açık havada eğitim: Okul Öncesi Eğitim Programı materyalleri bağlamında bir değerlendirme. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 132-153.
- Ata-Doğan, S., & Boz, M. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân oyunları hakkındaki görüşleri ve uygulamalarının incelenmesi. *Elementary Education Online*, 18(2), 681-697.
- Bakioğlu, B., & Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Öğretim Sürecinde Kullanımına Yönelik Öğrenci Görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 80-94.
- Balkan Kırıyıcı, F. (2020). Hayvanat bahçeleri. C. Laçın Şimşek (Ed.). *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (101-114). Ankara: Pegem Akademi.
- Bamberger, Y., & Tal, T. (2007). Learning in a personal context: Levels of choice in a free choice learning environment in science and natural history museums. *Science Education*, 91(1), 75-95.

- Becker, D. R., Grist, C. L., Caudle, L. A., & Watson, M. K. (2018). Complex physical activities, outdoor play, and school readiness among preschoolers. *Global Education Review*, 5(2), 110-122.
- Bell, P., Lewenstein, B., Shouse, A. W., & Feder, M. A. (2009). *Learning science in informal environments: People, places, and pursuits* (Vol. 140). Washington, DC: National Academies Press.
- Bozdoğan, A. E. (2020). *Bilim merkezleri*. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 57-74). Ankara: Pegem Akademi.
- Braund, M., & Reiss, M. (2006). Towards a more authentic science curriculum: The contribution of out-of-school learning. *International journal of science education*, 28(12), 1373-1388.
- Bulca, Y., & Demirhan, G. (2019). *Spor merkezleri*. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 361-378). Ankara: Pegem Akademi.
- Buyurgan, S., & Mercin, L., (2010). Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları, (Editör: Vedat Özsoy-2. Baskı) Ankara: GÖRSED Yayınları.
- Büyüköztürk Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2020) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (28.Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Civelek, P., & Özyılmaz-Akamca, G. (2018). Açık alan etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisi. *Kastamonu Education Journal*, 26(6), 2011-2019.
- Çakır-İlhan, A. (2019). *Müzeler*. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 21-45). Ankara: Pegem.
- Çalışkan, H., & Yıldırım, Y. (2021). *Okul dışı ortamlarda değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, A. (2012). Okul öncesi eğitim kurumlarında açık alan kullanımı: Kocaeli örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(1), 79-88.
- Çetken, H. S., & Sevimli-Çelik, S. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân oyunlarına karşı bakış açılarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(2), 318-341.
- Çığrık, E. (2016). Bir öğrenme ortamı olarak bilim merkezleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 79-97.

- Çingil-Barış, Ç., & Acar-Şeşen, B. (2020). Akvaryumlar. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 147-167). Ankara: Pegem Akademi.
- Çıtak, Ş., & Arabacı, N. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocukların "oyun" ve "açık alan (bahçe)" etkinlikleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve örnek bir bahçe düzenleme çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11(21), 28-43.
- Çilengir Gültekin, S. (2019). *Okul öncesinde eğitimde drama temelli erken stem programının bilimsel süreç ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Daş, B. E., Aslan, A., & Yedigaroğlu, E. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarının 4-6 yaş çocuklarının sağlığı, gelişimi ve sürdürülebilir kalkınma bilinci üzerindeki etkileri. *Informal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 87-124.
- Dere, F., & Çifçi, T. (2021). Okul öncesi eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları: İl milli eğitim müdürlüklerinin hazırladığı kılavuzların değerlendirilmesi. *International Congress of Eurasian Social Sciences (ICOESS)-5*, 21-24 Mayıs, Muğla.
- Dilli, R., & Gözcelioğlu, B. (2019). *Bilim üzerine eğlenceli konuşmalar: Bilim kafeler*. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 117-134). Ankara: Pegem Akademi.
- Duman, H., & Karademir, E. (2020). Okul Dışı Öğrenme Aracı Olarak Fen Bilimleri Dersinde Bilim Radyosu Kullanımı: Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri. *Anadolu Öğretmen Dergisi*, 4(1), 61-74.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 2. Basım, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erata, F. (2018). *Okul öncesi eğitimde alan gezilerinin uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ernst, J. (2014). Early childhood educators' use of natural outdoor settings as learning environments: An exploratory study of beliefs, practices, and barriers. *Environmental Education Research*, 20(6), 735-752.
- Ertaş-Kılıç, H. (2019). Milli parklar. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 187-214). Ankara: Pegem Akademi.
- Erten, Z., & Taşçı, G. (2016). Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine

etkisinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 638-657.

Eshach, H. (2007). Bridging in-school and out-of-school learning: Formal, non-formal, and informal education. *Journal of Science Education and Technology*, 16(2), 171-190.

Eshach, H. (2007). Bridging in-school and out-of-school learning: Formal, non-formal, and informal education. *Journal of science education and technology*, 16(2), 171-190.

Falk, J., & Dierking, L. (2000). *Learning from Museums: Visitor Experiences and the Making of Meaning*. Walnut Creek, CA: Alta Mira Press.

Griffin, J., & Symington, D. (1997). Moving from task-oriented to learning-oriented strategies on school excursions to museums. *Science education*, 81(6), 763-779.

Hannu, S. (1993). *Science centre education. Motivation and learning in informal education*. [Unpublished Doctoral Dissertation]. Helsinki University Department of Teacher Education. Finland.

İleritürk, D., & Küçüköğlu, A. (2020). Okul dışı öğrenme etkinlikleri. A. Küçüköğlu ve H. İ. Kaya (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 137-162). Ankara: Pegem Akademi.

İlhan, T. (2011). *Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları, öğrenme stratejileri ve ilgili sınıflamalar*. Ed. Behçet Oral. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

İnan, H. Z. (2012). *Okul öncesi eğitimde çağdaş yaklaşımlar: Reggio emilia yaklaşımı ve proje yaklaşımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Jidovtseff, B., Kohnen, C., Belboom, C., Dispa, C., & Vidal, A. (2021). Outdoor education practices in Belgian preschools and relationships with both environmental and personal factors. *Journal of Physical Education and Sport*, 21, 530-536.

Karadeniz, C., & Sivrikaya, G. (2020). Müzeler. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 19-56). Ankara: Pegem Akademi.

Karamustafaoğlu, S., Ayvalı, L., & Ocak, Y. (2018). Okul öncesi eğitimde informal ortamlara yönelik öğretmenlerin görüşleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 38-65.

- Kızıлтаş, E. (2016). *Okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerle bütünleştirilmiş alan gezisi etkinliklerinin 48-66 aylık çocukların sosyal-duygusal beceri gelişimine etkisi*. [Doktora Tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Korkmaz, Z. S. (2020). *Okul dışı ortamlarda öğretim*. A. Küçüköğlu ve H. İ. Kaya (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 23-54). Ankara: Pegem Akademi.
- Kos, M., & Jerman, J. (2013). Provisions for outdoor play and learning in Slovene preschools. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 13(3), 189-205.
- Köseoğlu, P., & Mercan, G. (2019). Botanik bahçeleri. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 215-243). Ankara: Pegem Akademi.
- Köseoğlu, P., Gökbulut, Ö. Ö., Pehlivanoğlu, E., & Mercan, G. (2016). Okul öncesi öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen “ağaç bilim okulu” projesinin değerlendirilmesi. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 61-69.
- Kurulgan, M., & Çekerol, G. S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258.
- Küçük, A., & Yıldırım, N. (2019). Doğa eğitimi ve doğa okulları. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 245-274). Ankara: Pegem Akademi.
- Laçın Şimşek, C. (Ed.) (2011). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları ve Fen Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Laçın-Şimşek, C. (2011). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları ve Fen Eğitimi*. Pegem Akademi, Ankara.
- Laçın-Şimşek, C. (2020). Giriş. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 1-18). Ankara: Pegem Akademi.
- MacQuarrie, S., Nugent, C., & Warden, C. (2015). Learning with nature and learning from others: Nature as setting and resource for early childhood education. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 15(1), 1-23.
- Marcus, A.S. (2007). Representing the past and reflecting the present: museums, memorials, and the secondary history classroom. *Social Studies*, 98(3), 105-110.

- Mart, M., Alisinanoglu, F., & Kesicioglu, O. S. (2015). An investigation of preschool teachers use of school gardens in Turkey. *The Journal of International Social Research*, 8(38), 748-754.
- MEB, (2013). Okul öncesi eğitim programı. 08.08.2022 tarihinde <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> adlı adresten alınmıştır.
- MEB, (2017). Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği Sayı: 30090, Tarih: 8 Haziran 2017 Perşembe.
- MEB, (2019). Millî eğitim bakanlığı okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/118732/mod_resource/content/0/13.hafta%20%28mebkilavuz%29.pdf Erişim Tarihi: 27.07.2022
- MEGEP, (2006). *Eğlence Hizmetleri Çocuk Gezileri*, Ankara.
- Mercin, L., & Alakuş, A. O. (2005). Anadolu güzel sanatlar liseleri programlarının" müze eğitimi ve uygulamaları" dersi açısından değerlendirilmesi. *Sanat Dergisi*, (8), 1-10.
- Metin-Göksu, M., & Sökmen, T. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının geliştirilmesi. A. Küçükoglu ve H. İ. Kaya (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 87-135). Ankara: Pegem Akademi.
- MEVZUAT (2017). Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği. *Resmi Gazete*, 8(2017), 30090.
- Miranda, N., Larrea, I., Muela, A., & Barandiaran, A. (2017). Preschool children's social play and involvement in the outdoor environment. *Early Education and Development*, 28(5), 525-540.
- Nuhoğlu, H. (2020). Botanik bahçeleri. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 115-146). Ankara: Pegem Akademi.
- Oktay, Ö. (2019). Akvaryumlar. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (ss. 161-186). Ankara: Pegem Akademi.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze, eğitim ve gelişim*. İmge Kitabevi, Ankara.
- Öner, G., & Öztürk, M. (2019). Okul dışı öğrenme ve öğretim mekânları olarak bilim merkezleri: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının deneyimi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1109-1135.

- Özdem-Yılmaz, Y., & Çavaş, B. (2020). Sanal müzeler. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 75-100). Ankara: Pegem Akademi.
- Özer, M., & Yıldırım-Polat, A. (2019). Okul öncesi dönemde müze ile eğitim: öğretmenler ne biliyor? Ne yapıyor? *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 396-430.
- Özsoy, V. (2001). Başarılı bir çocuk ve gençlik sanat müzesi. *Türkiye’de Sanat, Plastik Sanatlar Dergisi*, 49, 24-33. İstanbul.
- Özsoy, V. (2019). Sanat galerileri, sanatçı atölyeleri, tasarım stüdyoları ve el sanatları işlikleri. *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 276-304). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Sak, R. (2022). Waldorf okulu. H. B. Memduhoğlu ve M. M. Mazlum (Ed.) *Teorik ve pratik yönleriyle alternatif okullar ve alternatif eğitim uygulamaları içinde* (ss. 217-258). Ankara: Pegem Akademi.
- Sakellariou, M., & Banou, M. (2022). Play within outdoor preschool learning environments of Greece: a comparative study on current and prospective Kindergarten Educators. *Early Child Development and Care*, 192(6), 887-903.
- Saleh, S. F., Latip, N. S. A., & Rahim, A. A. (2018). Assessment of learning with nature in preschool. *Journal of the Malaysian Institute of Planners*, 16(3), 46-56.
- Salmi, H. (1993). *Science center education: Motivation and learning in informal education*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Helsinki, Department of Teacher Education, Helsinki.
- Senemoğlu, N. (2011). College of Education students' approaches to learning and study skills. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 65.
- Shaari, M. F., Ahmad, S. S., & Ismail, I. S. (2018). Rethinking preschool physical design: Enhancing environmental stewardship among children. *Asian Journal of Behavioural Studies*, 3(13), 128-139.
- Soylu, Ü. İ., & Karamustafaoğlu, O. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarında materyal destekli fen öğretimi gerçekleştirilmiş ulusal akademik çalışmaların incelenmesi. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 203-226.
- Stocklmayer, S. M., Rennie, L. J., & Gilbert, J. K. (2010). The roles of the formal and informal sectors in the provision of effective science education. *Studies in science education*, 46(1), 1-44.

- Şen, A. İ. (2019). Okul dışı öğrenme nedir? A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 1-21). Ankara: Pegem Akademi.
- Şen, A. İ., & Ekinici, S. (2019). Sağlık kuruluşları-hastaneler. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 307-329). Ankara: Pegem Akademi.
- Taşdan, M., & Kaya, H. İ. (2020). Okul dışı öğrenme ve alternatif eğitim uygulamaları. A. Küçüköğlu ve H. İ. Kaya (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 163-189). Ankara: Pegem Akademi.
- Tatar, N., & Bağrıyanık, K. E. (2012). Opinions of Science and Technology Teachers about Outdoor Education. *İlköğretim Online*, 11(4), 882-896.
- Temiz, Z., & Karaarslan-Semiz, G. (2019). En iyi öğretmenim doğa: okul öncesinde doğa temelli eğitim uygulamaları projesi kapsamında hazırlanan öğretmen etkinlikleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 314-331.
- Tösten, R. (2020). Okul dışı eğitim ve öğrenme. A. Küçüköğlu ve H. İ. Kaya (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 1-22). Ankara: Pegem Akademi.
- Türkmen, H. (2010). İnfomal (sınıf-dışı) fen bilgisi eğitimine tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 46-59.
- Türkmen, H. (2019). Hayvanat bahçeleri. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 135-160). Ankara: Pegem Akademi.
- Uludağ, G. (2017). *Okul dışı öğrenme ortamlarının fen eğitiminde kullanılmasının okul öncesi dönemdeki çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi], Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Valentini, M., & Bartolucci, E. (2019). Childhood and nature: research project. *Journal of Physical Education and Sport*, 19, 2051-2061.
- Varancı-Uzun, F. (2020). Milli parklar. C. Laçın-Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss. 213-232). Ankara: Pegem Akademi.
- Wojciehowski, M., & Ernst, J. (2018). Creative by Nature: Investigating the impact of nature preschools on young children's creative thinking. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 6(1), 3-20.
- Yazıcı, H., Ertürk, A., & Kulaca, I. (2022). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımların okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu bağlamında değerlendirilmesi. *İnfomal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 1-27.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma durumlarının değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(33), 94-127.
- Yılmaz, A. (2008). Okul öncesi çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerinin önemi ve başarılı bir kütüphane örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 169-186.
- Yılmaz, S. (2016). Outdoor environment and outdoor activities in early childhood education. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 423-437.
- Zawodowego, E. C. R. S. (2008). The shift to learning outcomes: Conceptual, political and practical developments in Europe. Office for Official Publications of the European Communities.

EKLER

EK A Araştırma İzin Yazısı

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-14588481-605.99-41435099
Konu : Araştırma izni

17.01.2022

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: a) 04.01.2022 tarihli ve 791 sayılı yazınız.
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 nolu Genelgesi.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Kevser ŞAHİN'in "**Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Yaklaşımına ve Uygulamaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi**" konulu tezi kapsamında merkez ilçelere bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanacak olan veri toplama araçları ilgi (b) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Harun FATSA
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Ek:
Uygulama araçları (1 sayfa)
Dağıtım:
Gereği:
Kastamonu Üniversitesi
Bilgi:
9 Merkez İlçe MEM

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Emniyet Mah. Alparslan Türkeş Cad. 4/A Yenimahalle

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (312) 306 89 30

E-Posta : istatistik06@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : ankara.meb.gov.tr

Faks:

Bilgi için: Emine Konuk
Unvan : Şef

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b8b3-493a-32a2-a049-e774 kodu ile teyit edilebilir.

EK B Etik Kurul İzni

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu

TOPLANTI SAYISI
7

KARAR SAYISI
13

TOPLANTI TARİHİ
7.12.2021

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi'nde Öğretim Üyesi olarak görev yapan Prof. Dr. Bahattin AYDINLI'nın sorumlu araştırmacı, Kevser ŞAHİN'in yardımcı araştırmacı olarak yapmayı planladıkları **"Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Yaklaşımına ve Uygulamaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi"** isimli çalışması Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunca onaylanması uygun bulunmuştur.

Bu bilgiler ışığında; Aydınlatılmış Onam Formunun gönüllülere imzalatılarak gerekli bilgilendirmelerin yapılması ve etik davranış ilkelerine uyulması şartıyla söz konusu araştırmanın yapılması Etik Kurulumuzca uygun görülmüş ve onaylanmasına toplantıya katılan üyelerin oybirliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Yavuz UNAT
Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Eyüp AKMAN
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Burhan BALTACI
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Tolga ULUSOY
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Erol TURAN
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Kutay OKTAY
Kurul Üyesi

DAĞITIM LİSTESİ

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
Sayın Prof. Dr. Bahattin AYDINLI

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: EFAPFDD

Belge Takip Adresi: www.kastamonu.edu.tr/belgedogrulama

Adres: Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü, Kuzeykent Yerleşkesi, Merkez/Kastamonu

Bilgi için :

Serdar Durur

Telefon No: <txtTel>

Faks No: (0 366) 2801038

Raportör

e-Posta:

İnternet Adresi: www.kastamonu.edu.tr

Telefon No:

<txtTel>

Kep Adresi: kastamonuuniversitesi@hs01.kep.tr

EK C Görüşme Soruları

1. Okul dışı öğrenme nedir, okul dışı öğrenme hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Salgın öncesindeki normal bir eğitim öğretim yılını dikkate aldığınızda öğretim faaliyetleri kapsamında okul dışı öğrenme etkinliklerine yer veriyor musunuz? Evet ise;
 - Bir eğitim öğretim yılı içindeki planlamalarınızda kaç okul dışı öğrenme faaliyetine yer veriyorsunuz?
 - Bu faaliyetleri ne sıklıkta gerçekleştiriyorsunuz?
3. Eğitim öğretim süreci devam ederken okul dışı etkinliklere yönelik yeni planlamalar yapıyor musunuz? Evet ise; buna ne sebep olmaktadır?
4. Hangi okul dışı öğrenme ortamlarını tercih ediyorsunuz?
5. Gideceğiniz okul dışı ortama nasıl karar veriyorsunuz? Bu süreçte nelere dikkat ediyorsunuz?
6. Hangi amaçlarla okul dışı öğrenme ortamını kullanıyorsunuz? Neden?
7. Öğrencilerinizi okul dışı ortama götüreceğiniz zaman ne gibi hazırlıklar yapıyorsunuz?
8. Hazırlık sürecinde zorlandığınız oluyor mu? Evet ise; neler?
9. İdeal bir okul dışı öğrenme ortamında yaptığınız tüm faaliyetleri kısaca açıklayınız?
10. Öğrencilerinizle okul dışı öğrenme ortamındayken zorluk yaşıyor musunuz? Evet ise; neler? Bu zorluklarla nasıl mücadele ediyorsunuz?
11. Okul dışı öğrenme ortamından döndükten sonra ziyaretle ilgili ilave etkinliklere yer veriyor musunuz? Evet ise; ne tür etkinlikler?
12. Genel olarak sınıf içi öğretimle karşılaştırdığınızda okul dışı faaliyetlerin çocukların gelişimlerine yönelik etkisi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?